

ona

Quadern de debat

20 - maig 1994 - 400 ptes.

Ocupació i atur

MAJORICA[®]

Joyas y Perlas
Jewellery & Pearls

ona

Quadern de debat

nº 20, maig 1994

Edita: Fundescoop - Balears.

Directora-Delegada: Sinfo García Gómez.

Assessor Jurídic: Juan A. González.

Director: Sebastià Verd.

Consell assessor: Empar Rocabruna (economista), Pere Mascaró (economista), Antoni Fleixes (economista), Jaume Garau (psicòleg), Mateu Carrió (arquitecte), Pedro Calvo (administratiu), Josep Forteza Rey (empresari), Juan González (advocat), Francesc Obrador (tècnic turístic), Miquel Capellà (advocat), Sinfo García (directora Fundescoop).

Secretària de redacció: Magdalena F. Mulet.

Redacció i col·laboradors: Constanza Forteza, Gina Garcías, Antoni Llompart, Miquel Massutí, Caterina Ortega, Joana M. Roque.

Disseny: A. Caro

Realització: Hoesgraf, S.L. Tel. 27 81 05

Impressió: Grafinsa. Tel. 29 32 61, Palma.

Administració i Publicitat: Fundescoop-Balears. Sant Miquel, 68 A, 5. Tel. 72 72 58. Fax 71 40 21. 07002-Palma de Mallorca

Dipòsit legal: PM-608-1992

Preu: 400 pessetes

Subscripció: 3.500 ptes. per any (10 números)

(Miquel Massutí és l'autor de totes les fotografies no signades)

Cinquanta mil aturats

Tot fa pensar que enguany es produirà el miracle de la reactivació. L'any passat ja vàrem veure com el PIB de les Balears creixia un 1,6 per cent, prou més que la mitjana estatal, que va ser negativa. I per a enguany tot augura una més que excel·lent temporada turística i, en conseqüència, nous increment del Productes Interior Brut i, el que és més important, del consum intern que ens pot fer sortir de l'ambient de crisi que vivim. Els negocis funcionaran i els doblers tornaran sortir, però: quina repercussió tindrà aquesta recuperació sobre el nivell d'atur? La mitjana de desocupats de la nostra Comunitat Autònoma sembla estabilitzada entorn de les cinquanta mil persones, una xifra que fa calfreds només de pensar-hi, i el pitjor és que no hi ha clars indicis, sinó només desitjos, que es puguin crear nous llocs de feina com per aixucar el problema.

Vivim al millor país possible? Potser no, però sí a una comunitat que es envejada per la resta de l'Estat i això, pensam, s'hauria de poder traduir en una major estabilitat dels llocs de feina i, en conseqüència, en unes perspectives de futur socialment més confortables. ONA ha analitzat en aquest número el perquè de la situació que ens ha tocat viure a finals de segle i ha plantejat a través de diferents agents socials de les Illes les alternatives de futur.

La convidada només pot ser una davant la xifra d'aturats "*Anem per feina*" (pàgs. 4 a 9). Una convidada a la qual respon el conseller d'Economia, Jaume Matas, tot parlant d'"*innovació i competitivitat*" (pàgs. 10 a 15) mentre que el director provincial de Treball, Fernando Villalobos explica l'abast del problema des del punt de vista "*d'un rei al país de l'atur*" (pàgs. 16 a 23).

Són, però, els representants de les patronals CAEB i PIMEM, i dels sindicats CCOO i UGT, qui exposen tots els pros i contres del panorama laboral de les Illes. "*Crisi d'avui, solucions per a demà*". (pàgs. 24 a 31). Gabriel Barceló, "*L'empresari de ferro*" (pàgs. 32 a 37) corrobora el punt de vista patronal, mentre que Antoni Montserrat, l'expert en temes laborals, insisteix en "*els números vermells de l'economia*" (pàgs. 38 a 43).

La conclusió ens arriba de la paraula de Bartomeu Bennàssar qui, com a sociòleg i persona compromesa en la societat, ens diu que som "*A les portes d'un gran canvi*" (pàgs. 44 a 49), l'abast del qual és, ara com ara, indexifrabable. En definitiva aquesta és una panoràmica de la situació social de les Balears quan s'és a punt de viure un any marcat pels rècords de visitants.

ona

Quadern de debat

Tarja de subscripció

En

Adreça

Ciutat Tel

C/c. Banc o Caixa d'Estalvis

Signatura

Anem per feina

per Sebastià Verd

El primer número d'**ONA**, ja fa dos anys, anava encapçalat per un titular que resumia la situació en què es trobava la societat balear o, almanco, aquesta era la intenció. Deia: "el passat ha d'acabar". I així és, el títol de la revista mai no ha deixat de ser actualitat, perquè en contra de tota lògica el passat continua vigent. Encara no hem superat la barrera que separa la història del futur. En lloc de viure el present sembla com si les Illes Balears somniassin revivir el "boom" turístic, aferrades a un model de desenvolupament econòmic que fonamenta el benefici en un consum abusiu del territori i dels recursos naturals, en la descapitalització patrimonial del país, un model, en definitiva, que ja no dona més de si.

Això no obstant, cal reconèixer que amples sectors de la societat, cada vegada més, són conscients que no pot ser mantenir un creixement econòmic a l'ombra d'un urbanisme irracional, de la mateixa manera que tampoc no és possible continuar incrementant el nombre de visitants fins a l'infinit. El mateix govern conservador d'aquesta comunitat autònoma, que, víctima del virus d'opulència dels anys vuitanta, va impulsar el darrer "boom", ara s'ha vist en la necessitat de prendre mesures dissuasòries com és, o pot ser, el polèmic POOT, el futur del qual encara no és gens clar, o el Pla de ports esportius que ha significat una important rebaixa respecte a les seves dues primeres redaccions, però continua amb importants assignatures pendents, especialment les directrius territorials, que fan que es mantengui vigent el temor de nous rebrots desenvolupistes.

LA CONSCIÈNCIA DEL CANVI

S'ha avançat en la presa de consciència, però ara mateix ens trobam a les portes d'una temporada turística excepcional que evoca velles èpoques

d'"overbooking" i que pot fer pensar a revivir la història passada. Però res ja no és el mateix: molts de capitals hotelers s'estimen més la inversió fora de les nostres illes, perquè aquí ja no és possible ampliar la planta hotelera. Hem saturat el mercat turístic de sol i platja, però no s'han esgotat les possibilitats del sector serveis. Hom pensa que el canvi és possible sense fer malbé el nivell de renda aconseguit fins ara a costa del desenvolupisme.

El Pla estratègic de competitivitat que ha elaborat Andersen Consulting per encàrrec de la conselleria d'Economia ofereix una gamma de possibilitats totes elles relacionades amb una economia terciaritzada com la nostra: el futur de les telecomunicacions permet de somniar el Parc d'innovació balear, com a peça d'una estratègia que vol convertir les Balears en un gran megaparc telemàtic. La situació geogràfica, a dues hores de vol de qualsevol ciutat important d'Europa, i unes condicions climàtiques excel·lents per a un país de la Unió Europea fan que el somni no sigui esgavellat. En aquest sentit el passat sí sembla ser a punt d'acabar, però manca una decisió empenta i, sobretot, un lideratge social capaç de dur endavant els canvis.

LES BALEARS PER DAMUNT LA MITJANA EUROPEA

De fet, com fa poc ens ha recordat l'informe anual de la fundació FIES, que dirigeix el professor Fuentes Quintana, les Illes Balears formen part del petit grup de tres comunitats autònomes que sobrepassen la mitjana europea de Producte Interior Brut per habitant, el 113,12 per cent sobre una mitjana de 100 (les altres dues són Catalunya i Madrid) i, igualment, una de les poques que va enregistrar un PIB positiu el 1993, un 1,58, mentre que la mitjana estatal, de menys un 1,13 per cent, denunciava la pitjor recessió de l'economia espanyola

ATUR REGISTRAT AL L'INEM BALEARS

1984	44.838	28.464	43.668	-16.374	15.204
1985	49.652	25.338	41.504	-24.314	16.166
1986	49.049	27.657	49.646	-21.392	21.989
1987	56.687	27.767	50.438	-28.920	22.671
1988	59.053	26.722	50.503	-32.331	23.781
1989	59.928	26.660	42.349	-33.268	15.689
1990	48.687	29.266	49.771	-19.401	20.486
1991	53.687	29.266	49.771	-19.401	20.486
1992	51.668	31.281	49.955	-20.387	18.674
1993	51.059	37.229	50.206	-13.830	12.977

en els darrers trenta anys. En aquest sentit cal reconèixer que les Illes poden remuntar la crisi millor que ningú, sobretot si les circumstàncies del mercat turístic (amb la proliferació de conflictes bèl·lics o fundamentalistes als països competidors de la Mediterrània) afavoreixen l'increment de preus i una excel·lent ocupació.

Les perspectives d'una temporada turística mai vista, que pot superar tots els rècords establerts fins ara, fa pensar en nous increments del PIB encara que sense arribar a les xifres aconseguides a finals del vuitanta. El catedràtic d'economia aplicada de la Universitat de les Illes Balears, Eugeni Aguiló, ha calculat que el PIB balear de 1994 tornarà a créixer entre un 2,2 i un 2,3 per cent.

27
HUELGA
GENERAL

HAY QUE PARARLOS
TE JUEGAS MUCHO

CC.OO.

CINQUANTA MIL ATURATS

I, això no obstant, no tot és tan color de rosa com les bones perspectives turístiques ens poden fer creure. El mateix Eugeni Aguiló ha augurat que un increment important del Producte Interior Brut no generarà nova ocupació o que, si més no, no permetrà recuperar els nivells anterior a 1990. En aquestes circumstàncies la mitjana d'aturats de les Balears continuarà entorn dels cinquanta mil, una xifra que evidencia la precarietat de les ocupacions i, en un altre sentit, la submersió d'una part important de l'economia.

D'altra banda, cal fer-se ressò dels forts desequilibris existents entre els diferents sectors econòmics, la separació entre els quals augmenta d'any en any. L'informe del FIES recull, per exemple, que mentre el sector serveis registrava un increment del 3,58 en el 1993, la resta de sectors caigueren en picat: construcció en un -10,83 per cent, indústria en un -3,77 i agricultura en un -5,37 per cent. De cada vegada s'accentuen les diferències i els desequilibris.

ESPERANÇA EUROPEA

L'única esperança que hi ha en aquests moments, tant per al sector primari, com per al secundari, és la contribució de la Unió Europea, aparellada amb el consens entre els diferents agents socials a de les nostres illes, per superar els esmentats desequilibris econòmics i territorials que, en el nostre cas, es tradueix en la declaració de la mancomunitat del Raiguer com a objectiu dos i amb l'extensió del programa 5-B a tots els municipis agrícoles. La reindustrialització i el manteniment d'un fonament agrícola són elements substancials per a un desenvolupament harmònic de la societat, si més no des d'un caire estrictament social, i cap això es dirigeixen precisament els fons estructurals comunitaris.

El model desenvolupista del passat ens ha dut a una economia fortament terciaritzada que, per fortuna, ha tingut un bon comportament relatiu i, a més a més, ens ha menat a les portes d'un món post-industrialitzat on la indústria de l'oci té un protagonisme important. Ningú no pot negar a finals del segle XX que el turisme és un fenomen estable, però la seva expansió a les Balears ha estat a costa d'un territori i d'una societat fortament desestructurada i amb un creixement de l'atur que arriba a fites que mai no s'havien pensat, és a dir, a costa d'uns canvis socials, l'evolució dels quals és absolutament imprevisible en aquests moments.

CRISI ESTRUCTURAL I CRISI CONJUNTURAL

El conseller d'Economia, Jaume Matas, diu que des 1985 ençà les Illes han vist incrementats els llocs de feina, la qual cosa és certa, però també ho és -com ha denunciat l'assessor laboral,

CONSTRUCCIÓ
Cotitzants a la Seg. Social Reg. Gra.

	construcció	dif. s/any anterior	
1983	15.232		
1984	14.665	-567	-3,7%
1985	14.382	-283	-1,9%
1986	16.007	1.625	11,3%
1987	18.680	2.673	16,7%
1988	22.086	3.406	18,2%
1989	21.913	1.827	8,3%
1990	23.702	-211	-0,9%
1991	21.323	-2.379	-10,0%
1992	17.885	-3.438	-16,1%
1993	15.004	-2.881	-16,1%

Antoni Montserrat

Antoni Montserrat, - que 1993 va suposar una pèrdua neta d'ocupacions per tercer any consecutiu. I això és greu. Segons les seves paraules la situació és decebedora, perquè aquesta és "la pitjor crisi d'ocupació de les nostres illes en els darrers trenta anys". Analitzant sector per sector, Montserrat observa que no hi ha cap activitat industrial que presenti xifres positives. L'any passat es varen destruir més del deu per cent dels llocs de feina industrials i el pitjor és que "no hi ha el més mínim símptoma de recuperació, si no és a mig termini". En aquests moments el nivell d'ocupació és inferior al de fa deu anys. I el mateix es pot dir de la construcció, on han desaparegut més del 45 per cent dels treballs existents el 1989. "La situació és catastròfica" encara que en els darrers mesos sembla haver començat una tímida recuperació. La indústria xoca amb greus problemes estructurals, el mateix que, d'una o altra forma, reflecteix el conjunt de les economies occidentals, mentre que per a la construcció els problemes de futur vendran donats per la necessitat de limitar el consum de territori.

SERVEIS: L'ÚNICA ALTERNATIVA?

En definitiva, tal com hem avançat, l'únic sector que demostra un cert dinamisme a l'hora de crear llocs de feina és el dels serveis. L'any 1991 va registrar un decreixement del 3,6 per cent, però tant el 1992 com 1993 tornà a experimentar uns augments nets de sis mil ocupacions. El turisme facilita la creació de nous treballs, de manera que el principal problema del sector un cop s'hagi pogut remuntar la crisi no és crear feina sinó que és, ara mateix i des del punt de vista sindical, la repercussió que tindrà la reforma del mercat de treball que, en opinió de les centrals, accentuarà encara més la precarietat dels treballs ja existents, com ho demostren les informacions periodístiques que afirmen que la pròxima temporada suposarà la contractació de més de trenta mil treballadors de fora de les Illes, de manera

que l'atur es mantindrà en contingents semblants als anys passats a pesar de la bona temporada que s'espera. Tot això fa, com també afirma Antoni Montserrat, que es produeixi "un deteriorament important i irrecuperable del teixit social, tant pel que fa a l'augment de les bosses de pobresa com per la desertització econòmica del centre de l'illa de Mallorca". De cada vegada les poblacions del Pla i del Raiguer es converteixen en ciutats dormitoris en detriment de la perifèria que concentra tota l'activitat econòmica i, per tant, les ocupacions. L'atur i en general totes les qüestions laborals no poder deslligar-se de la política territorial i, com sembla més que evident, de la seva evolució demogràfica.

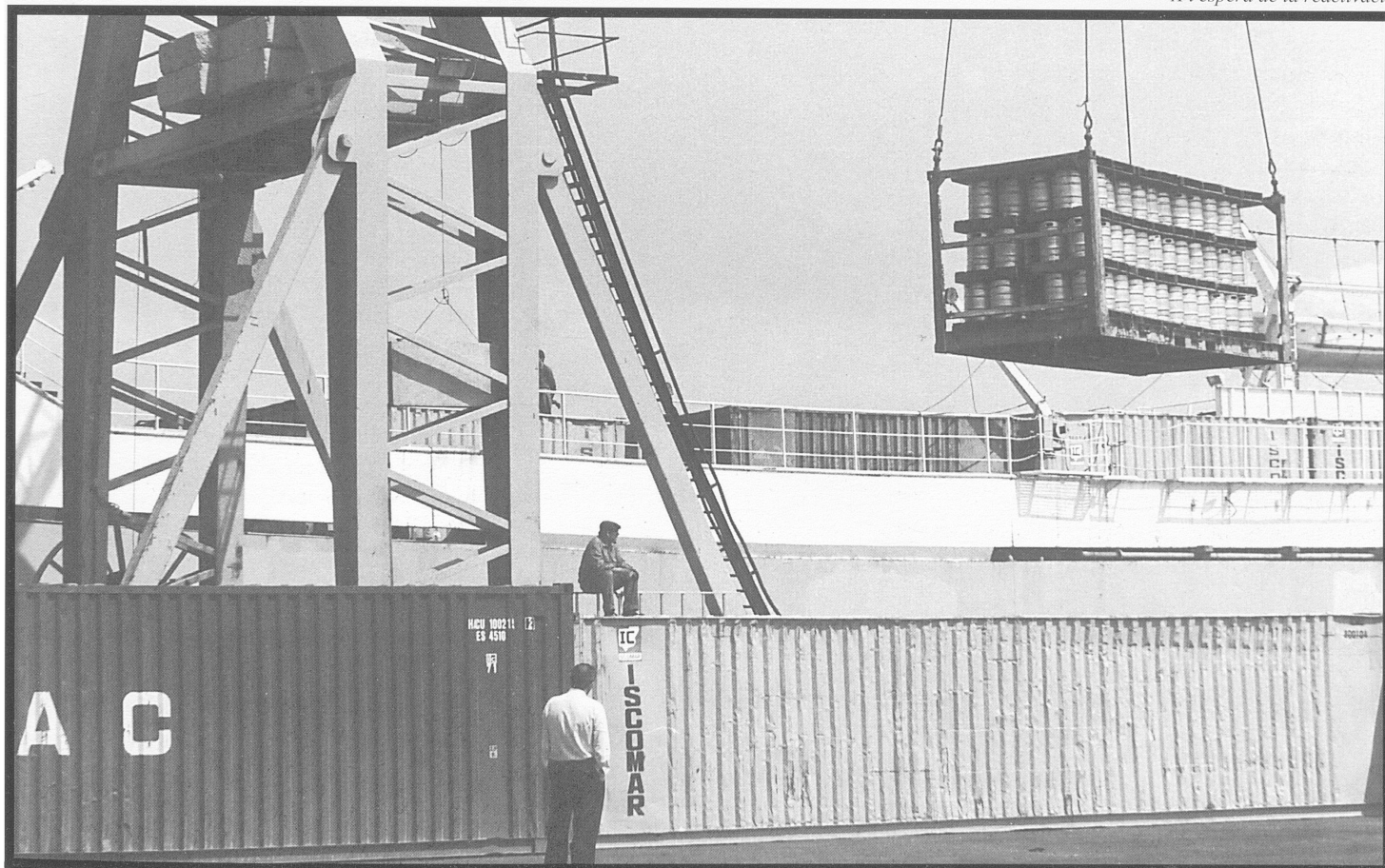
PRECARIETAT I CRISI SOCIAL

Un dels efectes de la precarietat dels llocs de feina és el

La indústria en crisi

A l'espera de la reactivació

constant augment d'aturats de llarga durada, sobretot de majors de 45 anys, que quan són acomiadats sofreixen el dramàtic afegit d'una condemna perpètua a l'atur o a la jubilació anticipada. Nou mil cinc-cents persones, el denou per cent dels desocupats inscrits a l'INEM són majors d'aquesta edat. La major part de contractes que ofereix la nostra societat de finals de segle són per a picapedrers o per a netejadores, feines per a les quals la joventut sol ésser un factor important a l'hora de fer les contractacions. Això fa que els majors siguin els més afectats per l'economia submergida amb la conseqüent tara de frau social que arrossega al darrera.

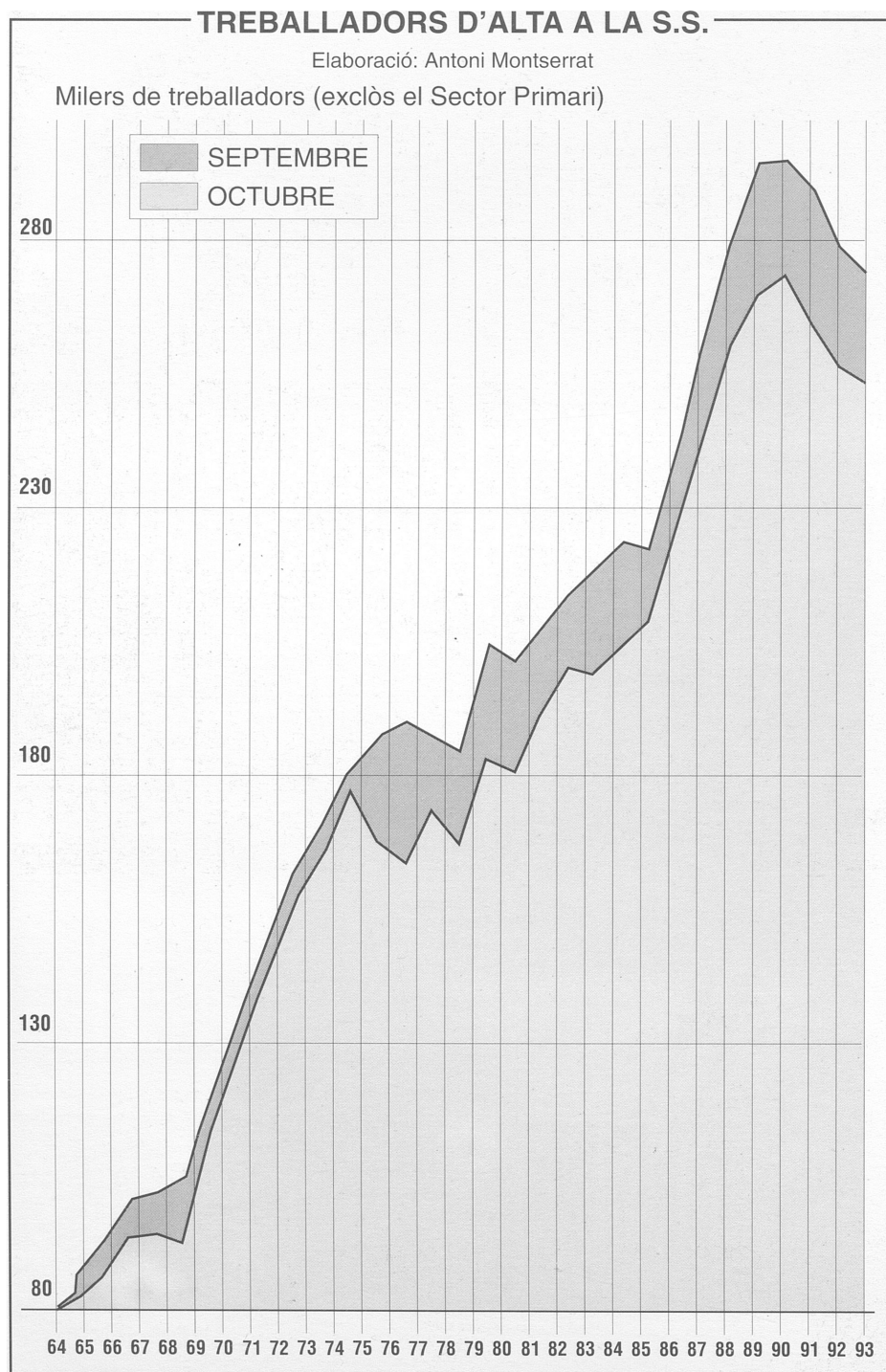
A més a més, la precarietat és l'antesala de la marginació, una nova classe social que ha aparegut a les acaballes del segle XX que creix a mesura que es desmantella l'estat del benestar i que

res té a veure amb el novel·lesc món dels "clochards". Els serveis socials dels nostres ajuntaments, tal com ja s'ha denunciat reiterades vegades des d'aquestes mateixes pàgines, han vist incrementades en més d'un cent per cent les demandes d'intervenció en només dos anys. Fins ara la solidaritat familiar havia actuat de matalàs davant la pèrdua d'un lloc de feina, però augmenta progressivament la situació de famílies senceres en les qual cap dels seus membres treballa de manera continuada, així com també s'han incrementat les situacions de soledat lligades a la pobresa extrema.

EL PLA DE COMPETITIVITAT

L'única alternativa possible a l'atur és incrementar l'activitat econòmica. En definitiva: anar per feina! És per això que la conselleria d'Economia va encarregar el Pla de competitivitat que ara és a debat al Parlament balear. Segons els autors d'aquest Pla -la societat Andersen Consulting- "els avanços tecnològics, la globalització dels mercats i els canvis en les necessitats de les poblacions, que cada vegada són més exigents, fomenten una inquietud per incloure la qualitat de vida i el respecte pel medi ambient com a formulació econòmica aplicable a tots els sectors de l'activitat. Les Illes Balears -diu l'informe que acompanya el Pla- tenen un posicionament estratègic, un clima i un medi ambient privilegiats. Tenen una alta accessibilitat a la resta d'Europa i un nivell econòmic inigualable a qualsevol altra regió insular europea. Però aprofitar aquestes circumstàncies suposa una actitud activa del conjunt de la societat". El Pla estratègic de competitivitat proposa tot un seguit de programes encaminats a potenciar el poder d'atracció de les Illes que, mitjançant la telemàtica, ara es poden posar a l'avantguarda econòmica de tota la Mediterrània.

En definitiva, és un repte. Com diu el conseller d'Economia és un Pla interactiu sobre el qual encara no s'ha dit la darrera paraula i que ara cerca un ample suport social. Dit en altres paraules, podria ser el pacte social que fins ara sempre s'havia rebutjat. No hi ha altre camí. O es pacta aquest Pla o des d'ell se n'elabora un altre, per definir així un programa de desenvolupament regional. El que no es pot fer és romandre plegats de mans a l'espera d'unes solucions que ningú no ens portarà. En una economia absolutament globalitzada, que ha mitificat la competitivitat fins a l'extrem que els govern es veuen obligats a actuar com a empreses, com si l'executiu fos el consell d'administració d'una societat anònima, ningú no es pot adormir en els llorers del passat.

PROGRAMES D'ACTUACIÓ DEL PLA ESTRATÈGIC DE COMPETITIVITAT

EIXOS ACTUALS

Administració

- Reingenieria del Govern
- Aplicació de les TI al Govern
- El "Govern des de Casa"
- El Govern com a motor tecnològic

Educació i formació

- Joves empresaris
- Joventuts 2012: educació i difusió de tecnologies
- InfoForm, TUDI: serveis avançats per a l'educació i formació
- Educació del futur
- Formació professional calçat i bijuteria

Infraestructures

- Us i distribució de l'aigua
- Desenvolupament de serveis de valor afegit

Tecnologia

- InfoTurst, GesTurst: terminals avançades d'inform. i gestió turística
- Reingenieria de processos industrials

Mediambient i medi urbà

- Pla de reforestació lluita contra el foc
- Noves formes de turisme
- Parcs naturals i turisme
- Banc de Biodiversitat Balear
- Recuperació del medi urbà
- Balears cultural

Comercialització

- Promoció de productes de Balears
- Orgull pels productes propis
- Suport a PYMES

Imatge

- Balears verda, aventurera, cultural, esportiva
- Balears Business Resort de Europa: atracció de professionals
- Productes de Balears

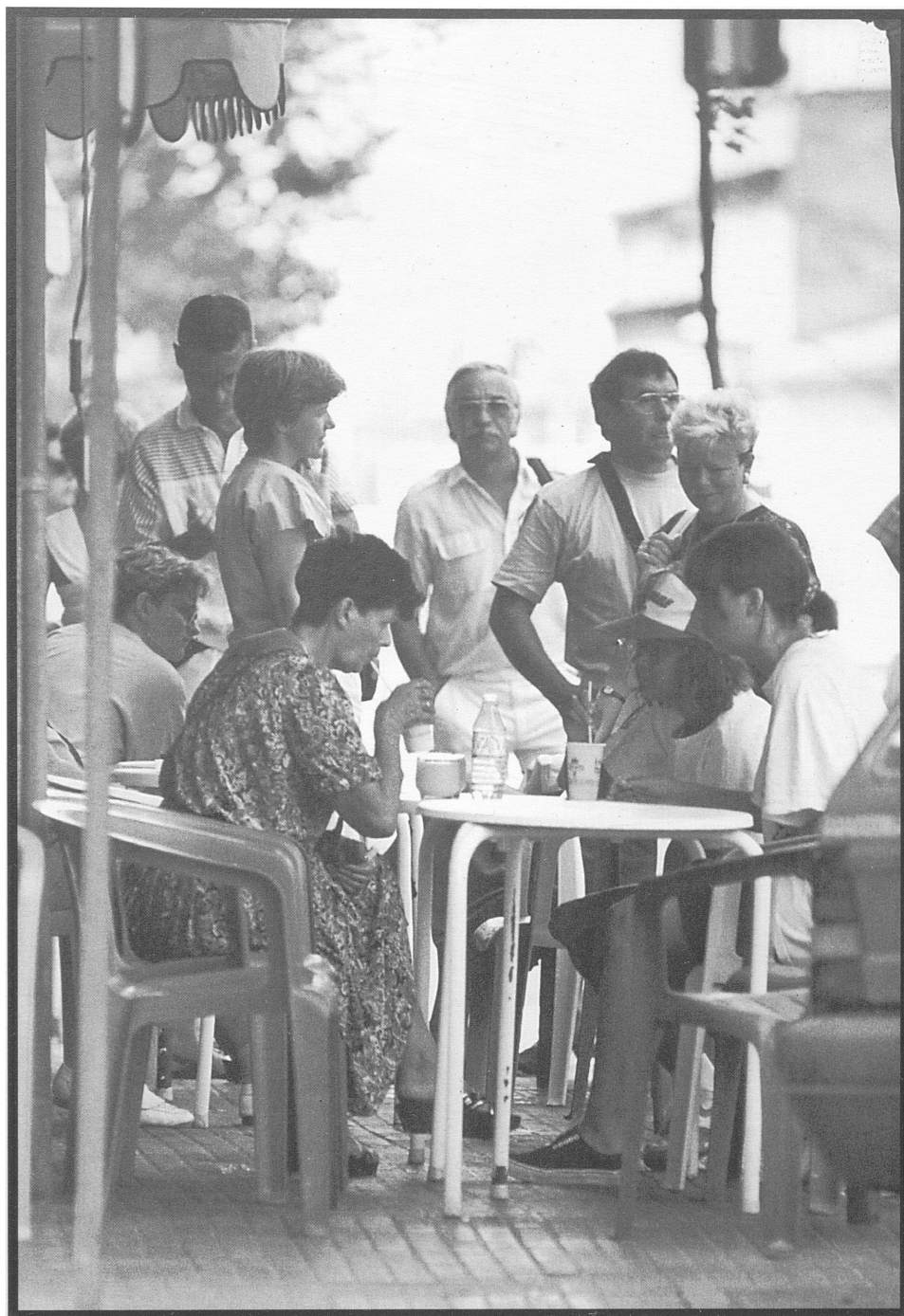
Fiscal

- Sector turístic
- Parc d'Innovació Balear
- Nous sectors

NOUS SECTORS

Pol d'innovació turística

- Agència Europa de Turisme
- Gestió avançada de serveis turístics
- Balears Business Resort
- Forum Balear

Tota l'economia passa pels serveis

Sanitat i esports

- Telemedicina a Balears
- Balears centre d'Entrenaments esportius
- "Cluster" sobre la salut a la segona meitat de la vida
- Establiment d'un "Executive spa"

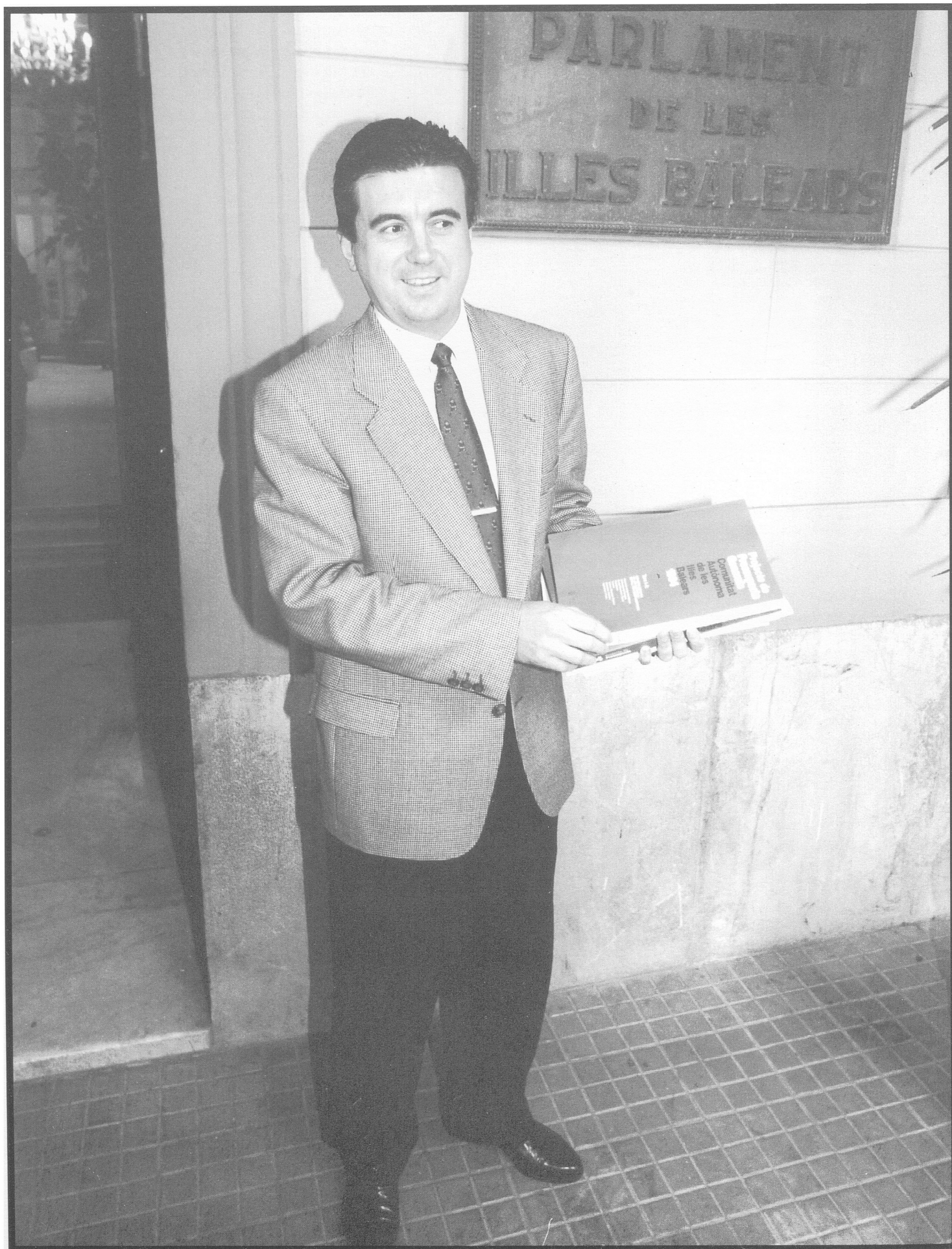
Energies renovables i recursos

- Tecnologies d'ús i estalvi de recursos
- Cultius energètics

- Reserva de l'ecosistema marí mediterrani
- Pol de desenvolupament de la realitat virtual a l'arquitectura

Parc d'Innovació Balear

- Pla d'infraestructures del Parc
- Business Innovation Centre
- Executive Training / Conference Centre

Innovació i competitivitat

Entrevista a Jaume Matas

per Sebastià Verd

Fa ara devers d'un any que el president Cañellas decidí remodelar l'executiu balear i donà entrada a una nova generació de joves polítics cridats per mudar la imatge conservadora del seu govern. Un d'ells era Jaume Matas, que substituï l'anterior patró de la conselleria d'Economia. Com Alexandre Forcades, tampoc no ha passat desapercebut. Ha conservat l'equip i s'ha disposat a fer realitat el somni de convertir les Balears en un megaparc telemàtic. La primera pedra ja s'ha posat: nou dels principals tallers d'arquitectura del món treballen en una idea, la de fer un parc d'innovació balear que compagini el lloc de residència, amb l'oci i el negoci. Després d'una dècada de desenvolupisme va arribar la crisi i amb ella la necessitat de trobar alternatives.

Jaume Matas parla constantment d'innovació i de competitivitat, que és allò que -diu- necessita l'empresa de les Balears per superar la crisi i poder dirigir-se sense traumes cap al final de segle. Creu sincerament que treballa per a més enllà de l'any dos mil i que hi ha una via complementària, que no substitutòria, al turisme i que les Balears estan estratègicament ben situades per aprofitar els canvis tecnològics i mantenir una línia de creixement econòmic que sigui més harmonios amb l'entorn. Però quan parlem de tot això, ningú no pot oblidar que al darrera dels projectes hi ha sempre els homes i que a les nostres illes, en aquests moments, es registra una mitjana de cinquanta mil aturats. El Govern balear té una responsabilitat concreta amb aquesta gent i la pregunta és, amb la mateixa sinceritat que el conseller parla de futur, si de veritat n'és conscient.

- No fa gaire, a una conferència de premsa amb els arquitectes que participen en el concurs internacional d'idees sobre el Parc d'innovació tecnològica, un d'ells va dir que se sentia molt satisfet perquè tot el que se'ls demanava era somniar i que, a partir d'aquí, tot li semblava possible. En aquest mateix sentit, jo voldria que el conseller d'Economia també es posàs a somniar sobre el parc-bit i el paper que ha de tenir a la societat balear.

- De què vol que parli: de les implicacions que pot tenir el parc en relació al model econòmic de les Illes Balears o vol una

resposta concreta sobre què ha de ser el parc?

- Les dues coses, segurament...

- És molt llarg... però tractaré de ser breu. D'entrada li vull dir que el parc d'innovació és difícil d'explicar sense dir prèviament que respon a un procés històric i, sobretot, a una estratègia de futur. Des de fa anys la conselleria d'Economia i el Govern balear desenvolupen una tasca de recerca sobre el

model econòmic de les Illes, la seva distribució actual per sectors i la viabilitat d'introduir-hi canvis que permetin millorar la qualitat de vida i de renda de la població. Aleshores si es fa una anàlisi històrica del model de les Balears s'observa com només en trenta o quaranta anys s'ha capgirat radicalment el sistema. En 1955 l'aportació del sector serveis a l'economia de les Illes era escassa, mentre que

el sector primari sobrepassava el cinquanta per cent de Producte Interior Brut. Ara, en canvi, el turisme és més del vuitanta per cent del PIB i l'agricultura no arriba al dos per cent. Llavors hi havia una indústria molt protegida per barreres aranzelàries que, com és lògic, han anat desapareixent, amb la qual cosa han aparegut totes les febleses d'un sector secundari que pateix i patirà molt per sobreviure. En conjunt veim com el model s'ha anat terciaritzant. Ara som a una economia fortament terciaritzada com a culminació a una aposta que va

Jaume Matas Palou va néixer a Palma el 1956. Té, per tant, 38 anys. És casat i té tres fills. Es va llicenciar en Ciències Econòmiques i Empresarials per la Universitat de València l'any 1978, on es va especialitzar en economia conjuntural i hisenda pública.

És funcionari de la Comunitat Autònoma. Va guanyar la plaça de cap de servei de finançament autonòmic, de la qual n'és excedent especial per ocupar un càrrec polític.

L'any 1989 va ésser nomenat director general de pressuposts i el 1993 conseller d'Economia i hisenda a la darrera remodelació del Govern balear feta pel president Cañellas.

sortir bé. En aquells anys, els cinquanta o els seixanta, es pensava, possiblement amb raó, que el turisme no era del tot segur, que era quelcom no tangible i, per tant, exposat a recular en qualsevol moment però que almanco era una bona solució momentània. Però aquesta aparent inseguretat es va anar transformant en una activitat molt ferma, com ho demostra el fet que l'any passat a Alemanya s'experimentà un decreixement del PIB, la qual cosa es va traduir en un descens del vint per cent en la venda d'automòbils mentre que el turisme, contràriament al que es podia pensar, va créixer. Potser sigui una conseqüència d'aquesta societat post-industrialitzada que comencem a viure i que va cap a una societat informatitzada on les activitats de temps lliure guanyen terreny. Aquesta seguretat que avui ens dona el sector de serveis ens permet pensar que societats com la nostra, fortament terciaritzades, estan en immillorables condicions per entrar de ple en l'anomenat sector quaternari, que indiscutiblement serà el fonament del futur.

UN PARC COMPLEMENTARI DEL TURISME

- Si no l'entenc malament el que vostè em diu és que el sector quaternari, del qual el Parc d'innovació balear n'és el projecte més emblemàtic, és la conseqüència lògica d'un predomini del sector de serveis, és a dir, del turisme i no la seva alternativa.

- Efectivament... El sector serveis no té alternativa a les nostres illes. L'agricultura té cada vegada un pes més petit, i el mateix li passa a la indústria que, enfrontada a un món d'economia global, no pot competir amb l'exterior. L'única alternativa vàlida per a les Balears és aprofundir en la seva especialització de serveis i aprofitar aquelles circumstàncies que ens fan ser competitiu per presentar una nova oferta de desenvolupament. Les Illes Balears són només a dues hores de vol de les més importants ciutats europees i, a més a més, la liberalització del transport aeri farà que siguin cada vegada més competitives. Del que es tracta ara és d'estar preparats per al gran canvi tecnològic, per al creixent paper de les telecomunicacions que poden significar un punt d'inflació semblant a l'aparició de l'aviació comercial. Des d'aquest punt de vista el que pretenem fer és situar la nostra comunitat a la millor posició estratègica possible de cara al final del segle XX i principis del XXI.

- De veritat creu que això és possible?

- I tant! Des de la Conselleria tenim ben clar que les autopistes de telecomunicació faran que les Illes estiguin permanentment unides al continent per a tot allò que interressi i sense haver de renunciar al seu poder d'atracció, a la mica d'exotisme que conserven, que ara per ara es tradueix en set milions de visitants anuals. La idea és arribar a convertir les Balears en un gran megaparc telemàtic. És una passa més en l'especialització de serveis. És xuclar amb més valor afegit el potencial que ja tenim. En aquest sentit el Parc d'innovació és un projecte concret dins d'aquest megaparc, la plasmació d'allò que en deim el "business resort" allà on la gent pugui fer negocis i viure al mateix temps. El Parc-bit vol crear aquest concepte d'oci, de residència i de feina.

SUPERAR LA DESCONFIANÇA

- Davant aquest Parc hi ha dues postures clarament dividides. Per una banda la d'aquells que diuen que serà un polígon industrial més i que, com a tal, està condemnat al fracàs, com ja va fracassar l'intent de fer bombetes japoneses a Petra, perquè les Illes no poden competir amb tots els altres parcs tecnològics que sorgeixen com a bolets per onsevilla. D'altra banda hi ha l'opinió, manifestada per l'oposició en el Parlament balear, que, en el fons, només es tracta de fer una nova urbanització residencial a Mallorca, encara que de luxe, la qual cosa no farà més que complicar l'actual situació urbanística. Quina d'aquestes postures és més pròxima de la realitat?

- Evidentment cap de les dues i li diré per què. Mai no podrà ser una urbanització tradicional des del moment que el seu eix central és la introducció de les tecnologies punta d'informació que faran del Parc una urbanització, si és que es vol dir així, molt diferent de qualsevol altra. El Parc mai no podrà ser un lloc adequat com a simple residència perquè les inversions en tecnologia ho encariran massa si no es combina residència amb negoci i temps lliure. D'altra banda, tampoc no es pot transformar en un parc tecnològic dur, és a dir, manufacturer o industrial perquè no seria competitiu. Ens ho impedeix el fet de ser illes.

- La gent està molt escalivada per mor de la fàbrica de bombetes japoneses que es pretenia instal·lar a Petra o pel més recent afer d'American Eagle a Sa Pobla.

- Això que vostè em diu no té res a veure amb el nostre parc tecnològic. Endemés vostè sap que la llei preveu la ubicació del Parc a un espai rústic mentre que les fàbriques o tallers s'han d'instal·lar a sòl industrial. Com veu el propòsit és ben clar des del primer moment. Voler fer un parc-polígon industrial per molt avançat que fos tecnològicament no té sentit, sobretot a una illa, en una d'economia oberta d'abast universal i amb el "dumping" social que fan els països orientals. Els inversors es mouen per uns ratios absolutament estandaritzats i ja em dirà quin interès pot tenir qualcú de venir a fer aquí cotxes o qualsevol altre producte per l'estil. No tendria sentit.

ACTIVAR L'ECONOMIA PER SOLUCIONAR L'ATUR

- I doncs, ens conformem amb el Parc d'innovació? Ens durà llocs de feina suficients per resoldre la situació de les Balears?, perquè el principal problema que tenim a les Illes és, sens dubte, la desocupació. Amb una mitjana anual de més de cinquanta mil aturats el gran repte és trobar feina per a tothom i un parc com el que vostè diu no crea massa llocs de treball.

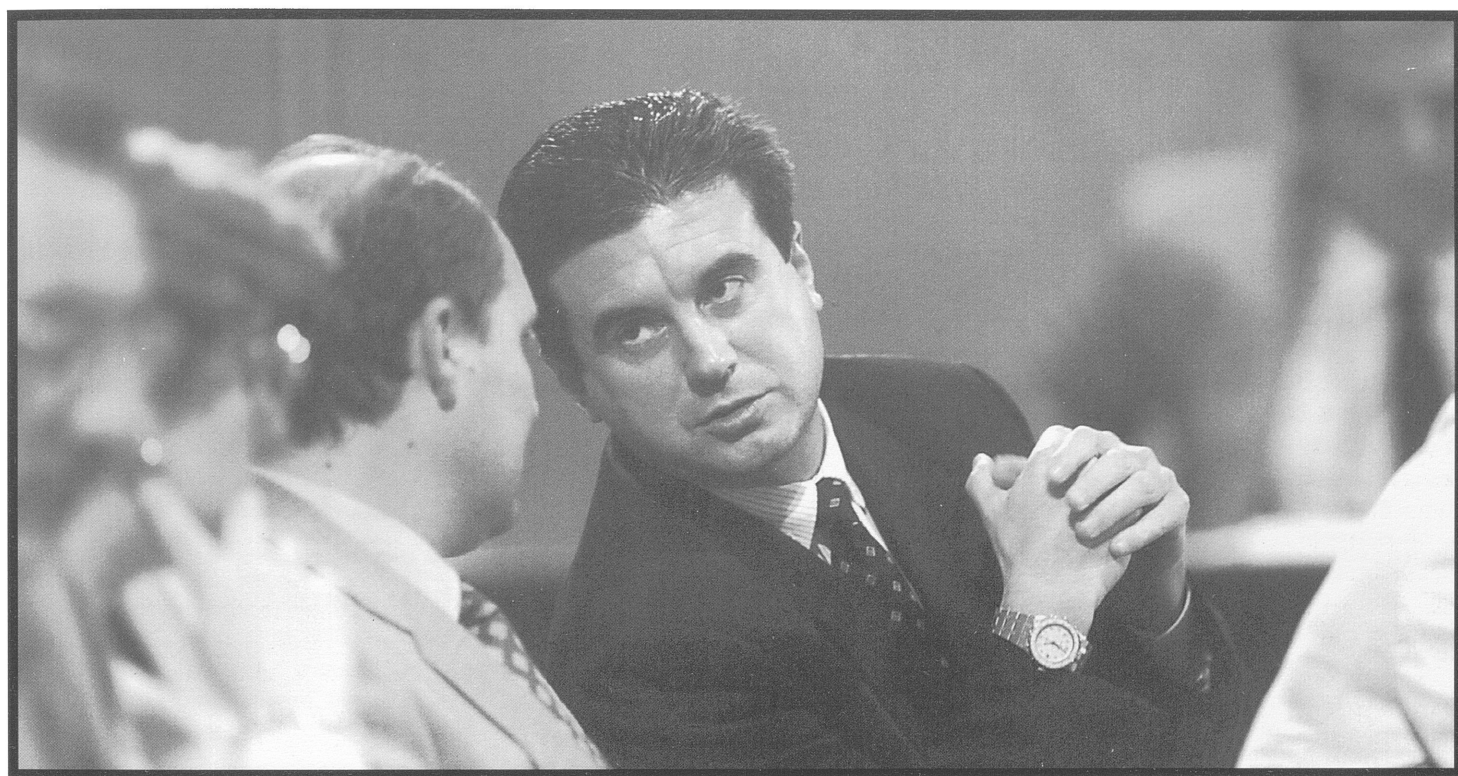
- Anem per parts! En primer lloc li he de dir que és cert que l'ocupació que pot crear un model d'aquest estil no és percentualment molt elevada. Però dit així, vostè m'haurà de reconèixer que tant el Parc d'innovació com l'estratègia de megaparc, qualsevol cosa que doni un valor afegit a la nostra economia, implica un increment d'activitat i de riquesa i, per tant, de creació de molts de llocs de feina indirectes, a més,

com és lògic, d'un important nombre d'ocupacions per a mà d'obra qualificada. A les Illes tenim ara molts de joves estudiants que cursen carreres tècniques i que, per a bé de la nostra societat, hem de procurar que no se n'hagin d'anar. El Pla de competitivitat dona una extraordinària importància a la formació que, no ho oblidem, és un fet diferencial que ens obre noves perspectives de futur. Tengui en compte que la reconversió turística que varen haver de fer els nostres pares, fa trenta anys, no va comptar amb aquest factor de formació del qual disposam ara i això ens dona un indubtable avantatge per fer ara la nova reconversió. D'altra banda, crec que tenim el dret d'aspirar que a les Illes no hi hagi només cambrers, amb tot el meu respecte pels cambrers, sinó també altres professions més qualificades...

que li parl més com a economista que com a polític i en aquest sentit li vull dir que una manipulació de les xifres mai no ajuda a resoldre cap problema. L'economia de les Balears va crear l'any passat 1990 llocs de feina nets. És una dada objectiva que ningú no pot negar a pesar de les interpretacions interessades que s'han volgut fer de l'enquesta de població activa o de les xifres de l'atur.

- ...i?

- Miri, si analitzam sector per sector veim com la construcció, a pesar de tot el que s'ha dit, es manté amb una ocupació molt semblant a la de 1985, encara que evidentment va enregistrar la punta que ja he esmentat el 1989 i que segurament ja no es

ATUR I IMMIGRACIÓ

- D'acord però mentrestant què feim amb els cinquanta mil aturats?

- Miri, l'estudi de la desocupació a les Balears necessita d'una anàlisi molt rigorosa. És evident que podem parlar d'aturats i que aquest és un problema greu i molt preocupant, però també hem de parlar de creació de llocs de feina. A l'any 1985 hi havia en números rodons una xifra de 124.000 treballadors inscrits al règim general de la Seguretat Social mentre que el 1994 n'hi ha 153.000. En aquests darrers vuit anys s'ha creat, per tant, ocupació, i molta, encara que sigui cert que després de la punta de 1989 s'ha registrat una davallada. I per a mi és molt important aquest fet de creació de llocs de feina. Endemés, si parlem d'atur hem de parlar també de saldos migratoris. Parlar de desocupació sense estudiar els moviments de població és, si més no, poc rigorós des d'un punt de vista econòmic. Entengui

produirà mai més. En canvi la indústria sí que ha perdut llocs de feina. Aquesta és la veritat. L'any 1985 hi havia 27.000 treballadors ocupats a la indústria i quasi deu anys després només n'hi ha 23.000. I això per a un economista té una resposta molt clara: és la crisi del model industrial occidental que ha entrat clarament a una fase post-industrial. No és una crisi conjuntural sinó que és específicament estructural que, a més a més, xoca amb la problemàtica d'un estat com l'espanyol on les crisis estructurals es multipliquen per mil a causa d'una política econòmica molt equivocada.

- Jo no som economista com vostè, però supòs que la construcció també pateix ara una crisi estructural perquè és impensable mantenir el nivell de desenvolupament del 1989... D'altra banda, vostè s'ha referit a la immigració, m'ha semblat entendre que una solució de l'atur pot passar perquè els immigrants se'n tornin a ca seva. És això el que ha volgut dir?

- No, no és això. He dit, simplement, que cal analitzar tots els

factors que intervenen i fer-ho de la manera més objectiva possible. Això és el que intent explicar, si em permet continuar amb el fil de la meva exposició. En el cas de la construcció, és clar que tota crisi pot tenir elements conjunturals i d'altres estructurals. El que s'ha de veure és quin pesa més i aplicar les mesures correctores, tot sabent que els problemes conjunturals tenen una solució més senzilla. Per això li exposava el cas de la indústria, que és un reflex perfecte del que passa al món occidental on, des de 1929 s'havien imposat les doctrines keynesianes i monetaristes, és a dir, un fort intervencionisme i una cada vegada més forta presència del sector públic a l'economia, sobretot en tot allò que implicava la creació de l'estat del benestar. Aquest model va funcionar fins fa poc, fins l'aparició de noves economies emergents, de països que no han sofert aquest procés previ i que, al marge que facin o no "dumping" social, presenten un balanç de competitivitat que ha provocat la crisi d'un sistema que no pot fer front a la competència a causa, entre d'altres coses, de la forta imposició fiscal. La creació de llocs de feina es castiga amb més impostos i...

UN CANVI D'ABAST MUNDIAL

- Em parla de l'economia occidental. Les Balears formen part d'aquest món, però m'agradaria que concretàs més la seva exposició...

- Per suposat, però és que una explicació duu a l'altra. Vostè ho ha d'entendre. La crisi de l'economia occidental, agreujada en el cas d'Espanya per una política monetarista i fiscal absurda, ens afecta molt directament. En aquest marc, la indústria

tradicional de les Balears té una sortida molt difícil. De fet les circumstàncies l'han obligada a submergir-se, amb la qual cosa tornam a entrar en el camp de l'atur i a la falsa interpretació de la realitat que donen les xifres oficials. El sistema ha provocat que una bona part de l'activitat econòmica es faci al marge de la legalitat fiscal i laboral, la qual cosa és d'una tremenda injustícia social que l'Estat es veu obligat a tolerar per, almanco, mantenir un cert nivell d'activitat econòmica que, en cas contrari, provocaria la fallida immediata del sistema. Hem arribat a un extrem tal d'hipocresia que el mateix sector públic finança el cost social de determinats sectors econòmics perquè així puguin fer front a la competència exterior. El cas espanyol és un cas típic de llibre de primer curs d'economia, un cas típic d'especulació, on l'equació inversió-estalvi és absolutament desequilibrada. Durant anys el Govern de l'Estat ens ha fet viure com a país per damunt de les nostres possibilitats i ara, evidentment, ha arribat el trist moment de pagar-ne les factures. A més a més s'ha de reconèixer que la política fiscal és contrària a la incentivació de crear llocs de feina, i també de l'estalvi, de la mateixa manera que la normativa laboral és massa rígida i actua contra la contractació de nous treballadors. És, en definitiva, un triangle desolador que explica el nivell d'atur actual, contra el qual tenim poques coses a fer des de la Comunitat Autònoma.

EL PLA DE COMPETITIVITAT

- I això no obstant, com podem fugir d'aquesta situació?

- Doncs, fomentant l'activitat econòmica i corregint els dèficits estructurals del nostre país en la mesura de les nostres possibilitats, que és el que tractam de fer.

- I si parlàssim ara del Pla de competitivitat de les Balears que va presentar recentment, perquè supòs que aquest és un tema que va lligat a tot el que ha dit fins ara?

- El Pla de competitivitat és un intent que pot ser molt ambiciós per a nosaltres, perquè som una autonomia pobra a pesar que la nostra comunitat sigui rica, i que s'ha hagut de fer sense massa recursos. Però bé, és un Pla que ha fet la firma Andersen Consulting i que significa una anàlisi de la nostra situació actual i un exercici de programació i planificació per a les nostres illes, un exercici que, en qualsevol cas, s'ha de veure emparat per un marge de consens prou elevat perquè, de no ser així, no servirà per a res. És per tant, un pla obert, sobre el qual tothom que vulgui pot intervenir i que serà objecte d'estudi per part d'una comissió específica del Parlament balear. És, per dir-ho molt clarament, un procés interactiu que ara ja és en mans de la societat que, en definitiva, és la que ens dirà què vol que fem.

- Però el Pla ja aporta algunes suggerències concretes...

- Efectivament. És un estudi exhaustiu de la realitat actual de les Illes Balears i fa unes propostes que s'acosten molt a l'estratègia que hem comentat abans. Tenim una economia molt terciaritzada de la qual n'hem de saber treure el millor profit. El Pla de competitivitat es fonamenta, per tant, en els serveis com a estratègia de futur i proposa vuit eixos d'actuació i més de seixanta programes d'actuació que van des de la modernització de l'administració pública i la introducció de les noves tecnologies fins a la comercialització, que aquesta sí que és una de les grans mancances de la nostra economia, la d'aquí, i que no podem imputar a ningú més que no siguem nosaltres. Es parla, igualment, de les condicions mediambientals i d'entorn social i després s'analitza la palanca fiscal com a un element de descompetitivitat. Efectivament, resulta que en una anàlisi objectiva es veu que les Balears tenen un tractament fiscal més dur que altres regions insulars, la qual cosa és un greuge comparatiu i, sobretot, un perjudici pel que suposa de minva de la competitivitat.

- Aquest Pla de competitivitat no deixa de ser un document voluntarista, tot sigui dit en el sentit més positiu de la paraula. En aquest sentit, què pot fer o què pensa fer el Govern balear per convertir-lo en realitat.

- Sí, jo assumeix que és un document voluntarista, però pens que la voluntat és una cosa de la qual n'hem d'anar sobrats, no sé si m'explic. Un exercici de planificació sempre és voluntarista, però és molt bo fer aquest tipus d'exercicis i, sobretot, de manera col·lectiva. És bo i sà que els diferents elements de la societat s'asseguin plegats per reflexionar sobre la seva situació i el seu futur. En aquest moment encara ens trobam en una fase de divulgació del Pla. El que fa el Govern és fomentar el seu debat i intentar el consens. Per això l'ha remès al Parlament, que serà on es debatrà públicament i es decidirà què s'ha de fer amb el Pla. Cregui'm si li dic que l'executiu espera amb ansietat aquest moment per posar-se a fer-hi feina.

EL CONSENS COM A EINA DE FUTUR

- Parla de consens. Podem parlar aquí del Raiguer i de les ajudes comunitàries que es poden aconseguir gràcies a aquest consens?

- Sense cap mena de dubtes. El que ha passat al Raiguer és una demostració palpable del que es pot aconseguir amb el consens, quan les distintes administracions, els ajuntaments entre ells i els agents socials es posen d'acord per dur endavant un propòsit comú a tots. En aquest cas la Unió Europea no ha tengut més remei que reconèixer la voluntat de transformació d'una comarca com la del Raiguer que, encara que petita, ha mostrat una elevada capacitat d'iniciativa. I això és el que de veritat és important, perquè la qualificació d'objectiu dos i fins i tot els tres o cinc mil milions de pessetes que pot rebre el Raiguer per a la reindustrialització no serviran de res si al darrera no hi ha una iniciativa pública i privada decidida a dur endavant els programes.

- Al llarg de tota l'entrevista hem parlat, sobretot, de crisi, d'atur i d'alternatives de futur. De vegades pens que els bons propòsits neixen de situacions crítiques i que ara, precisament se'ns anuncia una excel·lent temporada turística. No creu que aquestes bones perspectives poden allunyar les solucions de futur?

- Té una part de la raó, les crisis incentiven la recerca d'alternatives, però quan aquestes es poden aplicar són en temps de bonança. Quan jo veig la resta de comunitats i les compar amb nosaltres li confés que alen profundament de pensar que, precisament, som nosaltres els que tenim més possibilitats de treure endavant el carro. Aquests moments de bonança són els únics en què es poden introduir estratègies com aquestes de les quals hem parlat, d'introducció de les telecomunicacions, de sectors punta de tecnologia, de millora de les indústries, perquè quan les coses vénen mal donades de res serveixen les bones intencions. S'ha d'aprofitar quan ve el bon temps per fer els canvis estructurals.

EXPORTAR TECNOLOGIA TURÍSTICA

- Potser ara sigui el temps d'invertir aquí, però... què en pensa el conseller de les inversions que els empresaris illencs fan a fora. Pens concretament en les inversions hoteleres, sobretot en la presència mallorquina al Carib. És bo o dolent?

- Crec que és molt bo. El fet d'exportar "know how" turístic és una prova evident que el turisme ha de ser considerat com a una indústria, que és una ja antiga reivindicació de les nostres illes. El turisme és una indústria distinta, però al capdavant és una indústria, tal com ja ho ha reconegut el Parlament Europeu amb el mandat específic a la Comissió perquè l'inclogui dins de les polítiques industrials. Per tant, exportar tecnologia és un fet positiu, que demostra que la nostra indústria turística és puntera en el món i, en conseqüència, que d'aquestes exportacions només en podem esperar efectes positius.

Un rei en un país d'aturats...

Fernando Villalobos no ha estat mai aturat. Encara que, segons indica, de tant en tant fa un exercici d'abstracció i imagina que queda sense treball i s'ha d'apuntar a l'INEM. Llavors -afegeix literalment- "em deman què és el que podria fer i, la veritat, no ho sé". Per tant i encara que només com a un test de masoquisme intel·lectual, el director provincial de Treball participa de les angioixes que torturen dos milions i mig o, en funció de les estadístiques, tres milions i mig d'espanyols. Al llarg de

l'entrevista parla de la reforma laboral, del frau que es comet amb l'atur, del futur de les pensions, dels sindicats i de l'economia submergida i en la majoria dels casos no se'n surt amb fórmules d'optimisme oficial. Per a Fernando Villalobos la realitat és molt clara: fins que l'atur no afecti, com a màxim un milió de persones, aquí no es pot parlar de recuperació econòmica. La resta són xifres, estadístiques, percentatges, índex i ratios. L'única veritat es troba en la coa dels aturats.

Entrevista a Fernando Villalobos

per Constanza Forteza

- Com pot funcionar un país que té una taxa d'atur del 23%?

- Sí, però és una taxa teòrica. Hauríem de començar per parlar sobre si aquesta és una taxa real o una taxa teòrica. Perquè jo som dels escèptics quan es tracta de parlar de quantitats exactes. Per exemple, l'EPA, això del que tothom parla. L'EPA, com el seu nom indica, és una enquesta, l'Enquesta de Població Activa, i, per tant, sotmesa a un marge d'error bastant ample, que depèn molt de qui és l'entrevistat i de qui és l'entrevistador. Moltes de vegades, les xifres que aporta l'INEM i els resultats que proporciona l'EPA no tenen res a veure i amb això no vull dir que les estadístiques de l'INEM donin sempre la pauta sobre les dimensions reals de l'atur...

- Sigui com sigui, l'atur té unes dimensions terrorífiques.

- Sí, sí, clar que sí, és elevadíssim. El que passa és que, de vegades, aquestes xifres s'han de matisar perquè, després, dins les llistes de l'atur apareixen persones que realment tenen altres ocupacions, freqüentment subterrànies.

- A molts de països del nostre entorn la gent està preocupada per xifres d'atur que a nosaltres ens poden semblar ridícules. Quina explicació donaria vostè al fet que aquí la situació encara no hagi esclatat?

- Per un costat, gràcies a l'economia submergida. Molts d'experts diuen que l'economia submergida salva el país d'una explosió social. Hi ha un estudi de fa uns quants anys, "La España oculta" d'Amando de Miguel, que deia que a Itàlia l'economia submergida representa el 25% de l'activitat industrial, el 25%!..., una xifra impressionant. I en relació a Espanya parlava d'un 12, 13 o 14%. Aquí tendríem una explicació. I, d'altra banda, jo crec que si l'atur, encara que hi hagi casos de tot tipus, no afecta tots els membres d'una família, la situació es pot suportar. Si s'arribàs a una situació amb moltes famílies

Fernando Villalobos Cabrera va néixer fa 42 anys a Madrid. Va estudiar Dret -i un primer curs de Periodisme- a la Universitat Complutense de Madrid. Per poder completar l'ajuda familiar i poder pagar-se els estudis, Fernando Villalobos va treballar com a repartidor de propaganda, com a ajudant de topògraf i com a professor de natació. Casat amb una oceanògrafa, té dos fills. Després d'obtenir la plaça d'inspector de Treball es va traslladar a Tenerife on va viure quatre anys. En el 86 va venir a Palma amb idèntica ocupació. Des del mes de novembre de 1987 és el director provincial de Treball.

amb tots els seus components sense treball, idò ens trobaríem davant una roda dramàtica, molt difícil d'aturar.

- És a dir, que a Espanya l'Estat confia descaradament en el matalàs social que és la família.

- Sí, clar que sí. Hi ha famílies on només treballa el pare o, en altres casos, són els fills els que donen el suport econòmic. I s'ha d'afegir que, fins ara, hem tengut un estat de benestar social que ha pal·liat, sobretot a través dels subsidis familiars, situacions molt difícils. Tot això forma un còctel que ha aconseguit evitar el conflicte social. Però també s'ha de dir que aquestes circumstàncies han generat que molts d'aturats no siguin cercadors actius d'ocupació sinó que siguin persones que esperen que s'acabi el seu període de percepció de l'atur abans de cercar com guanyar-se la vida. I aquesta és una situació equívoca i, també, molt perjudicial per a l'economia espanyola.

- Però com es pot discriminar entre qui s'aprofita de l'atur i qui realment es troba en una situació de necessitat?

- És molt difícil. Ara bé, dins la reforma laboral aprovada hi ha tota una bateria de mesures que s'estudien ara per intentar reactivar la situació de l'aturat, sobretot del de llarga durada. Perquè en molts de casos, jo no dic per comoditat ja que és molt dur parlar de comoditat en el cas d'un aturat, però en definitiva hi ha molts de casos en què, per inèrcia o pel que sigui, no hi ha una preocupació per cercar feina. Fins i tot, hi ha persones que cobren l'atur i, amb això, amb el suport familiar i amb els ingressos de qualque "chapuza", rebutgen treballs que els ofereixen. Dins la reforma laboral s'ha previst que, a través de convenis de cooperació, siguin les entitats locals les que es facin càrrec dels aturats de llarga durada, durant alguns períodes. Altres solucions poden venir de les empreses de treball temporal o de les agències privades de col·locació sense ànim de lucre. Jo crec que les solucions poden venir per aquí. En el començament molts deien que com podrien funcionar, sense cercar el lucre, les agències privades de col·locació. Idò bé, jo crec que, en aquests moments qualsevol conveni col·lectiu d'entitat ha d'obrir pas a una agència privada de col·locació, formada per empresaris i treballadors, que doni sortida als aturats d'aquest col·lectiu, que mostri les ofertes i les demandes i que funcioni com un intermediari, ja que són ells els que coneixen bé com es mou cada sector. I em consta, encara que no puc citar la font, que els sindicats treballen molt en aquest tema, l'estudien amb l'objectiu d'estar preparats quan es doni el senyal de partida. I també estan sobre el tema algunes organitzacions no-governamentals.

- En el cas de les empreses de treball temporal ja ha començat a funcionar alguna iniciativa.

- L'empresa de treball temporal és diferent, es dedica a contractar treballadors per, després, proporcionar-los a altres empreses. Però és ella l'empresa titular del negoci i la responsable dels contractes. En Europa, aquests tipus d'empreses mouen un 1% del volum humà laboral, un percentatge gens despreciable. Aquí ja en funcionen algunes, a pesar que encara són il·legals. De fet, ja les hem sancionades perquè el tema encara no està regulat.

LA REVOLUCIÓ?

- El treball s'ha convertit en un element més de separació social, sembla que el món es divideix entre els que treballen, o millor dit els que tenen un salari, i els que no el tenen. A més a més, són dos grups que no es tracten. Cap on pensa que pot anar una societat amb aquestes característiques?

- Realment jo veig tot això amb bastant de temor perquè si la divisió es fa més dramàtica seria com tornar a la lluita de classes. És com l'embrió de la lluita de classes. Des del moment que apareix la separació entre qui té treball i qui no en té..., des del moment que hi ha un col·lectiu enormement important, ja sigui de dos milions i mig o de tres milions i mig de persones, que estan sense treball... evidentment, sigui des del punt de vista del gestor dels doblers públics o des del punt de vista sociològic, això no es pot veure més que amb preocupació. Al meu entendre aquesta situació és el punt de partida de molts de conflictes, desgraciadament.

- I pensa, tal com s'ha dit, que els sindicats són únicament protectors dels qui tenen treball o considera que això és només una imputació demagògica sortida d'interlocutors interessats?

- El paper dels sindicats... bé, hi hauria molt a parlar sobre el paper dels sindicats al llarg de les darreres dècades en aquest país. Sortiren d'una situació realment admirable i varen ser el suport indispensable per posar en marxa aquest país i per anar endavant durant els anys de benestar econòmic general. El que passa, jo crec, és que després no han sabut assumir el seu paper, arribaren fins ben amunt i a continuació no s'han adaptat a les noves circumstàncies, no han sabut mantenir la situació de privilegi que tenien. Se'ls ha acusat, i probablement aquest raonament és en part cert, que s'han ocupat més del treballador actiu que del passiu, probablement perquè els ha interessat més el treballador que cotitza o perquè volen estar dins la dinàmica activa de les negociacions col·lectives, dins el món laboral viu. Jo d'aquesta opinió només en particip parcialment però el que al meu entendre sí és clar és que els sindicats tenen ara damunt la seva esquena el problema d'adaptar-se als nous temps, el de convertir-se en sindicats de serveis en lloc de ser permanentment sindicats reivindicatius. El sindicat reivindicatiu és un model del passat que ja no té cap futur, hem superat la fase que el treballador no tenia cap protecció jurídica i l'empresari era un dictador dins la seva empresa.

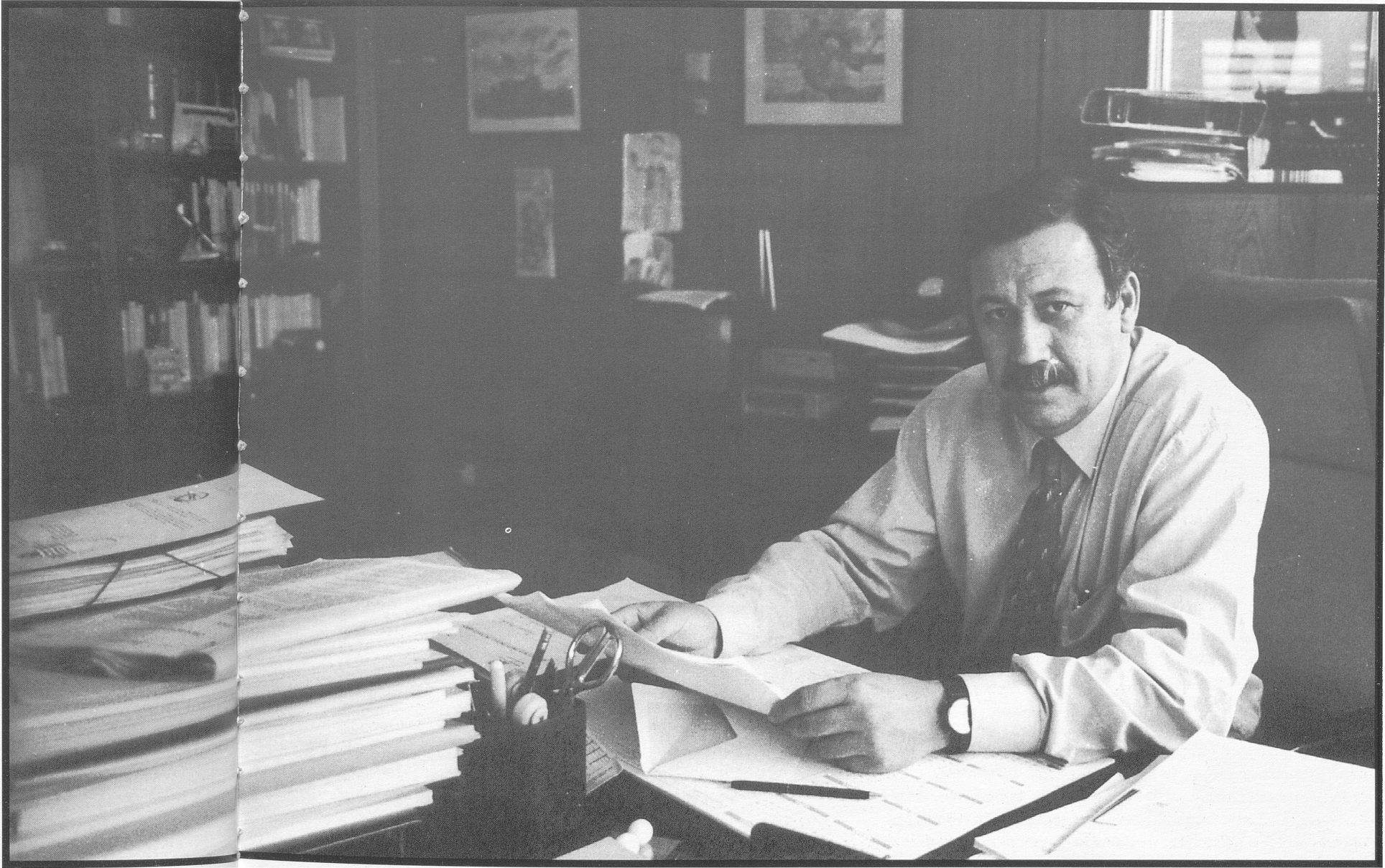
- I vostè no adverteix cap símptoma dins els sindicats d'una conversió d'aquestes característiques?

- Home, de vegades veus indicis, però clar, de sobte et surten amb una vaga general i tot se'n va cap enrera. Però sí, he vist alguns indicis, per exemple puc parlar de Lorenzo Bravo, un sindicalista que consider que és un dels que té més projecció de futur o que té més visió sobre què és el futur aquí. Jo he escoltat Lorenzo Bravo quan diu que si en el país han de canviar les estructures administratives i moltes coses més, també s'han de transformar els sindicats. I això, que sembla tan simple, és la primera vegada que ho escolt d'un sindicalista. És un dels pocs que he vist que fa autocrítica respecte del sindicalisme. I crec que té tota la raó, encara que la conversió en sindicats de serveis pot ser difícil ja que no hi ha experiència i es poden cometre errors. Això ho dic perquè tenim l'exemple recent i clar dels problemes amb el cooperativisme que té la UGT. Això no vol dir que no puguin encertar en altres casos o que no puguin donar serveis excel·lents.

CONTRACTES I DIVORCI

- La reforma laboral que en part ha aprovat el Govern de l'Estat ha provocat una vaga general. Mentre, els empresaris indiquen que és insuficient i que el mercat laboral espanyol continua sent un dels més rígids. Qui té la raó?

- La reforma el que pretén és crear el major nombre possible de llocs de treball a través de la dinamització de les relacions laborals. Qui crea llocs de feina? L'empresari. I com els pot crear? Idò, sense tenir una sèrie d'impediments que en un moment determinat poden ser molt pesats. L'ocupació temporal existeix a tot el món, als Estats Units es pot dir que l'ocupació és l'ocupació temporal, el que nosaltres deim un treball fix als Estats Units no el té pràcticament ningú. El que passa aquí és que nosaltres hem tengut una legislació completament protectora del treballador durant molts d'anys, provinent del règim anterior. I hi ha gent que, curiosament amb un tarannà completament progressista i democràtic, encara està ancorada en aquesta situació. I amb això jo no vull dir que el contracte fix sigui dolent, el que passa és que en un moment donat el

contracte fix pot ser pitjor que un divorci perquè tothom sap què costa acomiadar un treballador si les relacions laborals no funcionen. Per què l'empresari no vol, ara com ara, contractar un treballador fix? Perquè sap què li costarà llevar-se'l de damunt si les coses no van bé. El que es pretén és eliminar tot aquest tipus de entrebancs que han frenat l'interès dels empresaris a l'hora de contractar treballadors. Ara, evidentment, tot això conduirà a precaritzar l'ocupació si per precaritzar entenem tenir més contractes temporals que altra cosa.

- Fins ara, com s'han traduït a les Balears els primers efectes de la reforma?

- Aquí, a les Balears encara és un poc prest perquè la reforma es va començar a aplicar dia 1 de gener i a les Illes la contractació no comença fins a finals de març, encara que enguany es pot avançar un poc perquè la temporada sembla que serà molt bona. De moment, tenim ja devers 200 contractes d'aprenentatge, una xifra semblant de contractes de pràctiques i, per tant, no podem parlar d'unes xifres de contractació excessives. Però és que tot el volum dels fixos-discontinus, els 30.000 o 40.000 fixos-discontinus, no vendran o no seran contractats fins al mes que ve i fins llavors no tendrem dades per parlar. Personalment crec que es parla massa del contracte d'aprenentatge amb unes bases gens sòlides. Tothom el confon amb un contracte de treball i jo em cans de repetir que és un contracte formatiu i que, a més a més, és possible que sigui reformat ara en el Parlament, bé, estic quasi segur que es reformarà...

- En quin sentit?

- Bé, és una aposta personal que jo faig, potser perquè he parlat amb gent de Madrid que així m'ho han indicat. Probablement s'acursin els límits de l'edat o, també, que hi hagi qualche variació sobre l'obligació de proporcionar al contractat un 15% de classes teòriques. Molta de gent diu que en el cas d'aquest contracte d'aprenentatge, que s'ha batiat com "contrato basura", els empresaris pagaran 35.000 pessetes mensuals. I bé, miri vostè, jo això no ho crec. No, perquè el conveni col·lectiu regularà els salaris de tothom i, entre ells, els salaris dels que tenen un contracte com a aprenents. I si no es fa així, vaja uns sindicats que tendriem. Ara mateix, a Espanya, el salari mínim interprofessional és de 60.000 pessetes. I qui cobra aquesta quantitat? 250.000 persones en aquest país, dels 19 milions que formen la població activa, cobren aquest salari. La resta, 18.750.000 persones, cobram per conveni col·lectiu per damunt d'aquesta xifra. El salari mínim al qual és subjecte un contracte d'aprenentatge serà aquest però això no vol dir ni molt menys que l'aprenent cobri aquesta quantitat. Tothom pontifica molt fàcilment sobre aquestes coses.

VIURE AMB L'ATUR

- Es pretén que el país sigui laboralment flexible. Però la mentalitat de molta de gent és aconseguir un treball fix i, a poder ser, per a tota la vida. Fins i tot, amb aquesta reforma el que sembla que s'ha produït és que aquell que té un treball estable encara s'hi aferri més.

- Bé, però això és consubstancial al moment que vivim... Quan hi ha tres milions de persones aturades, tothom s'aferra al que té i si el que té és un treball fix, amb totes les seves forces. Encara que hi ha excepcions. L'altre dia jo vaig signar un expedient de regulació d'ocupació, amb trenta persones que se'n van al carrer, gràcies a un expedient pactat, i d'aquests 30, 28 eren voluntaris. Cosa que a mi de veritat, em resulta incomprendible, com hi pot haver gent que en aquests moments es presenti voluntària per extingir el seu lloc de feina. Llevat que sigui gent que tenguí un baret que li ocupi els capvespres o un negoci qualsevol. Lògicament, jo esper que aquesta situació no sigui eterna, que no tardem molt a veure com comencem a davallar les corbes de l'atur. Ha d'arribar un moment que no hi hagi tanta de por i, per tant, hi hagi més llocs de feina, més moviment, més canvis de treball i més dinamisme. Ara mateix, tal com està el mercat, amb tanta de gent que cerca treball... jo aquí reb un munt de peticions, de gent que cerca desesperadament una feina i no la troba, i volen una recomanació.

- Però això de parlar d'ocupació plena no és com parlar dels nins que són bons i arriben al cel? Vol dir que si la situació econòmica arribàs a ser fantàstica, no tendriem atur? Molta gent diu que l'atur és endèmic i d'altres fins i tot diuen que és part del sistema.

- Bé, jo crec que la situació que tenim ara no serà eterna, que potser tardem a recuperar-nos però que ens recuperarem.

- Però haurem de conviure sempre amb una situació d'atur?

- Potser, però no amb un atur tan important. És que clar, si parlem en aquests termes ens hem de remetre a la situació demogràfica. Si cada vegada hi ha més gent major i menys gent jove, la situació d'ocupació s'equilibrarà. És que ara hi ha una estructura per a "x" llocs de feina però tenim treballadors per a "x" i per a "y". Si la "y" disminueix per l'efecte demogràfic hi haurà més possibilitats.

LA JUBILACIÓ, UN ERROR?

- Si la disminució demogràfica es concentra ara en els que fan EGB és clar que aquests tendran feina. La conseqüència serà que no podran mantenir el segment, molt ample, de gent més major o que, en qualsevol cas, ja ens podem oblidar de les jubilacions i de les pensions?

- És que potser el nostre error hagi estat davallar l'edat de jubilació dels 70 als 65 anys. Possiblement aquesta va ser l'equivocació perquè ara tendriem un 5, un 8% de la població, que treballaria i generaria prestacions per a altres col·lectius.

- En el seu moment els jubilats protestaren ben alt perquè els retiraven.

- Sí, el meu pare entre ells perquè no ho volia i perquè el jubilaren amb 66 anys en plena forma física. Però és que les coses han de canviar. A mi, i ara sí que ja estic fent futurologia i parlant dins el terreny de les hipòtesis, no m'estranyaria gens

que anàssim cap a un altre sistema. Ara estam en un sistema contributiu i la tendència és anar cap a un sistema mixt, cap a un sistema de capitalització i repartiment. El model de repartiment que tenim ara deixaria de funcionar i, de cara al futur, no es descartaria un funcionament mixt que tengués en compte els fons públics de pensions i els privats. El que és clar, i això és el que intentava dir el ministre Solbes, és que el sistema actual no és suficient per cobrir les pensions d'aquí a 20 o 25 anys. El que passa és que ens avançam molt al que succeirà i, per tant, tenim molt de temps per corregir-ho. De fet, el mes de gener ja es va crear una comissió parlamentària encarregada d'estudiar tots aquests temes. Això també servirà per fer callar un poc tots aquests que parlen de les pensions d'una manera alarmista. Fa poc escoltava el senyor Aznar que afirmava ja com a cosa feta, que el Govern volia llevar la pensió a les vídues que cobren 80.000 pessetes. A mi això em sembla tendenciós, provocador i, fins i tot, ha, ha ha!, com a catòlic, pecat. No es pot enganar d'aquesta manera la gent. Escolti, miri vostè, hi ha vídues que cobren 60.000 pessetes, n'hi ha que en cobren 80.000 i d'altres 200.000, el màxim de la jubilació. És un remor que no sé d'on ha sorgit...

- Sí però cada vegada que sorgeix un remor exagerat, després té alguna conseqüència real. Es diu que el Govern el que vol és reduir les pensions màximes. És cert?

- De moment és un remor que jo he llegit però ningú no

esmenta la font d'on surt. Jo no crec res fins que no surti publicat en el Butlletí Oficial de l'Estat i amb això em succeeix el mateix, fins que no vegi els resultats del treball de la comissió parlamentària, parlem de quimeres. Que hem de reformar el sistema de pensions? És clar que sí, no podem gastar més del que guanyam. Aquest és el gran problema, pot ser fruit d'errors comesos abans o de no haver sabut preveure què passaria.

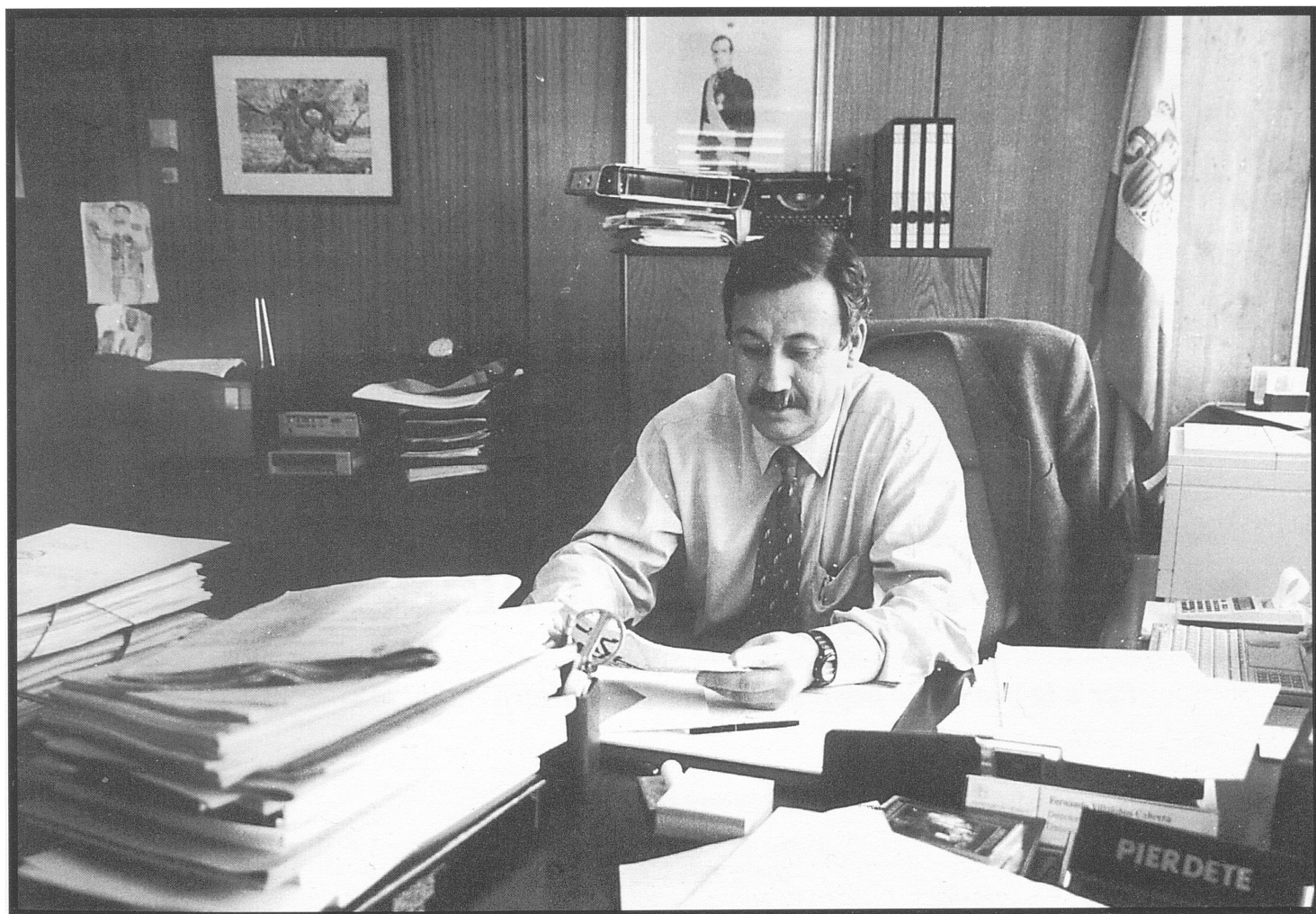
EL FRAU

- I de quina manera es pretén evitar el frau en el cobrament de les percepcions de l'atur?

- Bé, a través dels sistemes clàssics i a través d'una bateria de noves mesures que encara s'estudien i que, per tant, encara no s'han posat en marxa. Les clàssiques són les que ja fa l'INEM, el control dels aturats a través de la presència en les oficines d'ocupació...

- Aquest sistema no és una mica arcaic, fer cua, esperar amb la papereta, etc.?

- Sí, es cert. Però es pretén modernitzar-lo, sistematitzar-lo amb unes targetes tipus targeta de crèdit, que seran proporcionades a cada aturat perquè pugui anar a fer el control corresponent davant un sistema informàtic. Això pot generar un altre frau, és

Després d'informar-se la gent prefereix la millor nòmina de Balears.

CRÈDITS

Crèdit Nòmina:

Fins a 5 milions de pessetes, des del 10'5%.

Crèdit Instantani:

Fins a 1.000.000 ptes. Demani informació.

Préstec Vivenda.

Anticipació Nòmina: Resolució immediata.

RENDIBILITAT DELS SEUS ESTALVIS

Pla d'Estalvi Personalitzat.

Fons d'Inversions: Fonsnostro.

Plans de Pensions i Jubilació.

Estalvi Vivenda.

TARGETES

Targeta "SA NOSTRA": Per fer les seves compres als establiments comercials i estacions de servei.

Targeta VISA i assegurança d'accidents en viatges: Fins a 30 milions. De franc.

ALTRES SERVEIS

Assegurança d'accidents gratuïta:

2.000.000 ptes.

158 oficines y 188 caixers automàtics.

(Per cobrar i operar a una passa de casa seva o de la feina).

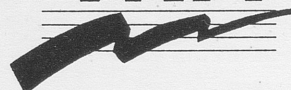
Gestió domiciliació de pagaments.

Tramitació gratuïta d'expedients de jubilació, viduitat i orfandat..

NÒMINA

VIVA

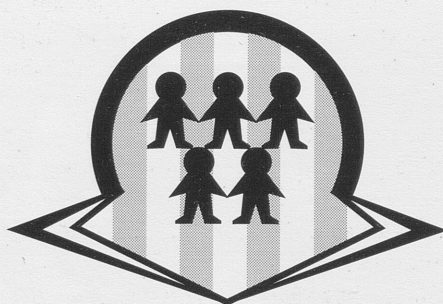

"SA NOSTRA"

CAIXA DE BALEARS

La seva millor garantia

**I SORTEIG DE PAGUES DE
100.000, 50.000 i 25.000 ptes!**

FUNDACIÓ

"SERVEIS DE CULTURA PER AL POBLE"

Per a la promoció popular de la nostra cultura estam al vostre servei

Demaneu informació a:

Carrer de Rubén Darío, 12, 5é B
07012-Palma de Mallorca

a dir, que l'aturat pugui ser substituït per qualche familiar o conegut a l'hora de fer el control.

Per evitar això s'ha previst que per cada 15 o 20 controls i de manera aleatòria se supervisi si la persona que l'ha fet és efectivament la persona que reb les prestacions. Ja tenim alguna màquina instal·lada encara que hem tengut problemes tècnics en la incorporació del sistema informàtic. Però bé, més tard o més prest això funcionarà.

- *Comentava les mesures contra l'atur i el frau...*

- Bé, hi ha una segona manera de controlar el frau i és a través de la pròpia inspecció de Treball, que es mou a instàncies pròpies o a causa de denúncies que es presenten. I, finalment, el que es prepara és un sistema bastant més perfeccionat. S'ha creat un grup de treball, que depèn directament de la Moncloa, on els tècnics i responsables del ministeri d'Administracions Públiques, d'Hisenda i de Treball estudien com creuar determinades bases de dades per tal de conèixer per on es defrauda. Evidentment, l'estudi és molt detallat perquè no es vol que el maneig informàtic pugui violar cap dret fonamental o la intimitat de les persones. Concretament no sé fins on han arribat els estudis d'aquesta comissió però els treballs van en aquesta direcció.

- *La impressió general és que l'Administració ha acabat per tolerar l'economia submergida perquè, en el fons, es reconeix que sense ella el país no pot anar cap endavant.*

- No, no, res d'això. Jo, com a cap responsable de la inspecció de Treball, dic clarament que no es tolera l'economia submergida. El que passa és que és molt difícil de detectar, sobretot si no tens ajuda externa. Jo no sé, per molt que ho sospiti, si a Inca, a molts de pisos, fan sabates. Si hi ha denúncies podem actuar però no en cas contrari. A més a més, l'economia submergida ha arribat a uns graus de sofisticació difícils d'imaginar. L'altre dia m'explicaven -i m'ho vaig creure- que, a Alacant, a alguns indrets, a xalets on es fa producció clandestina, hi ha galeries subterrànies d'evacuació, per sortir-ne en el cas que arribi la inspecció de Treball amb la Guàrdia Civil. Per tant, l'economia submergida no es tolera en absolut, i si és així per part d'algun estament li puc assegurar que aquesta tolerància no prové de la inspecció de Treball. Nosaltres tenim un grup específic, amb comunicació immediata amb la Guàrdia Civil i la Policia, que actua ràpidament en cas de denúncia. No la toleram i, a més a més, la perseguim. Qui sí la tolera és qui se'n beneficia.

- *I també la societat, no?*

- Sí, i de vegades els mateixos agents socials. Ells són els que, moltes vegades, et diuen, "Inca està plena d'economia submergida". I tu els contestes, molt bé i on és?, i bé, un

silenci..., escolta, sembla l'"omerta societat", la màfia, no?

- *Es podria dir que en aquest aspecte ens italianitzam?*

- Pot ser, pot ser. El que sí podríem dir és que la nostra indústria del calçat s'ha alacantinitzat perquè el calçat mallorquí no ha pogut competir en situació d'igualtat, amb el calçat del Llevant perquè l'empresari d'Elx o d'Elda arribava, després de piratejar les idees, amb el mateix producte que fèiem aquí, oferint-lo a la meitat de preu. I lògicament, es compra el producte més barat sense importar de qui és la patent. A mi em sembla que l'economia submergida augmenta encara que només a determinats sectors. A altres el que hi ha és frau, frau pel que fa a l'horari dels treballadors, en el pagament dels salaris o en les condicions laborals.

FORA ESTRANGERS POBRES

- *Després del procés de regularització oberta fa uns anys, no és excessiva aquesta tancada general de portes a tothom que no sigui europeu, és a dir, als estrangers provinents de països pobres?*

- És cert que ara pràcticament no es concedeixen permisos de treball a estrangers no comunitaris. Fa uns anys donàvem entre 5.000 i 6.000 permisos anuals. Aquesta xifra s'ha reduït molt perquè, per un costat, bona part d'aquests permisos eren per a estrangers comunitaris que treballaven en el sector turístic i que ara no el necessiten i, per altra, perquè ara no concedim permisos a altres estrangers perquè consideram la situació d'atur que tenim. Encara que no sigui preceptiu, abans de donar un permís de treball jo deman un informe a l'INEM per saber si hi ha aturats en el sector en el qual l'estranger vol treballar. En aquests moments atorgam devers 2.000 o 2.500 permisos de treball cada any. I molts d'ells no són permisos inicials, són renovacions de permisos anteriors. I no és que hi hagi xenofòbia ni molt menys però el que no podem fer és compartir l'atur, podem compartir la riquesa però no l'atur.

- *A les Balears es comença a parlar de recuperació econòmica i, a nivel nacional, algunes veus diuen que s'acosta una millora. Què en pensa?*

- Jo crec que, de vegades, confonem els desitjos amb la realitat perquè desitjar això tothom ho desitja. Des que va començar la crisi he sentit parlar de recuperació. En el 93 més d'un economista deia que veia la llum en el segon trimestre i ara diuen que en el segon trimestre del 94. Jo, què vols, fins que no vegi que tenim només un milió d'aturats, que no em parlin de recuperació. Aquesta xifra serà, al meu entendre, la pauta que assenyali la superació de la crisi. Totes les altres són xifres conjunturals.

Taula rodona entre **Lorenzo Bravo**, secretari general d'UGT Balears,
Manuel Cámara, secretari general de CC.OO.,
Josep Oliver, president de la CAEB i
Lluís Ramis d'Ayreflor, vice-president de PIMEM.

Crisi d'avui, solucions per a demà

per Magdalena F. Mulet

La situació actual, ningú no ho dubta, és complicada, els macroplantejaments econòmics arrosseguen drames humans, les directrius laborals i fiscals es tradueixen, sovint, en famílies desfetes, inseguretat ciutadana, xenofòbies defensives. S'han de canviar els plantejaments però allò vell no acaba de morir i encara no ha nat el nou ordre: la fi de segle es presenta despistada. No es pot parlar d'ocupació i d'atur sense referir-se també a competitivitat, a "dumping" social, a pacte social, a fluctuacions del mercat i a aquestes illes al preu del petroli, a la inestabilitat política dels països de la conca mediterrània receptora de turisme. Totes peces d'un trencaclosques de tan difícil com necessària recomposició.

ONA: Per parlar d'atur, convendria que primer ens posàssim d'acord en les xifres. Segons l'EPA?, segons el nombre d'inscrits a les oficines de l'INEM? Què hem de donar per bo?

Cámara: Cinquanta mil, cinquanta-set mil...

Oliver: Un és molt, hem de partir de la base que un aturat és molt.

ONA: Hi ha veus que diuen que Europa haurà de suportar en els propers anys, una vegada sortits de la crisi, un atur d'un deu i fins i tot d'un dotze per cent, n'hi ha que diuen que l'ocupació plena mai no tornarà a ésser possible i que per tant s'hauran de cercar noves formes de distribució, de solidaritat...

Bravo: Jo crec, amb tota convicció, que per molt que pugi el Producte Interior Brut, això farà que s'aturi l'augment de desocupació però que l'ocupació no creixerà paral·lelament al PIB.

S'haurà d'anar a una altra fórmula de repartiment, de democràcia dins les empreses, de millor enteniment. El model

d'ocupació europeu, i per tant l'espanyol, és en crisi tal com s'aplica i el deteriorament és ja insuportable. Endemés la famosa reforma laboral, encara que deixi l'acomiadament lliure, gratuït, les mil virgeries, no servirà per crear ocupació, l'ocupació plena, tal com estan les coses no tornarà si no es canvia l'estructura.

REFORMA LABORAL VERSUS POLÍTICA FISCAL

Cámara: Quant a xifres es refereix, vull dir que ho miris per on ho miris, és clar que el problema més important del país i ara ja també d'aquesta comunitat autònoma és l'atur. Els xifres són astronòmiques, el 24% de la població activa espanyola i la població activa és molt poca en comparació a la resta d'Europa. Les xifres no es poden maquillar i endemés hi ha una precarització laboral molt important. Sembla que el país espera que la locomotora estiri, però sense canviar les polítiques econòmiques. L'atur no és tan sols un problema numèric, ja n'hi ha prou de la brega de xifres als mitjans de comunicació, perquè en tot cas les xifres van en augment.

Hi ha dues opcions per fer front a tot això, mantenir les polítiques econòmiques que s'han dut a terme fins ara i que han resultat desastroses o assajar altres polítiques, en això resideix la polèmica existent.

Uns defensen que l'única política que pot aplicar-se és la de reformes laborals, els altres creiem que només canviarà qualche cosa si canvia la política econòmica i fiscal del país, encara que també s'hagi d'adaptar el mercat laboral, cosa que no negam. I això no es fa, només s'han aplicat estrictament tots els elements que són de perjudici per als treballadors:

flexibilització del mercat laboral amb la introducció de dos contractes més, més precarietat del mercat. Som el país industrialitzat que té més flexibilitat en l'entrada al mercat laboral. I ara la legislació resta drets que s'han de pactar en el marc de la negociació col·lectiva, cosa que dona major poder a les empreses, manco als treballadors i més flexibilitat per sortir del mercat laboral, amb la qual cosa és més barat i més fàcil acomiadar els treballadors.

Aquest és el marc de la situació i a la nostra comunitat el problema s'agreuja, perquè la riquesa està mal repartida i l'atur ara ja és estructural i no només conjuntural, producte de l'estacionalitat.

Oliver: Jo estic preocupat, perquè les xifres de l'atur són molt preocupants, tenc una estadística davant meu que indica que els assalariats inscrits en el règim de la seguretat social disminueixen any rera any: per l'agost de 1990 hi havia 224.000 persones que treballaven, quan l'any passat a la mateixa època n'hi havia només 213.000, és una diferència de 10.000 treballadors.

ONA: I endemés l'any 93 va ésser un any especialment bo.

"HI HA EL TREBALL QUE HI HA"

Oliver: És preocupant perquè efectivament 1993 turísticament no fou dolent i hi hagué 6.000 persones manco que treballaren, endemés les diferències que hi ha entre el nombre de gent que treballa en temporada alta i baixa són cada vegada manco significatives.

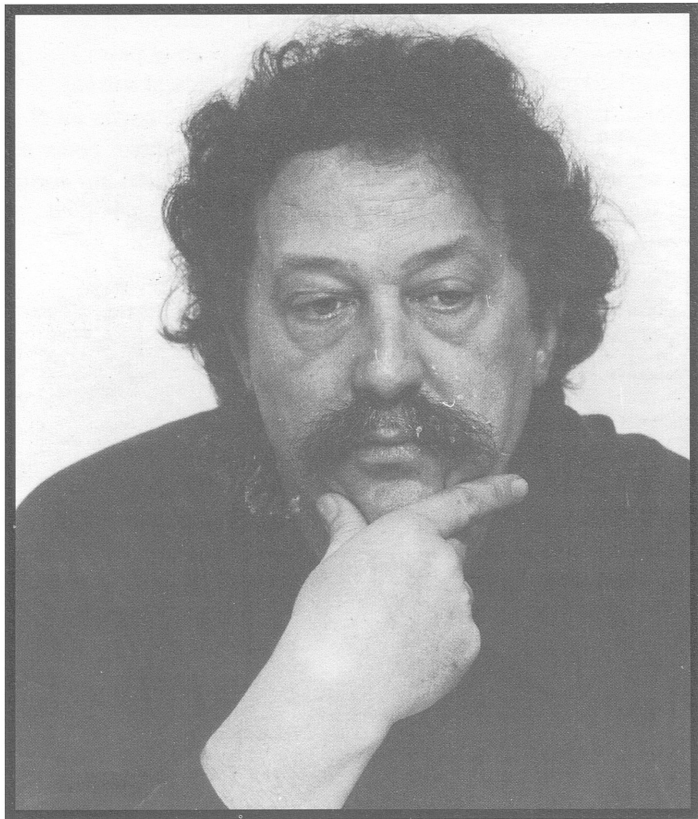
On és el problema de la nostra comunitat?, perquè jo estic d'acord, en part, amb el que diu **Cámara**: no és suficient una política de relacions laborals per sortir de la crisi, per activar l'economia, però per a això hi ha ministres i directors generals, per fer polítiques... A mi el que em preocupa és aquesta comunitat i hauríem de veure què passa, si l'any passat baixàrem fins i tot en temporada alta les taxes d'ocupació... no creix l'atur, però disminueix el nombre de treballadors, hi ha més gent que ve a fer la temporada?

La suma de treballadors i de persones aturades és de 204.000, més o manco... i jo em deman si és que la nostra comunitat té capacitat per donar treball a més gent; els mètodes cada dia són més moderns, resten mà d'obra, tot és més tecnificat... per tant aquesta és la meua pregunta: quina capacitat té aquesta comunitat per acollir treballadors?, per tenir ocupació?, perquè no es tracta de voluntarismes, hi ha el treball que hi ha.

ONA: El discurs de la patronal és sempre que són els empresaris els que creen llocs de treball. Escoltar això del seu president és si més no inquietant.

Oliver: Jo entenc que les empreses cream els llocs de feina, però el problema és que hem d'ésser realistes i honests, les empreses de Balears, amb els servicis que han de donar, gran part dels quals hem de veure que són per als consumidors interns, perquè parlam molt del turisme, però també hi ha un consum intern molt important, i com més davalla el poder adquisitiu dels treballadors, més davalla el consum i més la capacitat de donar ocupació, hem de reconèixer que cercam sempre el producte més barat, no anam a cercar aquell que

Manuel Cámara

donaria més feina. Les sabates que jo duc, tal volta són xineses, això no ho miram. Vull dir amb això que les nostres actituds davant del consum no són conseqüents amb la necessitat d'incentivar l'ocupació.

S'ha de fer una anàlisi per saber quina és la capacitat d'ocupació d'aquesta comunitat, perquè és molt bo de fer dir, sobren 30.000 places d'hoteleria, però... i els llocs de feina?

Cámara: Però la pregunta que s'ha de fer és: aquesta comunitat autònoma, els seus empresaris i polítics que són els que sobretot negocien, ara per exemple el POOT, per què no parla amb els sindicats?

Oliver: Això és irrellevant.

Cámara: No, no ho és perquè quan es fan aquests plans no es té en compte la variant social, que també té, sens dubte, un cost econòmic.

Oliver: No és rellevant que hi hagi una concertació, és més important que hi hagi un objectiu.

"L'EMPRESARI VOL UNA SOCIETAT DE PLENA OCUPACIÓ"

Ramis: El problema de la comunitat balear no es pot deslligar d'Espanya ni d'Europa, però tenim característiques específiques. El discurs de la part sindical quan diuen que els empresaris el que volen és acomiadar gent, és ridícul. És cert que els empresaris demanem més flexibilitat laboral però qui té més interès a crear ocupació és l'empresari, perquè això voldrà dir que el negoci va bé, factura més, té més producció, té més

beneficis que permeten pagar més gent. I també perquè els empresaris o donen servicis o fabriquen quelque cosa que s'ha de vendre als consumidors o usuaris que som tots. Per tant quan hi ha molt d'atur els empresaris tenim manco possibilitats de col·locar els nostres productes i serveis. Com a filosofia l'empresari sempre voldrà una societat de plena ocupació. No podem parlar de xifres, és irrellevant quan parlem de dades tan aclaparadores, el problema és que les empreses de Balears, que són europees, treballam per una mitjana de 85 dòlars diaris i que a Àsia treballen per una mitjana d'entre un i deu dòlars diaris. No podem competir amb el sud-est asiàtic, ens desborda el tema de la competitivitat. Som molt cars i no podem esser competitius amb aquests preus.

La solució de l'atur, només pot passar en la meua opinió per resoldre el problema de la falta de competitivitat i això no ho solucionarà la reforma laboral, que no crearà llocs de feina, sobretot a les petites empreses, tot i que hi estic d'acord. El contracte d'aprenentatge fins als vint-i-cinc anys, que poden esser vint-i-set, no té raó d'esser.

REFORMA FISCAL

La reforma ha d'anar per un altre camí, perquè sense reforma també hi ha hagut anys en els quals s'ha creat ocupació. La reforma haurà d'esser fiscal, no és possible continuar amb aquesta fiscalitat que ofega les empreses, que grava els llocs de feina, que no incentiva el treball, al marge dels temes laborals, en els quals ens podem posar d'acord amb els sindicats. El sistema de mòduls per a la petita empresa fa que l'impost sobre beneficis sigui un impost sobre treballadors, la qual cosa desincentiva. Però per mantenir l'estat de benestar, que jo crec s'ha de defensar, sobretot pel que fa referència a les pensions, no així a l'atur, he de dir que haurem de reformar les lleis fiscals.

La força d'Europa és el consum i ara fins i tot el Louvre trasllada els seus arxius centrals a l'Índia, KLM també s'ha instal·lat a Tailàndia, telemàticament no hi ha problemes de comunicació fins i tot els serveis se'n van d'Europa, no només les indústries, perquè som cars i ho som perquè pagam una seguretat social absurda per finançar l'estat de benestar que beneficia tots els espanyols no només empresaris i treballadors i de cada vegada treballa manco gent, amb la qual cosa cada vegada tenen major càrrega impositiva, de cada vegada hi haurà manco empreses competitives, s'ha de passar a un sistema, a Dinamarca ja està avançant l'estudi, de pagar l'estat de benestar social sobre el consum, que és la força d'Europa. Hem de descarregar les empreses d'aquests costos i així podrem esser més competitius i traslladar les càrregues al consum. Augmentar l'IVA i així es repartirien els costos perquè tots som consumidors i les empreses podrien esser més competitives. Si es pagàs un 25% d'IVA sobre una camisa per exemple...

CONSUM INTERN: UNA SORTIDA?

Bravo: De l'argument de la competitivitat se'n parla molt, però amb qui competim?, amb El Japó, amb els Estats Units...nosaltres no tenim ni tecnologia ni mitjans, ni empresaris, ni treballadors... si competim amb els xinesos quins salaris s'han de posar? Aquí no s'ha dit una cosa, perquè el

Govern, tant central com autonòmic ha pres un gir totalment contrari al que proposen els sindicats, s'hauria de potenciar el consum intern i pujar els salaris, cercar solucions per aquesta via.

Oliver: Això ho podríem discutir.

Bravo: És un carreró sense sortida, què hem de consumir si de cada vegada es retallen milers de milions de prestacions socials, la gent no té doblers per gastar, els empresaris haureu de tancar les botiguetes. És de caixó, tot sobra, mantega, ferro vell, tot, en què hem de competir?, aquests països tenen els mateixos problemes que nosaltres. L'única política possible ha d'anar a incentivar els productes interns, el consum intern, perquè sinó haurem de tancar el seixanta o setanta per cent de les empreses del país.

Oliver: Del país o de la comunitat?

Bravo: La comunitat dependrà dels xiïtes, perquè quan els turistes puguin anar sense por a Tunísia o a El Marroc, també podrem tancar els hotels.

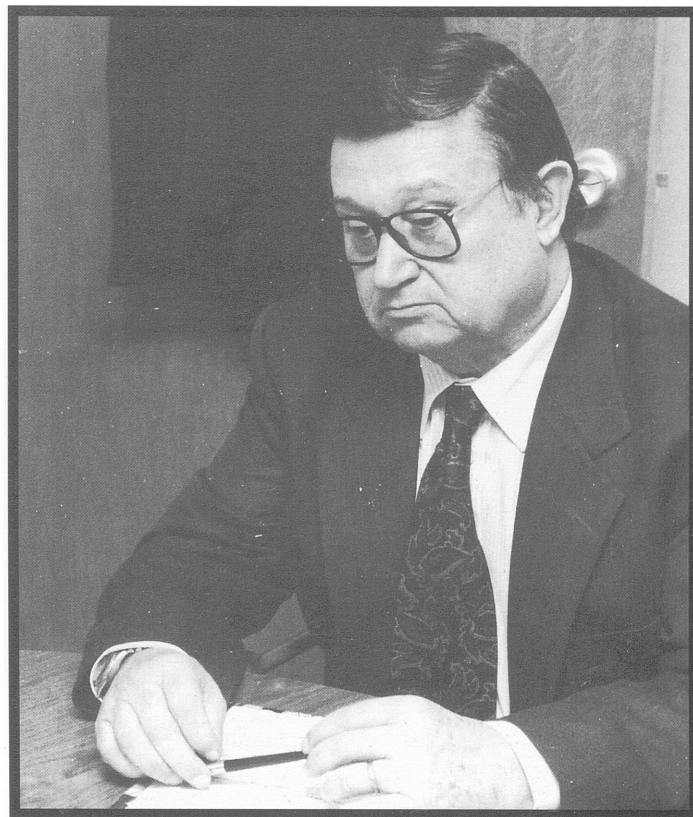
Cámara: Parlem d'allò humà i d'allò diví, el debat de la productivitat i la competitivitat és un altre.

ONA: *Hem de centrar-nos en la mesura possible a la nostra comunitat. Aquí tenim un Pla de competitivitat, parlem-ne.*

PLA DE COMPETITIVITAT

Cámara: Efectivament, però abans vull dir que jo també crec que Europa ha de caminar cap a un model de creixement i de consum distints del que fins ara ha imperat, han de canviar els hàbits si no volem trencar el model que tenim, que en la meua opinió és vàlid i exportable a la resta del món, és el model de les llibertats, de la democràcia, dels drets, no hem de comprar el model americà, que ha creat grans borses de pobresa i marginació, ara ells introdueixen mesures de protecció social com les nostres.

Però si ens centram i parlem del nostre Pla de competitivitat, de l'estatal i del comunitari, hem de dir que són plans "al calor" de Maastrich que ha fracassat, perquè les previsions de creixement econòmic no han estat les esperades, perquè el dèficit públic havia de baixar a l'u per cent... i sobretot pel tema del consum: es deprimeix el consum i com que no hi ha exportació, tanquen empreses i augmenta l'atur, i les polítiques monetaristes i les polítiques de deprimir el consum intern sense vendre a fora augmenten l'atur. El que passa a Balears és la conseqüència de tot això, formam part d'aquest engranatge, a aquesta comunitat ens salva, en part, el fet d'esser una societat de serveis, en un 80% del PIB. Però el turisme també és sensible a tot això i endemés que hi hagi un bon any per al turisme no significa que es tradueixi en més ocupació, s'ha demostrat que no, perquè els empresaris no s'arrisquen a invertir en l'empresa, no es reinverteix l'excedent empresarial, per això encara que 1994 sigui bo, no es crearà ocupació, l'empresari no vol assumir el cost de nous treballadors.

Josep Oliver

DETERMINACIÓ I CONSENS.

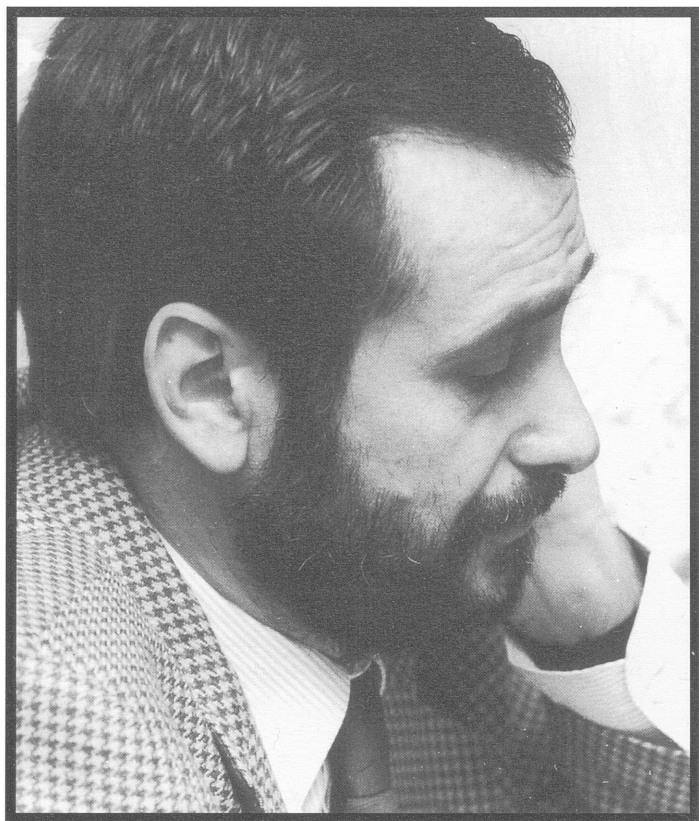
Les solucions són difícils i complicades, però qualcuna se n'haurà de prendre, en la línia del que apuntava el representant de la PIMEN. El que passa és que em tem que no es podrà desfiscalitzar tot, no poden voler-ho tot: desfiscalitzar les rendes al cent per cent, perquè l'estat ha de recuperar doblers, perquè s'han de donar uns serveis, s'ha d'equilibrar i s'haurà de pensar que pel volum de negoci, de guany, s'haurà d'imposar algun impost. Quan els sindicats hem plantejat que es gravin les grans fortunes, els patrimonis, que es primi la inversió productiva i es penalitzi la inversió de capital no productiu, no hem rebut resposta. Aquests eren els arguments de la darrera vaga, i no rebem respostes.

Si augmenta l'atur, si el salari mitjà, el declarat, és inferior a la mitjana, haurem de demanar solucions al govern d'aquí, als empresaris d'aquí, perquè hi ha una part de responsabilitat en nosaltres mateixos. I per això s'haurà de consensuar, les polítiques de consens sempre són bones, només mitjançant el consens hi pot haver acords.

Fan falta polítiques per sortir de la crisi, però hauran d'esser consensuades, perquè sinó, no aniran endavant.

Oliver: Jo no crec que necessàriament una bona política hagi d'esser consensuada, ni amb empresaris ni amb treballadors. Una política el que ha d'esser és bona. La política no s'ha de consensuar sempre, perquè això crea un govern paral·lel al de les urnes, que fan els sindicats.

El nostre Pla de competitivitat crec que és bo, sobretot en aspectes fiscals. No estic d'acord amb l'exposició que ha fet el representant de la PIMEM, perquè no crec que s'hagi de pujar l'IVA, el que crec és justament el contrari: que a aquesta

Lluís Ramis

comunitat, s'ha de baixar, perquè els turistes puguin comprar més barat perquè comprar és un dels al·licients del viatjant. La nostra font de riquesa ens ve per la gent que ens compra serveis i béns de consum, si fóssim tan competitius, i això és possible sense comptar per a res amb Brussel·les, seria suficient que l'Estat espanyol volgués... si la comunitat ho demanàs adequadament podríem baixar l'IVA i abaratiríem costos i seríem més competitius, en les exportacions invisibles via turisme. Abans els turistes compraven, ara no, perquè som cars i necessitam esser competitius ja que el turisme és la nostra única sortida a l'exterior.

"BONS SERVEIS AL MILLOR PREU"

Seria una barbaritat que pujàssim l'IVA, baixaria en un punt la seguretat social?, sí, però jo no hi estic d'acord i això que ho ha plantejat l'OCDE per a la nostra comunitat en particular. La finalitat és esser competitius: bons serveis al millor preu possible, això es convertiria en un 6 o 7 per cent més d'ocupació, i això és molt perquè l'ocupació plena avui és una utopia, a Europa és una utopia. Com més gent hi hagi fent feina, encara que no sigui en unes condicions òptimes, més girarà el mercat de treball. És qüestió d'oferta i demanda. Tampoc no estic d'acord en les afirmacions que he sentit aquí que els hotelers no inverteixen, no és veritat.

Cámara: Clar que ho és!

Oliver: Si no haguessin invertit no hi hauria com hi ha avui les enganxades que hi ha en crèdits de divises, per una mala

política del nostre govern que ha tengut tres devaluacions en poc temps.

Cámara: Idò, per què hi ha places obsoletes?

Oliver: Perquè els hotels tornen velles, com el cuiner, la cambrera...

Cámara: Aquest no és el debat, però no pot negar-se que hi ha hotelers que no han invertit ni una pesseta.

Si no hi ha una expectativa de guany prompta i segura no s'inverteix, això és un mal endèmic de la nostra economia i d'altra banda hi ha empresaris i patrons, m'enteneu?

INVERSIONS PRODUCTIVES PER A L'OCUPACIÓ

Oliver: Cámara sempre fa diferència entre inversió productiva i improductiva. És a dir, tenir doblers al banc per a ell és improductiu i això no és cert.

Cámara: Dipositar el capital al banc és improductiu des del punt de vista de la creació d'ocupació, per tant s'hauria d'incentivar fiscalment la creació de llocs de feina. Els doblers als bancs també són productius però dormen...

Oliver: En absolut!

ONA: *Abans han parlat del POOT molt per damunt i vostès no coincidien en la conveniència o no de convocar els sindicats en aquesta redacció. Si no és al POOT ni al Pla de competitivitat, a quin context poden empresaris i sindicats/ treballadors trobar-se per arribar a acords globals sobre l'economia de les Illes?*

Les negociacions han d'esser conveni a conveni o s'ha d'establir un marc? o no ha d'existir aquest marc?

Bravo: Al Pla de competitivitat s'assenyala i estic content que no ho diguem només els sindicats sinó també els tècnics, que el Pla no és possible sense el consens.

ONA: *En resum, hi ha d'haver a les Illes una reconversió, i si n'hi ha d'haver, ha d'esser pactada o no?*

Bravo: S'ha demostrat en el cas d'AGAMA que les coses imposades no són possibles. I en el cas concret d'aquesta empresa crec que no acabarà bé perquè no hi ha voluntat política a aquesta comunitat de defensar la ramaderia, i la ruralia va lligada al turisme i es podrien fer moltes coses. Podrien crear-se moltes empreses subsidiàries del turisme que donarien molts de llocs de feina.

ONA: *Hem de tornar al tema central del debat...*

Bravo: Sí, però jo no m'he allunyat, són pocs els temes bàsics relacionats amb tot això. Primer, Pla de competitivitat consensuat, segon creació d'una economia alternativa lligada al turisme... i per últim, el marc del pacte ha d'esser entre les part.

Oliver: Els sindicats sempre amenacen o hi ha pacte o

l'organitzam, i això em preocupa. Qualsevol projecte que s'hagi de presentar primer s'ha d'analitzar si és o no és vàlid, però els sindicats ho plantegen d'una altra manera: si és pactat és vàlid i sinó, no hi ha joc. D'entrada es pressuposa que tot allò amb què no intervendran estarà mal fet. A mi no em preocupa pensar que un projecte sindical pugui ésser bo, si és bo, és bo, i la primera passa és analitzar-lo. Però Bravo pensa que qualsevol projecte en el qual no hagi intervengut serà dolent.

Bravo: No és veritat.

Oliver: Això és el que ens dius.

EL MARC DEL PACTE

Ramis: Hauríem de contestar a la pregunta, quin ha d'ésser el marc del pacte?, això depèn en la meua opinió de la negociació col·lectiva per als temes concrets dels sectors i els objectius globals en marcs d'àmbit general. En principi a aquesta comunitat a la Taula de diàleg social si s'han de produir pactes d'economia global de les Balears.

Oliver: I en algunes coses ni empresaris ni sindicats hem de perdre la nostra autonomia, hem de tenir la capacitat de projectar-nos sense un necessari consens.

Cámara: No estic d'acord, el pacte no només és necessari, sinó que sindicats i empresaris pactam habitualment. On no hi ha pacte?, on no existeix és a les polítiques que altres pacten sense la presència dels sindicats perquè és d'un cinisme molt gros dir que no existeix pacte, es pacta i es consensua...

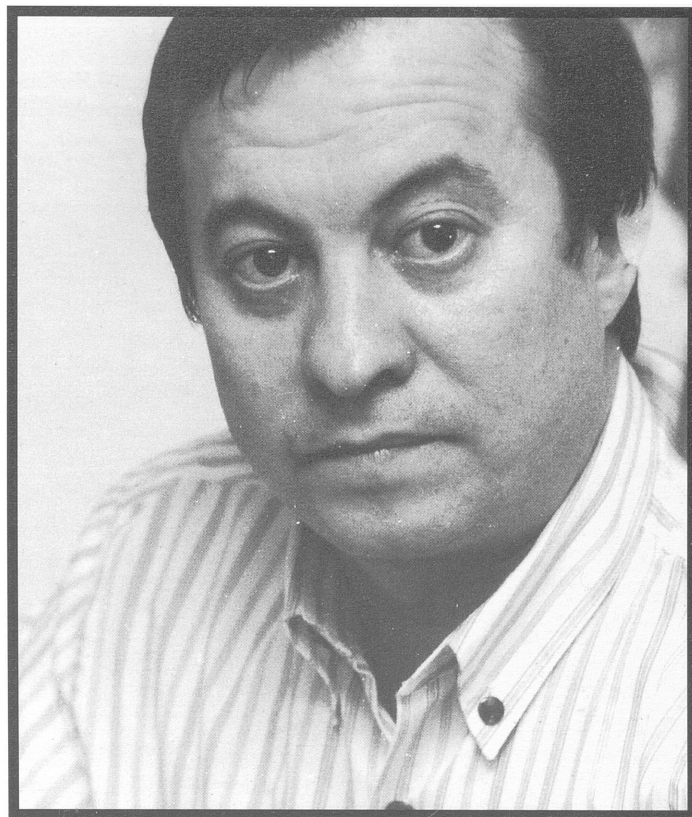
Ara bé, les polítiques de concertació, d'acord i consens, i respon amb això com a CC.OO, crec que són bones i útils i això no significa que els governs no governin, sinó que les qüestions susceptibles d'acord han d'ésser contemplades com a tal possibilitat i si no hi acord els governs governaran però si hi ha acord aquestes polítiques tendran més èxit perquè estaran consensuades socialment, és així de senzill i qui no ho entén és perquè està en una dinàmica de negar la participació d'uns per fer-se'n partió ell mateix.

Ara mateix respecte al POOT o a la formació: els sindicats hi tenim molt a veure, s'han de fer acords a nivell nacional per a la formació professional continuada, tenim molt a dir en l'ordenació de la categoria dels hotels per exemple.

Tenim a veure amb tot allò que es decideix i que afecta l'ocupació. Si desapareixen llocs de feina al turisme, si hi ha feines que són susceptibles de desaparèixer, això va en detriment de la qualitat del producte que venem.

Desapareixen places segons el POOT, però jo crec que això no hauria de significar desaparició de llocs de feina necessàriament perquè és un cost social insuportable per a aquesta societat. Depenem del ritme, de la inversió, de la qualitat del producte, de moltes coses que s'han de discutir també amb els agents socials.

Hi ha hagut un Pla de desenvolupament regional, un de política de reindustrialització, el del Raiguer, el POOT, el de comerç, de plans n'hi ha molts i l'únic viable ha estat el del Raiguer que havia estat acordat i consensuat i per això hem aconseguit entrar en l'objectiu dos.

Lorenzo Bravo

PLANS: UNA PRIMER PASSA

ONA: Voldríem fer la mateixa pregunta als empresaris, per què han servit aquests plans als empresaris?

I una altra es referida al POOT i a la possibilitat d'anar a una taula de turisme.

Oliver: Quant al tema del POOT jo diria, i vull anar ben alerta amb les paraules, que hi ha les condicions per poder arribar a acords en certs aspectes dins les associacions empresarials, no dic que hi hagi acords, però s'hi ha fet feina.

Altres qüestions... jo entenc que en el tema del POOT els sindicats han fet les al·legacions que han cregut oportunes com ho han fet 30 ajuntaments, posem per cas. Jo venc d'un sector que no cregué que fos necessari el consens i ens vàrem abstenir de participar a les taules de consens, els governs han de governar i després han de consultar perquè tots els sectors hi puguin dir la seva.

D'altra banda quant als plans actuals, tots són recents i farà falta el seu desenvolupament per saber per què serveixen.

Desenvolupar-los és tasca de molts d'anys i no podem esperar resultats d'avui per demà i si per dur-los a terme començam per discutir-los, en lloc de posar-nos a fer-hi feina, ens passarà el temps, s'han de posar en marxa i decididament, llavors si es poden consensuar, millor.

Cadascú ha de tenir les seves responsabilitat i no podem estar lligats de mans i peus per mor del consens.

Cámara: El Pla de comerç, que és de 5.000 milions, partí d'una proposta conjunta de sindicats i empresaris, i això no obstant

ESTRUCTURA DE FUNDESCOOP DELEGACIONS A ESPANYA

D I R E C C I O N S

ANDALUSIA:

C. Carcía Lovera, 7, 1r. Tel. (957) 47 47 06.
14002-CÒRDOVA

ARAGÓ, LA RIOJA i NAVARRA:

C. de la Ermita, 14, 1r A.
Tel. i Fax (948) 23 79 11. 31 600-BURLADA

ASTÚRIES i CANTÀBRIA

C. Marqués de San Esteban, 65, entresol dreta.
Tel. (98) 534 32 72. Fax (98) 535 03 37
33206-GIJON (Astúries)

BALEARS:

C. Sant Miquel, 68-A 5è. Tel. (971) 72 72 58.
Fax (971) 71 40 21
07002-PALMA DE MALLORCA

CANÀRIES:

C. Tomás Morales, 46, 3r izda.
Tel. i Fax (928) 37 30 45. 35003-LAS PALMAS

CASTELLA i LLEÓ:

C. Veinte de Febrero, 7, 1r D.
Tel. i Fax (983) 35 06 11. 47001-VALLADOLID

COMUNITAT VALENCIANA:

C. Convento de Santa Clara, 10, 9è
Tel. (96) 352 92 65. Fax (96) 352 72 23
46001-VALÈNCIA

EXTREMADURA:

C. Zurbarán, 15, 1r esquerra.
Tel i Fax (924) 22 48 01. 06002-BADAJOZ

GALÍCIA:

C. La Rosa, 34, 2n D.
15701-SANTIAGO DE COMPOSTELA
(La Corunya)

MADRID:

C. San Bernardo, 8, 2n esquerra.
Tel. i Fax (91) 522 31 55. 28015-MADRID

MÚRCIA:

C. Sta. Quiteria, 5.
Tel. i Fax (968) 23 80 54 / 58. 30001-MÚRCIA

SEU CENTRAL:

C. San Bernardo, 20, 5a planta.
Tel. (91) 522 31 55. Fax (91) 532 93 79
28015-MADRID

quan hem aconseguit l'objectiu resulta que demanam una comissió de seguiment i això se'ns nega i comencen a embullar-se les coses i no podem controlar temes com les ajudes a fons perduts. I de què ha servit aquest Pla si continuen tancant-se comerços, i es perd ocupació?, no haurà servit per fer una guixeta de clients?

Ramis: Evidentment, no.

Cámara: Quan el Pla de reindustrialització, la patronal, PIMEM ens acusà de voler control i de voler complicar les coses.

Els plans en general són poc útils i manco si no estan consensuats. Nosaltres volem negociar i no només al marc de les negociacions col·lectives sinó en tot allò que ens és comú.

Ramis: L'únic Pla que ha entrat en vigor és el de comerç i crec que ha servit d'ajuda a molts de comerciants de Balears, i per tant ha servit per salvar ocupació, encara que hi hagi hagut destrucció d'alguns llocs de feina perquè hi ha sobredimensió de comerços.

I per al·lusions sobre les comissions de control vull dir que jo el que no entenc és que les patronals i els sindicats hagin de controlar i aprovar a qui es dóna un crèdit o una subvenció, això és responsabilitat de l'executiu i només podem fer-ne el seguiment.

I abans d'acabar vull dir que quant a creació d'ocupació a Mallorca hi ha tres sectors que creen llocs de feina: turisme, comerç i construcció. Els altres creen poca feina, per molta reindustrialització que vulguem fer. Construcció, per raons mediambiental, és un sector que difícilment creixerà i per tant hem d'incidir molt en els altres dos sectors. Quant al turisme, podem incorporar-li tota una economia d'artesanía, manufactura, etc.. que podrà crear llocs de feina. Els altres sectors són marginals. Parlar de parc tecnològic, per exemple, és parlar com a molt de mil llocs de feina, ja seria un èxit i aquí parlem de 25.000 o 30.000 aturats.

Bravo: Aquí no hi ha una cultura del consens i del pacte. El govern d'aquí no en sap res de pactes, tan sols no ens volen rebre.

Empresaris i sindicats negocien convenis sense veure's més que a la comissió paritària que dura un moment perquè no ens posam d'acord i cadascú per son vent, no es resolen els problemes de formació, de dimensionar els sectors, etc... Els empresaris, les associacions, existeixen en funció dels sindicats. Si desapareixessin els sindicats aviat la patronal tancaria, haurien de reunir-se per...

Oliver: Consells no, gràcies, solucions sí, però consells...!

Bravo: Els empresaris s'han de reunir per modernitzar les empreses, per saber què diuen els sindicats, per parlar de tecnologia, de renovació del sector, i no és així, només es reuneixen per posar-se en contra del que diuen els sindicats. I aquesta és la cultura que hi ha.

Oliver: Crec que tens un concepte molt limitat de l'empresariat, esser empresari va més enllà de moltes de les coses que hem parlat aquí, però no t'ho he d'explicar. Però el que a mi em preocupa és que mentre el treballador ha treballat temporalment i després cobrat de l'atur no ha passat res, tothom estava content, la gent feia la temporada set o vuit mesos i després se n'anava, treballava o no, però cobrava, això creà una inflació tremenda s'ha de tenir en compte perquè l'hem hagut de suportar i ha dut amb ella una política inadequada, però avui això no és possible perquè hem perdut competitivitat, les coses són molt complicades depenen del preu del petroli, de les fluctuacions del mercat europeu, i no només del fet que uns empresaris facin hotels al Carib, que els fan amb capital que no és d'aquí i que endemés si no els fan ells els faran uns altres. Al marge de tot això si aquí no cercam ocupació per als treballadors temporals, perquè estiguin ocupats els altres sis mesos que no hi ha turisme...

Cámara: És clar.

PROFESSIONALITZACIÓ

Oliver: Però jo he sentit, massa vegades, dir als treballadors, "no, jo no puc fer aquesta feina perquè som cambrer i res pus," quan en realitat s'entra en aquesta professió sense cap tipus de formació, i això s'ha de denunciar.

Ningú no acomiada el personal que interessa, encara que l'hagi de convertir en fixo-discontinuu o en qualsevol cosa, però jo no tenc feina per qui vull, hi ha feina per sis o vuit mesos, la dimensió és la dimensió i el mes d'agost no és el de setembre i això s'ho hauran de ficar al cap els treballadors, s'haurà d'aprendre a fer una altra cosa i sobretot voler fer una altra cosa i no només voler viure del subsidi de l'atur, si no aprenem això... malament

ONA: *L'empresari crea els llocs...*

Oliver: Sí, però l'empresari només pot crear si té una expectativa de funcionament, perquè crear per crear... qualsevol pot esser empresari, però n'hi ha molts que fracassen, és un món molt complex. Quan els governs volen fer d'empresaris no els va bé, quan els sindicats volen fer d'empresaris no els va bé. L'empresa és molt difícil, però el que em preocupa i això jo estaria disposat a discutir-ho serenament amb tots els agents socials és saber quina capacitat tenim.

Cámara: Hi ha una fal·làcia quan parlem de qualitat i competitivitat del nostre turisme, si s'augmenta la precarietat de l'ocupació als hotels no hi haurà professionalitat, i el factor humà és molt important i endemés recuperar la qualitat del producte que venem és un element essencial.

Oliver: Tenim bon personal i no hem de desprestigiar tant la nostra qualitat.

L'empresari de ferro

Entrevista a Gabriel Barceló

per Gina Garcías

Reconeix que ha triomfat perquè un dels seus lemes ha estat anteposar els interessos empresarials als sentiments. Així, mai no ha tengut cap remordiment d'haver acomiadat un treballador quan ha considerat que "ha complit el seu cicle dins l'empresa", d'haver rebutjat un aturat de més de quaranta-cinc anys perquè "és probable que no pugui atendre les seves responsabilitats familiars amb el sou que li podem pagar, així que li deim que és millor que cerqui feina a una altra banda". La fermesa de caràcter l'ha ajudat molt des que, en 1939, als 11 anys d'edat, repartia els paquets que arribaven en el tren de Palma a Felanitx. Així s'ha pogut jubilar sent propietari de 35 hotels, una important xarxa d'agències de viatge i altres

negocis diversificats; patró de quasi 7.000 treballadors.

El seu liberalisme medular li permet dir amb absoluta fredor que no haurien d'existir lleis que s'interposassin en les relacions directes entre l'empresari i el treballador. També repeteix que l'Estat hauria de carregar pel seu compte amb la integritat dels costos socials de la mà d'obra. A aquesta consideració hi fa l'afegitó de "ja que cobra tants d'imposts que després malgasta". Ara que acaba de complir 66 anys té la dolça il·lusió que qualche nèt vulgui seguir les seves passes i afiançar el seu imperi.

*El periodista Joan Pla ha hagut de menester 294 pàgines per complir l'encàrrec d'escriure la biografia de **Gabriel Barceló**, un present que directius del seus grup d'empreses li varen preparar l'any passat, pel seu 65 aniversari.*

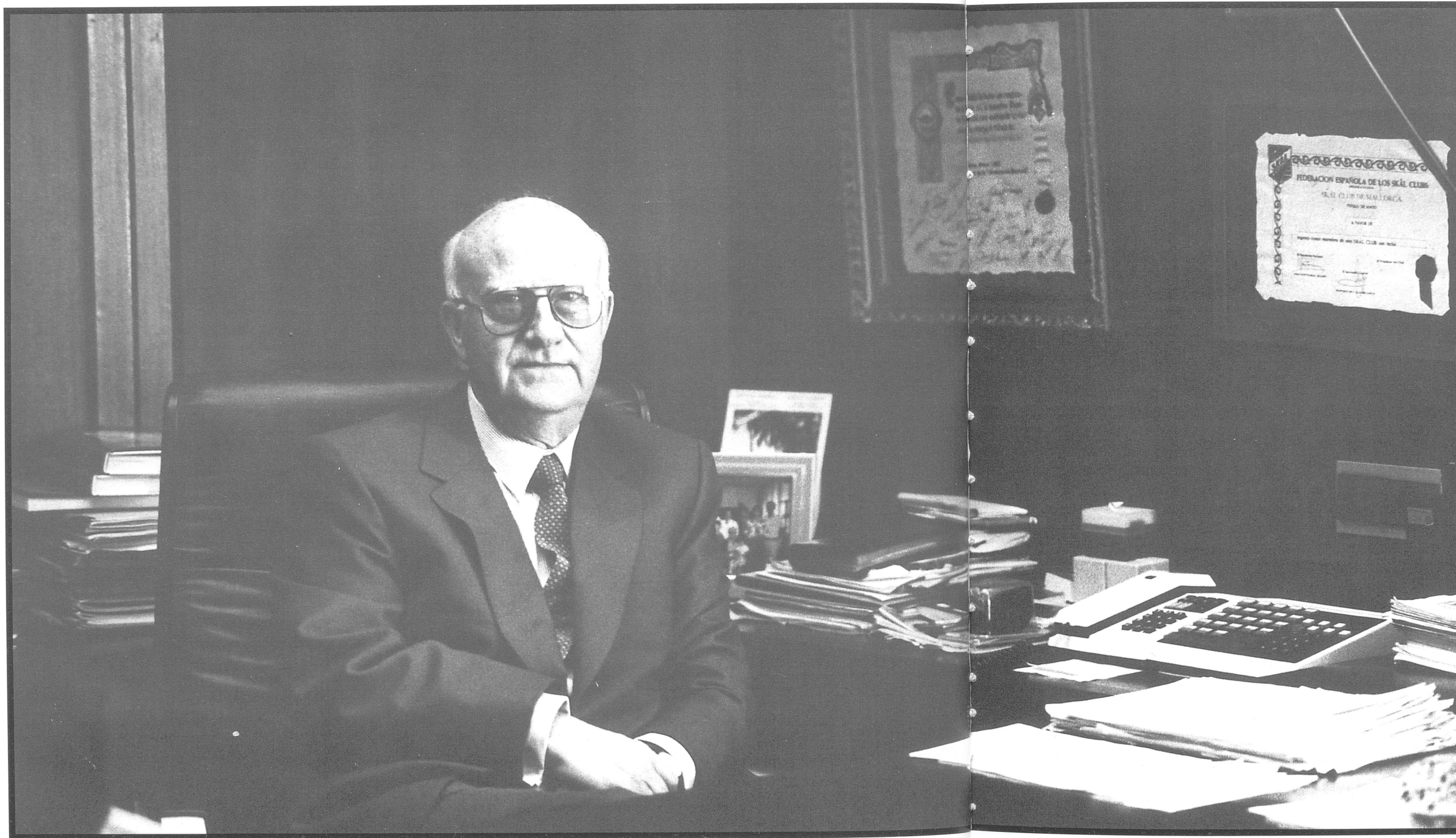
*Aquí cal resumir que **Gabriel Barceló** nasqué l'any 1928 a Felanitx. Començà a fer feina als onze anys, primer com a repartidor de paquets, després com a cambrer i xofer d'autocar i, després de fer el servei militar -que li permeté descobrir les màquines d'escriure- com a encarregat de la primera oficina de viatges que muntà el seu pare a Palma. Aprofità com cap altre l'arribada dels primers turistes a Mallorca -parelles de nuvis espanyoles i franceses- i gràcies a aquestes circumstància es fa ver agent de viatges i també hotelier. Ara té una xarxa d'agències de viatges que abasta totes les ciutats espanyoles. 35 hotels, repartits a la costa Mediterrània, El Carib i els Estat Units, i altres negocis.*

Va ser el primer president de la CAEB, l'any 79. Fundador, l'any 81, de la Societat Balear de Garanties Recíproques, i al 89 de la Fundació Barceló.

És casat. Té 6 fills i 7 nés. Es troba perfectament bé i conserva una memòria envejable.

- Vostè va passar uns primers moments molts durs. Es considera afortunat o és que s'ha esforçat molt més que els altres?

- No som cap geni. Simplement he fet feina els darrers 55 anys de la meua vida. D'una forma intensiva, com no fa molta altra gent. I a més amb unes jornades de feina molt més llargues. Som una persona que ha aplicat unes capacitats limitades, complementades, afortunadament, per un cert sentit comú. També he de dir que he tengut la fortuna de treballar en un sector molt dinàmic durant aquests darrers anys. Un sector que pràcticament no té teulada, que es pot expansionar de forma continuada, bé dins els propis subsectors del turisme, com són les agències de viatges, els transports, o l'hoteleria, o bé des de l'àmbit geogràfic. Si un té la voluntat, la valentia o la capacitat de descobrir altres possibilitats, és evident que les trobarà. Hi ha empresaris que han fet coses molt més importants que

nosaltres. Evidentment, en el meu cas, tot això ha anat acompanyat d'un equip humà molt entregat i molt capaç, que també ha fet molta feina i que, com a regla general, també ha tengut una llarga estada amb nosaltres.

- Vostè quines qualitats considera més importants en un treballador que ha de fer feina a les seves empreses?

- Per a mi és fonamental la capacitat de treball, l'honestetat, saber que hi ha una confiança mútua entre les dues parts i la voluntat d'aprendre i de desenvolupar-se. Tots tenim unes capacitats, moltes vegades superiors a les que nosaltres pensam, i llavors és un simple problema de colzes, de posar feina i voluntat.

- A vostè què l'impulsava a fer més feina que els altres, quan tenia vint anys. Què l'animava, els doblers, l'ambició de pujar socialment...?

- Evidentment, un dels motius era guanyar doblers, crear una capacitat econòmica per a la família, per a la gent que treballava amb nosaltres, però sincerament crec que pesaven més en aquella època les ganes de fer feina, de prestar un servei a la societat, de desenvolupar les pròpies capacitats. En realitat pens que tot això és un conjunt, i és difícil poder determinar el pes de cada factor. El que és cert és que hi ha hagut molta gent que ha tengut les mateixes oportunitats i no les ha aprofitades.

LA DURESA DEL CARÀCTER

- Vostè té fama de ser un empresari dur.

- Sí, efectivament. Els que no em coneixen gaire ho diuen. Jo, honestament crec que més aviat és un problema d'aparença, perquè crec que en el fons som una persona emotiva, sensible. També és cert que sempre he anteposat les necessitats empresarials als sentiments. Vull dir amb això que si arriba un moment que una persona ha complit el seu cicle dins l'empresa, o que no mereix la confiança de continuar a l'empresa, no em queda més remei que, en compliment de responsabilitats, prescindir d'aquella persona. Jo crec que el que és fonamental d'això no és tant la fama sinó la realitat, i crec que devora aquesta fama de persona dura hi ha una altra fama de persona seriosa, de persona complidora de la seva paraula, de persona amb una certa capacitat de fer coses.

- Vostè es considera un home just?

- Jo crec que sí, sense perjudici que, evidentment, un sempre és parcial. Jo intent ser just i probablement ho aconsegueixi en la majoria dels casos, tot i que qualche vegada m'hagi pogut equivocar.

- Quants empleats té?

- En aquests moments superam els 6.700, i li he de destacar que quasi 5.000 són ja en aquests moments a l'estranger. Això vol dir que en 12 anys hem desenvolupat gairebé dues tercers parts de la nostra organització a l'estranger.

L'ENTREGA TOTAL

- Amb quins criteris selecciona els seus treballadors?

- Bàsicament, amb els que hem dit abans. D'una banda requerim una quantitat de feina alta, sense que això vulgui dir que ningú no s'hagi d'emmalaltir. En segon lloc, que la qualitat de la feina també sigui elevada, tenint en compte que al sector de serveis això és fonamental. La disponibilitat humana dels treballadors és un altre factor important. Han d'estar de bon humor. Saber somriure. Han de tenir paciència per acceptar les queixes i saber solucionar-les. Bona part de l'èxit de les nostres empreses es deu que hem sabut proporcionar una relació molt notable entre la qualitat i el preu. Els nostres clients s'han sentit molt satisfets del producte que han rebut en relació als doblers que han pagat. Fins al punt que han estat repetidors durant molts d'anys. També volem que els nostres treballadors siguin honests, que afrontin els problemes, que els problemes no siguin per a ells un motiu de desestabilització. També és important que tinguin ganes de superar-se, de progressar. Nosaltres som una empresa en constant expansió, que sempre necessita gent més capaç. I és una política de l'empresa en la qual la primera opció la donam sempre al personal que treballa amb nosaltres abans d'anar a cercar gent de fora.

- Per aconseguir aquests objectius, s'estima més, tenir treballadors fixos, o canviar cada temporada i contractar gent eventual que tengui la il·lusió d'esser fixa algun dia?

- Jo crec que la distinció entre fixos i eventuals és simplement administrativa. Crec que l'empresa i l'empleat han de tenir sempre la relació que els dos requereixen. És a dir, si una persona està bé a l'empresa, aquesta persona ha de quedar de per vida, mentre doni el rendiment que l'empresa necessita. I l'empresa, mentre tengui empleats que siguin eficients, no té cap interès, en absolut, a canviar-los. Només es canvien els treballadors quan no es troben bé a l'empresa o no donen el rendiment adequat, per les raons que siguin. Evidentment, aquesta sacralització que s'ha fet del lloc de feina, en la meua opinió, és desafortunada, i aquest és un dels problemes que tenim a aquest país. Fins que no hi hagi una major mobilitat del personal no funcionarem millor tots, empresa i empleats. Perquè moltes vegades s'oblida que un treballador, en un moment determinat, també es pot enriquir amb un canvi. És quan ha arribat a un lloc on ja no té més possibilitats de desenvolupar-se. Aquella persona és presonera del seu lloc de feina, i es troba frustrada perquè no pot desenvolupar més les seves possibilitats.

- Però quin tipus de contracte tenen la majoria dels seus treballadors?

- És difícil de quantificar això. Jo diria que més o menys un 50% dels contractes són fixos i l'altra meitat són eventuals. S'ha de tenir en compte que estam en una activitat temporal, de cicles, i en una empresa de serveis. El turisme és una activitat estacionària. Qualsevol empresa turística ha de poder adaptar la plantilla al volum de feina.

LES DONES I ELS MAJORS DE 45 ANYS

- *Vostè contracta treballadors majors de 45 anys?*

- Depèn.

- *Es diu que els és difícil trobar feina.*

- Nosaltres no tenim cap política que impedingi l'entrada de persones majors de 45 anys, i de fet hi ha casos en els quals s'han incorporat persones d'aquesta edat. No fa molt que encara n'hem incorporat dues als Estats Units amb edats superiors als 55 anys. Evidentment la majoria del personal que es contracta és personal jove, entre els 20 i els 30 anys, primer de tot, perquè els llocs de feina més nombrosos estan als nivells inferiors, i en segon lloc, perquè es produeix també una major rotació en els nivells inferiors, mentre que la mobilitat de directius, caps de departament, etc., és més aviat escassa, i a més, les promocions que permeten les nostres en expansió les feim entre la gent que ja hi ha dins la casa.

- *Contracten treballadors majors de 45 anys als nivells inferiors dels llocs de treball?*

- No és tant un problema de rendiment, el dels majors de 45 anys, com un problema de situació familiar. És a dir, nosaltres no hem tengut cap problema per donar ocupació a un major de 45 anys si no té càrregues familiars. En canvi, creim que seria una mala política emprar una persona per a aquests nivells, amb càrregues familiars, perquè la retribució que li podem pagar no li permetria mantenir dignament la seva família. És en interès de la mateixa persona que li deim que vagi a cercar feina a un altre lloc on podrà percebre un sou més adequat.

- *Vostè aconsella contractar homes abans que dones?*

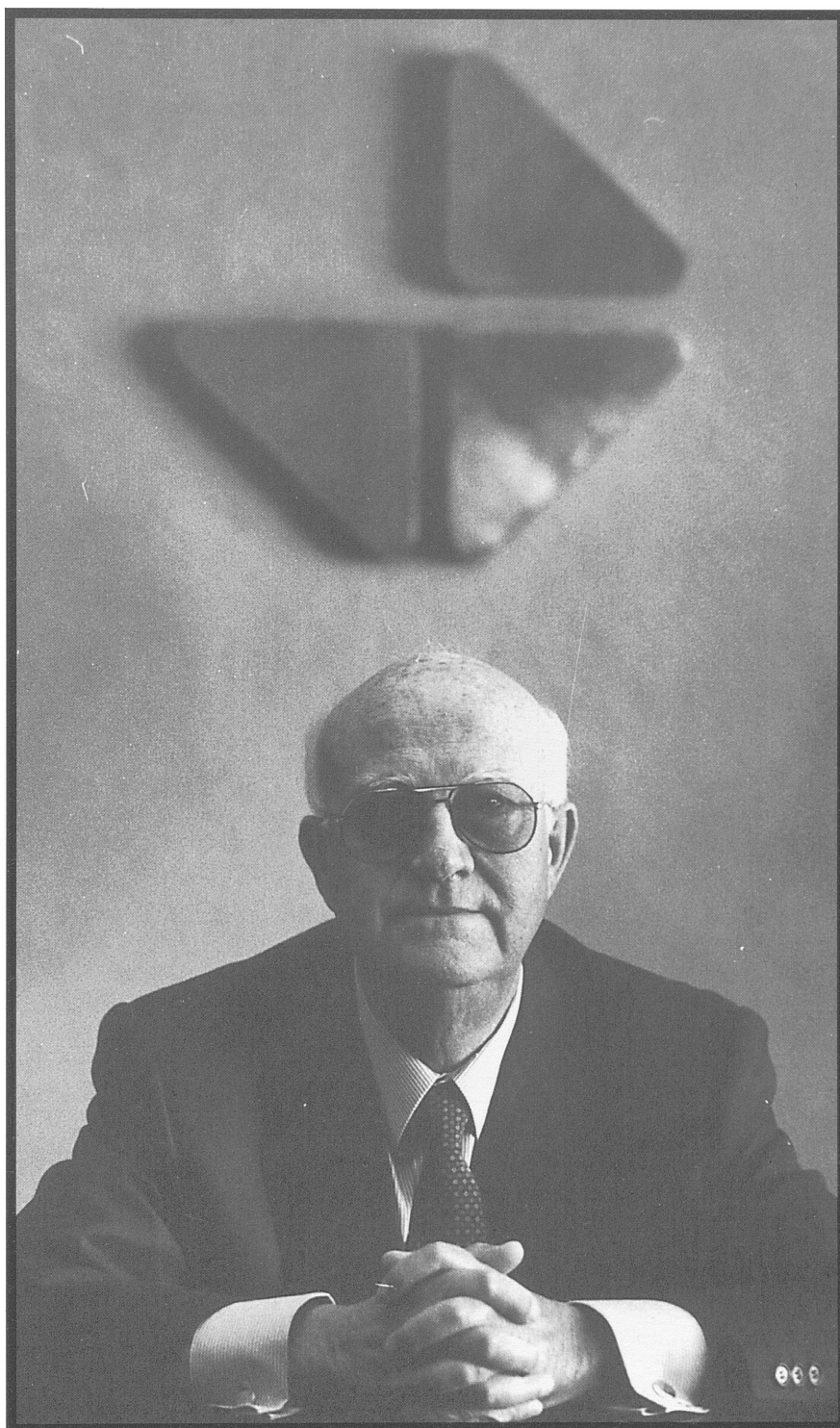
- Depèn del lloc de feina que s'hagi de cobrir. Però no oblidem que les condicions físiques de les dones, i les seves certes limitacions, com per exemple les que té a l'època de dur fills al món, són una càrrega per a l'empresa. Excessiva i inadequada. Per tant, mentre no s'arregli aquest problema i la societat, o l'Estat, i no l'empresa, es facin càrrec d'aquests costos, les dones no tendran les mateixes opcions que els homes. També he de dir que és evident que hi ha ocupacions, com la de secretària per exemple, on la dona és més eficient que l'home. Per tant, l'elecció està en funció de les capacitats personals i del lloc de treball que s'ha de cobrir.

- *Està confirmat que l'absentisme laboral de les dones, incloent les baixes per maternitat, és, en termes globals, inferior als dels homes.*

- Això no és el nostre cas, en absolut. Nosaltres tenim una mitjana d'absentisme molt baixa. De 7 dies en tot l'any. I és evident que una dona que dona a llum, encara que no s'agafi tot el temps de baixa que li permet la llei -cosa que ocorre amb freqüència a les nostres empreses- i torni al cap de 45 dies, ha perdut més dies de feina que un home. Què li he de dir de les que esgoten el termini de més de 90 dies que els dona la llei...!

- *Les dones no tenen fills cada any...*

- Clar que no! Només faltaria!

LA REFORMA LABORAL

- Què opina de la reforma laboral impulsada pel Govern? Dels nous contractes a temps parcial, d'aprenentatge...?

- Ja sap que estic retirat. No conec a fons el projecte. Pel que he llegit crec que continua sent un projecte insuficient. Insisteix que, mentre l'ocupació hagi d'estar protegida legalment i això suposi, en general, càrregues injustes per a l'empresa, el nostre país no es desenvoluparà com ho fan els països que no tenen sistemes tan protectors per als treballadors i tan gravosos per a l'empresa. I ho sent molt, però no em puc manifestar d'una altra

manera. A més em sembla, ara, absolutament demencial que després de quasi 20 anys de democràcia, d'omplir-nos la boca d'aquestes paraules, pretenguem tenir llibertat per a tot manco perquè les empreses puguin tenir les seves pròpies polítiques laborals i hagin d'estar governades per la legislació. La protecció dels treballadors i dels sectors socials més desafavorits no l'han de suportar les empreses sinó que ha de ser la societat, qui els suporti. I mentre no entenguem això i no practiquem això continuarem sent un país en vies de desenvolupament.

- Per què la societat es faci càrrec de tot això, l'Estat hauria de cobrar més impostos.

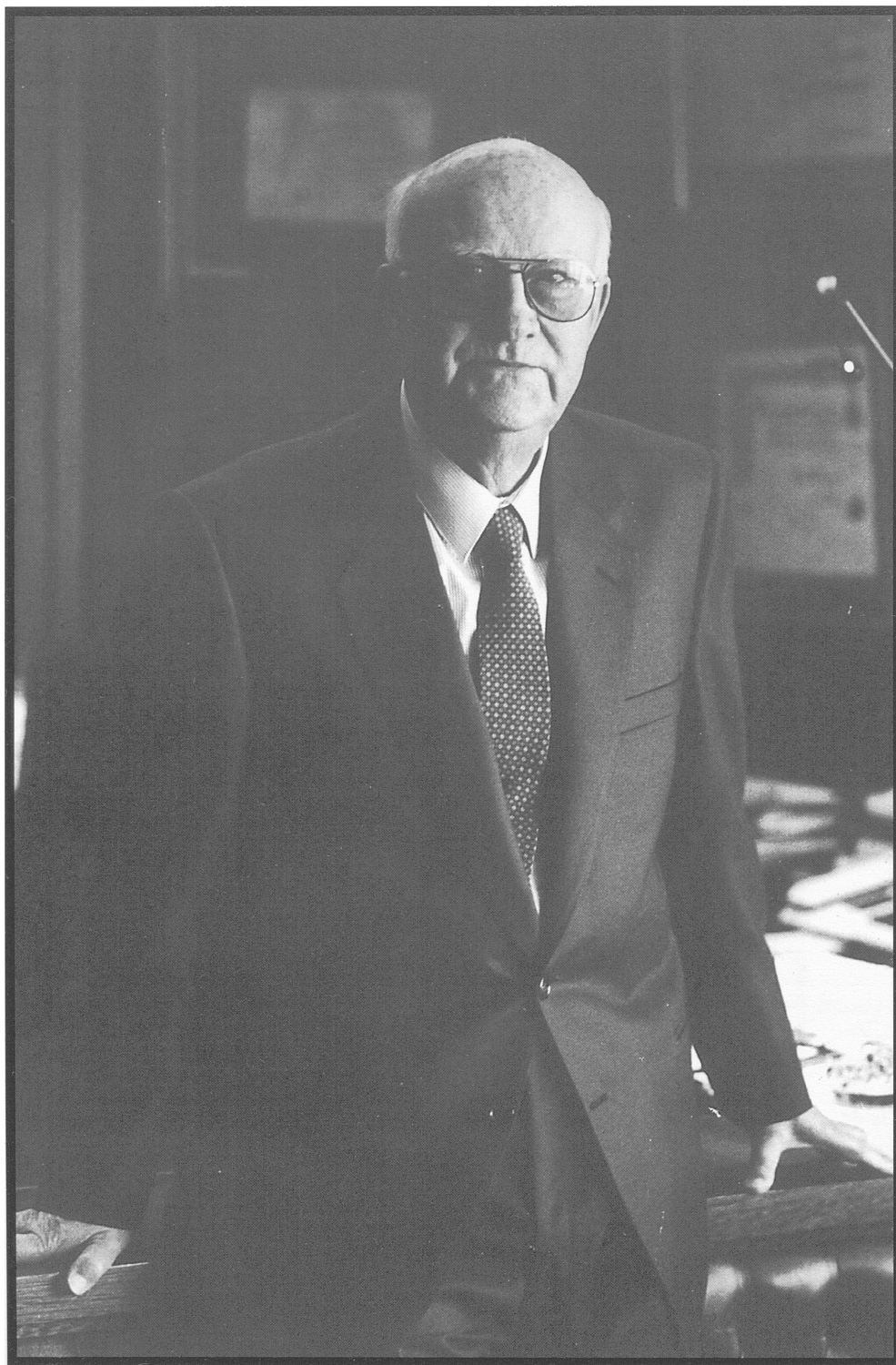
- Jo crec que s'haurien de manejar molt millor els impostos que pagam, que ja són bastant elevats. Avui en dia ja no hi ha pràcticament diferències de pressió fiscal entre altres països més desenvolupats i nosaltres, i en canvi els ciutadans rebem aquí pitjors serveis. Perquè tant la qualitat de la sanitat, com la de l'ensenyament públic, com el mateix exèrcit, que són els sectors claus que han d'estar totalment o parcial en mans de l'Estat, és aquí més baixa que la dels països del nostre entorn. Això vol dir que el problema no és pagar més impostos sinó ser més eficaços en la utilització dels recursos, impedir la corrupció, ser més productius...

- Com creu que repercutirà la reforma laboral a les empreses turístiques? Aprofitaran per convertir els contractes fixos i fixos-discontinus en uns altres més barats?

- Nosaltres tenim les nostres pròpies polítiques laborals i simplement ens adaptarem a la legalitat. Supòs que algun efecte tendran però no sé, en aquest moment, com es concretaran aquests efectes.

- Sembla que la reforma els permetrà reduir costos laborals, perquè podran tenir gent fins als 28 anys contractada com a aprenents i els aprenents cobren molt menys.

- Bé, però, quants d'aprenents hi ha a una empresa? Jo no ho sé, però en el nostre cas no crec que arribin al 5%, per tant, l'efecte és mínim. Si podem millorar en qualque cosa aquest efecte, el conjunt del cost podrà baixar un poc, però en general crec que això tindrà molt poca incidència. A part, hem de tenir en compte que els contractes són un

acord entre dues persones, l'empresari i el treballador. Així que quan una persona cerca feina, també pot imposar les seves condicions, de manera que no necessàriament s'ha d'aplicar sempre la normativa laboral, ni tan sols el conveni, sinó que en cada cas hi ha una negociació i un acord entre les dues parts.

EL PREU DE LA FEINA

- Vostè què s'estima més, un treballador a baix preu o un treballador amb experiència?

- Es contracta un treballador perquè faci certa quantitat de treball, unes prestacions de certa qualitat... Jo crec que cap bon empresari substituirà un treballador bo més car, per un treballador dolent més barat. El contrari seria un plantejament equivocat. El plantejament correcte és tenir bons empleats i pagar en funció de les possibilitats de l'empresa i de les necessitats de l'empleat.

- Vostè com s'explica que la passada temporada turística fos molt bona i que alhora no es creassin llocs de feina, sinó que, al contrari, els hotels, que estaven més plens, funcionassin amb menys treballadors?

- És molt fàcil. Els hotels no guanyen doblers pel ximple fet d'estar plens. És un error pensar que l'ocupació turística és la clau del negoci. La clau de l'economia és la rendibilitat i enguany la rendibilitat no ha estat superior a la dels anys 92 i 93. L'any 93 hi va haver una ocupació una mica superior a la del 92, i és cert que l'any 94 hi haurà una ocupació hotelera encara més alta. Però això és una minúcia. La rendibilitat no ha pujat, a pesar de la devaluació de la pesseta del 93. I els preus per al 94 han augmentat molt poc, de l'ordre del 5 al 8 per cent. Si tenim inflacions de l'ordre del 3,55 al 5%, vol dir que la inflació pràcticament es menja l'augment dels preus, per la qual cosa els resultats per a les empreses continuen sent pobres. Al 93 es va guanyar un 5% més de rendibilitat que el 92. Però això no és suficient per crear més llocs de feina. Al contrari, les empreses continuen amortitzant llocs de feina, i les empreses continuen cercant nous sistemes de feina, més automatitzats, per substituir mà d'obra. En resum, el problema turístic espanyol en aquest moment està plantejat en termes de preu de venda. El nostre problema és que feim uns preus massa baixos. Els hem d'augmentar. L'augment mínim hauria de ser del 25% al 30% durant tres o quatre anys per arribar a duplicar els preus actuals. Només així podríem aconseguir la rendibilitat adequada, que ens permetria, en primer lloc, consolidar les empreses -moltes d'elles estan pràcticament en suspensió de pagaments-; en segon lloc, ens permetria millorar els salaris del personal. I seria ben bo que això succeís, perquè ho necessiten... I en tercer lloc podríem començar a parlar de crear més llocs de feina per donar un millor servei que el que donam actualment amb unes plantilles de personal molt restringides. I tot això, que a més afecta la qualitat de la nostra economia, serà impossible mentre no hi hagi una major igualtat entre l'oferta i la demanda. Amb la qual cosa, en la meua opinió, han de passar molts d'anys. Tenim un excés d'oferta que només s'eliminarà amb la desaparició de l'oferta obsoleta i amb l'augment de la demanda. Però les dues coses succeeixen d'una manera molt lenta. És cert que han tancat hotels, però només

un dos o un tres per cent dels que hi ha i això és molt poc. És cert que augmenta la demanda, però també augmenta en uns percentatges molt baixos. Fins que s'igualin l'oferta i la demanda, ha de passar molt de temps.

- Les restriccions de personal han provocat una davallada important de la qualitat en el servei?

- Naturalment. Els serveis bàsics no estan afectats, però sí aquells detalls, aquells matisos, que realment fan que un servei tenguí qualitat. De totes formes no s'ha d'oblidar que som el país més exitós. La nostra relació qualitat-preu continua sent excel·lent. Però hem d'aspirar a cobrar més per poder pujar el nostre nivell de qualitat i a la vegada augmentar la rendibilitat de l'empresa.

LA CREACIÓ D'OCUPACIÓ

- L'automatització de les empreses, la disminució de llocs de feina, obligarà a cercar un nou model productiu en el qual es reparteixi la feina entre tots?

- Jo crec que al sector hotelier la disminució de llocs de feina ja ha arribat al límit. No crec que es pugui reduir més mà d'obra. Quant a la distribució de la feina li he de dir que jo no hi crec en absolut. Jo crec que la gent vol tenir un lloc de treball permanent i adequadament retribuït, i que això només s'aconseguirà augmentant el volum de la nostra economia. La preocupació fonamental de tots, polítics, empresaris, sindicalistes, obrers, ha de ser crear més llocs de feina productius. No funcionaris, ni despesa social, sinó crear riquesa. Aquesta és l'única sortida que tenim. Millorar allò existent, o bé internacionalitzar l'economia. Sense falses modèsties, fer el que hem fet nosaltres, que hem triplicat, en els darrers 15 anys, els nostres llocs de feina. Gràcies a la rendibilitat de les nostres inversions estrangeres nosaltres hem pogut invertir els darrers tres anys a Espanya més de 5.000 milions de pessetes en reforma i millora dels hotels i crear més de 600 nous llocs de feina.

- Quant pujarà els sous aquesta temporada?

- Plantejam un augment del 3,5%, que és el que esperam que sigui la inflació. Pensam que aquest hauria de ser el comportament general, encara que cada empresa és un món i totes s'han de respectar. En la meua opinió les empreses amb pèrdues no haurien d'augmentar els sous, per no augmentar les pèrdues, que són un cost social. És més important mantenir un lloc de feina que augmentar els sous.

- Pensa que la negociació del conveni de l'hoteleria serà conflictiva?

- No ho sé. Però en la meua opinió hi ha un cert divorci entre els dirigents sindicals i els treballadors. La passada vaga general jo crec que no va ser seguida amb devoció, ni molt manco, per la majoria dels treballadors, que el que volen és tenir un lloc de feina i millorar les seves condicions econòmiques. Això és el que ens hauria de preocupar a tots.

Els números vermells de l'economia

Entrevista a Antoni Monserrat

per Joana Maria Roque

L'ordinador d'Antoni Monserrat és una cosa veritablement respectable i com és sol dir ara, "emblemàtica". Astora i, fins i tot, fa una mica de respecte veure com "ho troba tot". Quan se li plantegen temes econòmics i relacionats amb l'atur, Antoni Monserrat diu: "un minut" i quan encara no han passat ni cinquanta segons la seva impressora comença a treure xifres i més xifres. Les ordena per edats, per sexes, per estudis, per tipus de contractes, per sectors, per localitats... per enrere i per envant. I quan no sap una cosa diu "aquest és un estudi que tenc pendent".

Altres economistes parlen molt seriosament dels arxius de l'ordinador d'Antoni Monserrat. Ell diu que, com que fins fa poc a Mallorca ningú no es dedicava a temes d'ocupació, va decidir dedicar-s'hi. I així s'ha convertit en una font important d'informació per a periodistes i també per a altres economistes.

- *Alguns economistes i polítics han repetit darrerament que la nostra economia es recupera. Creu que és així?*

- Pens que s'ha de ser molt optimista per dir que la nostra economia es recupera ja que no hi ha dades suficients, una altra cosa és que puguem pensar que s'ha reduït la caiguda del conjunt de l'economia d'Espanya. I a Balears, que és la zona més avançada, hi ha símptomes que hi haurà una recuperació, però encara no la tenim. En termes d'ocupació -que és on es nota més- les nostres illes no tenen una recuperació neta i jo som dels que creuen que enguany simplement deixarem de caure, però fins el 95 difícilment tindrem una recuperació tal com s'entén aquest terme en economia.

Antoni Monserrat Moll va néixer el mes d'agost de 1954 a Ciutat. A 1975 es va diplomar en Ciències Empresarials per l'Escola Universitària de Palma. Ha exercit com a professor i ha assessorat diverses empreses. Entre 1977 i 1987 va ocupar càrrecs de responsabilitat a CCOO. I després es va establir com a professional liberal. Ha realitzat nombrosos estudis sobre el mercat de treball a les Illes en col·laboració amb l'INEM o pel seu compte. També ha fet altres treballs per a les conselleries d'Agricultura, de Turisme i d'Economia del Govern balear.

- *Què s'entén per recuperació econòmica?*

- De cap manera no significa que, de sobte, tothom i tot vagi bé. La recuperació comença per segons quins sectors i després es va estenent. Si s'han destruït "x" llocs de feina i les empreses han deixat de vendre un determinat tant per cent, la recuperació es nota quan deixen de caure per començar a vendre més i crear més llocs de feina, pero mai no és automàtica ni es planteja de la mateixa manera a tots els sectors. I, ara per ara, a les nostres illes, l'hosteleria avança, però altres sectors com la construcció i la indústria continuen caient.

UNA NOVA RECUPERACIÓ

- *I perquè hi hagi una recuperació econòmica general, quins plantejaments s'han de fer a la construcció i a la indústria? Potser ara sigui un bon moment per plantejar la reconversió de l'economia a les Illes en conjunt?*

- Des de fa més de vint anys tots hem dit que el monocultiu turístic no era bo, però aquí hi ha un problema: l'únic que ens funciona a aquests moments és el turisme i s'ha de ser suficientment valent per dir que hem d'aprofitar el nostre "motor" econòmic. No podem despreciar el nostre or que és el sol i les platges i hem de procurar que aquesta riquesa també serveixi per desenvolupar l'economia i la societat. Però també hem de pensar què hem de fer perquè el sol i la platja un dia se saturen. Ens trobam amb un repte importantíssim: no jugar a curt termini, sinó a llarg. No és probable que a curt termini el turisme s'enfonsi, però no sabem què pot passar més endavant i per tant la nostra societat ha d'invertir en futur i això suposa invertir en cultura.

INVERTIR EN CULTURA

- *Què entén vostè per cultura?*

- Hi ha dos aspectes: la cultura humanística, per una banda i la formació professional o tècnica per l'altra. Jo som dels que creuen que s'ha d'invertir en les dues. És a dir: professionalització i a la vegada, formar bons filòsofs, arqueòlegs, etcètera, que no són tan pragmàtics, però també són necessaris per a la nostra societat.

- *Hem arribat al tema de la "regeneració" social. Vostè ja ho ha dit: cultura. Però, ara per ara, hi ha importants desigualtats socials a les nostres illes? Per dir-ho d'altra manera, què vol dir la societat del benestar a aquesta terra?*

- La nostra societat és desigual, amb grans fortunes i, a la vegada, amb pobresa profunda. I això és un altre tema. Parlàvem de futur, inversions a llarg termini, etcètera, però en aquests moments és clar que a les Illes hi ha fortunes molt elevades i, al mateix temps bosses de pobresa que són un element a eliminar si volem un bon desenvolupament econòmic de les Illes. La nostra societat no es pot permetre "preparar" nuclis de conflictivitat o inseguretat ciutadana, a la llarga perjudicials per al turisme. Al marge d'altres valors morals, molt importants, fins i tot des del punt de vista més fred,

pragmàtic, egoista, o empresarial cru hem de procurar evitar possibles conflictivitats futures. Per exemple, no ens podem permetre tenir un paisatge tot ple de barraques. I, és clar, la solució no és tomar-les amb una excavadora, sinó pensar com es pot suprimir aquesta pobresa.

TEMPORALITAT

- *Parlem idò d'atur i dels que cobren i els que no cobren quan no tenen feina.*

- Sobretot he de dir que a les Illes, tenim una temporalitat que distorsiona moltíssim. A l'estiu, el nostre atur és relativament molt baix en comparació al conjunt de l'Estat i, fins i tot, al conjunt d'Europa, però, quan arriba l'hivern, se sobrepassen les xifres nacionals. Per altra banda, crec que hi ha un nombre molt superior d'aturats al que marquen les xifres oficials. El perfil dels aturats a Mallorca és diferent al d'altres zones, ja que les característiques de la nostra economia i les possibilitats de trobar feina a l'estiu permeten "repartir un poc el treball" per dir-ho d'alguna manera. És suficient veure les xifres de persones inscrites a les oficines d'ocupació. Al 31 de desembre de 1993 els demandants d'ocupació sobrepassaven els 93.000, mentre que l'atur enregistrat se situava en una mica més de 51.000 persones. És a dir, per qüestions estadístiques s'"eliminen" aturats. Però així i tot és molt probable que a finals del 94 hi hagi més de 100.000 persones que cercaran feina a les oficines d'atur, la qual cosa serà espectacular.

- *Ja sé que és una pregunta difícil i, sobretot, per a una persona que maneja tantes xifres com vostè, però, sabem quants d'aturats hi ha en aquests moments i a aquestes illes?*

- Bé, hem de pensar que quan l'INEM dona les seves xifres d'atur no inclou els que cerquen un "pluriempleo" "els que estan en suspensió de jornada, els que estan a l'atur, però fan

treballs de col·laboració social amb els ajuntaments o altres institucions, els que estan en invalidesa, els que estan de baixa, els que fan el servei militar, els estudiants menors de vint-i-cinc anys i encara que no ho posi l'ordre ministerial, el "fixos-discontinus" ja que es considera que són persones que tenen feina però estan en una situació especial. I sobretot per mor dels quinze o setze mil fixos-discontinus que hi ha a aquestes illes, això provoca que les xifres oficials no siguin reals.

ATURATS ENREGISTRATS I SENSE ENREGISTRAR

- *Tornem enrere. Segons diu vostè, ara mateix hi ha devers 93.000 persones que cerquen feina, però només 51.000 més o manco són "aturats registrats". Què cobren i quins cobren?*

- Al novembre d'enguany oficialment hi havia devers 50.000 aturats -en atur registrat- dels quals cobraven devers 42.000.

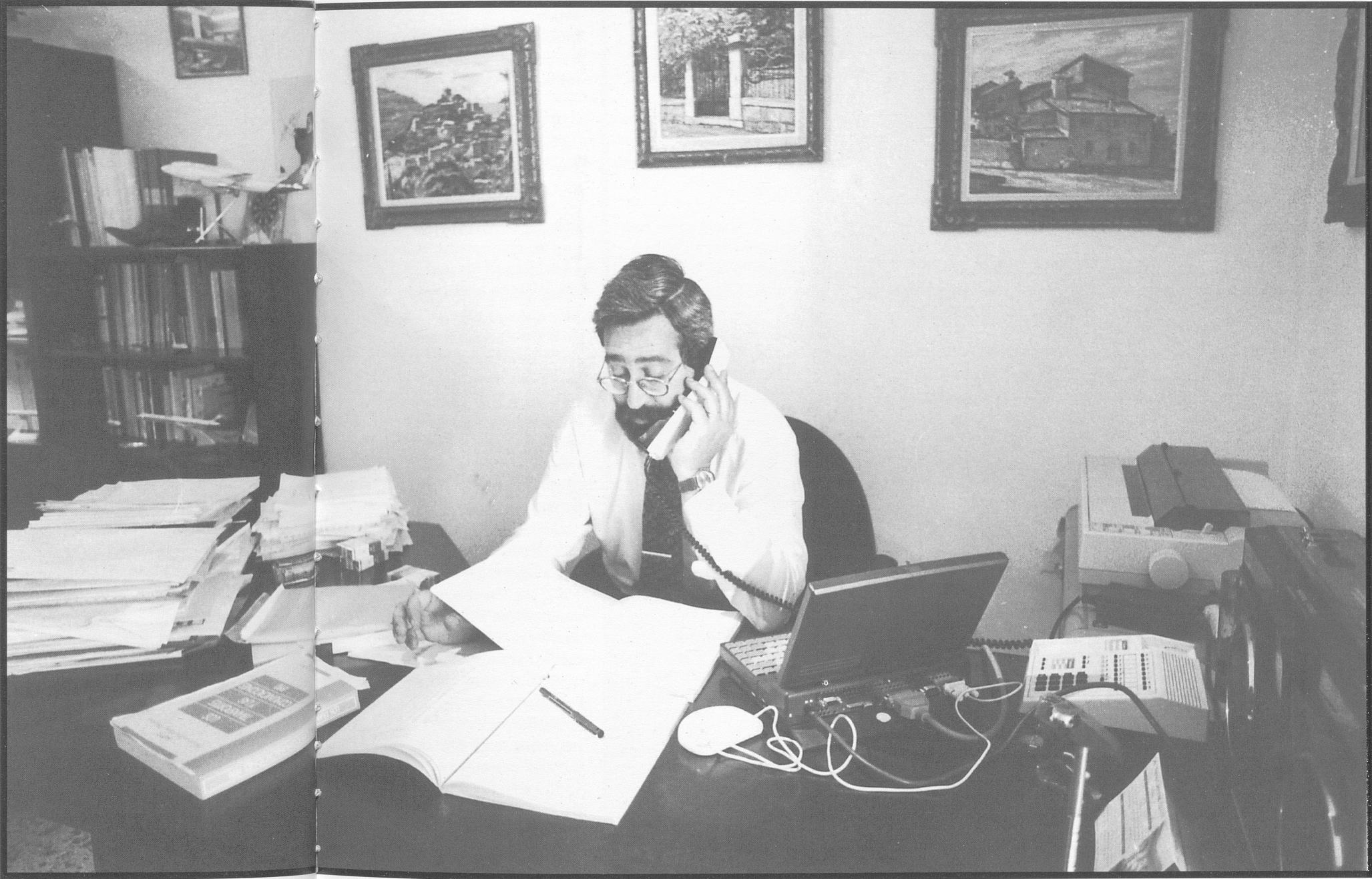
Això vol dir que cobrava devers un 84 per cent, però resulta que aquestes xifres inclouen els "fixos-discontinus" amb la qual cosa enganen. No es poden descomptar com a aturats i després comptar-los com a persones que cobren de l'atur. Crec que es distorsiona la xifra de cobertura. A vegades les xifres oficials amaguen una realitat, la qual cosa, a la llarga és dolenta.

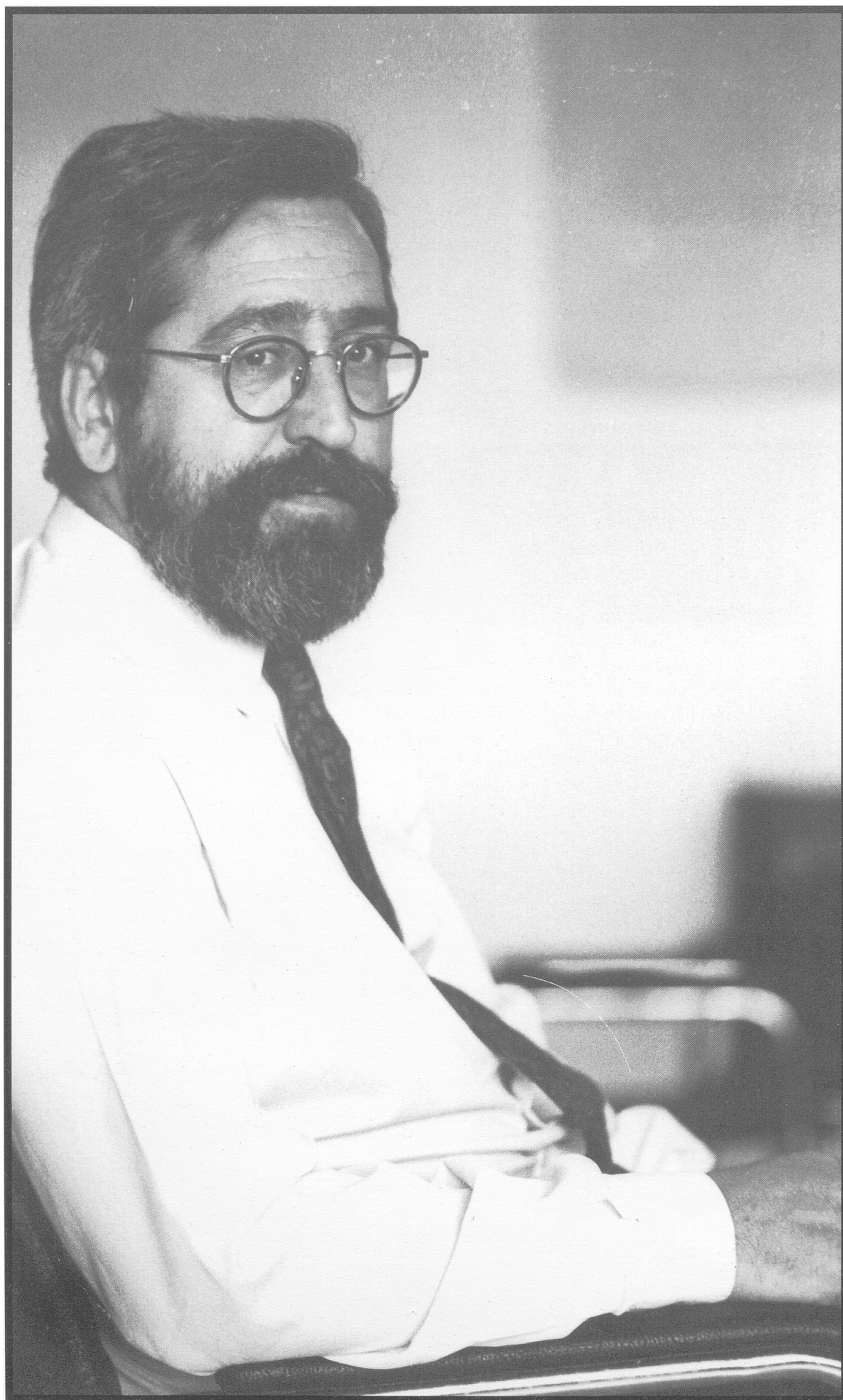
- *Hi ha economia subterrània o submergida a aquestes illes?, en quina proporció?*

- Si és submergida no podem saber la proporció.

- *Té raó, però l'economia submergida, és important o no?*

- És ampla a les nostres illes i especialment a sectors en recessió. Quan l'economia oficial expulsa un col·lectiu de persones, aquestes normalment cerquen una manera de subsis-

tir i, per tant, intenten fer feina submergida o clandestina. I, a Mallorca, això es dona molt al calçat. És evident que a una situació determinada, empresaris i també treballadors s'aprofiten de l'economia submergida. Ara, quan una economia és expansiva i forta, normalment no fuig de la legalitat. I amb una cobertura d'atur com la que he explicat abans, és normal que molta gent cerqui feina com sigui. Quan abans parlàvem de 42.000 persones que cobren atur no hem arribat a explicar quantitats per terme mitjà.

- Hi ha estudis que ens permetin saber la mitjana del que cobra una persona en atur? Hi ha hagut diferències significatives els darrers anys?

- Ara hi ha moltíssima gent que sols cobra 40.000 pessetes al mes de l'atur i això és important. Però per respondre a la pregunta, si es mira el nombre de rebuts pagats per l'INEM resulta que al desembre de 1991 hi havia devers 42.000 rebuts de "contributives" mentre que d'"assistencials" n'hi havia devers 8.000. A 1992, les "contributives" varen passar a ser 19.000 i les prestacions retributives més de 29.000. A més a més, les remuneracions "contributives" a 1991, per terme mitjà eren de 109.000 pessetes i a 1992 varen passar a ser de 90.000. Les "assistencials" eren de devers 44.000 pessetes i varen passar a ser

50.000, més o manco. En conjunt hi va haver una gran rebaixa del que cobrava el conjunt de la població. Si vol la mitjana...

- *Potser abans convendria explicar la diferència entre remuneracions "contributives" i "assistencials" i la seva evolució.*

- Les "contributives" són les que es cobren després d'haver cotitzat durant un determinat temps i les "assistencials" les que es reben quan no s'ha cotitzat, s'ha acabat l'atur, etcètera. I la xifra que volia donar és que el desembre del 91 com a mitjana es cobraven 98.872 pessetes i el desembre de 1992, la quantitat era de 66.107. Per tant es cobrà menys per atur i, a més o més hi ha una desviació dels treballadors d'hosteleria que van directament a la remuneració assistencial. Convé dir-ho una altra vegada: en un any les pensions assistencials varen passar de devers 8.000 a 29.000 i, en conjunt tots els aturats varen passar a cobrar menys doblers.

ATUR I CONSUM

- *Fins i tot els que no sabem res de teories econòmiques podem deduir que si no hi ha doblers no es pot consumir.*

- Els que més ho saben són els aturats. Això és una cadena. Si les persones que estan aturades a l'hivern deixen de tenir poder adquisitiu, el comerç va malament i això suposa encara més atur.

- *De totes maneres els empresaris diuen que no poden ser competitius amb els països del nord d'Àfrica en qüestions de turisme ni tampoc amb els asiàtics, en el cas de les sabates, per mor de les diferències entre sous a un lloc i altre.*

- Tenen tota la raó. Sols hi ha un petit problema, per quins motius, per exemple a Alemanya o a França no baixen els sous? Una altra cosa és intentar contenir els sous, arribar a un pacte social... però, ara per ara, fins on s'hauran de baixar els sous?, fins a quins nivells? I si la major part de la gent no té doblers, com quedarà el consum? A més a més, això pot suposar greus problemes de manca de seguretat. I, quina quota estam disposats a pagar per flexibilitzar? Convé pensar bé les coses i no veure sols una part de la realitat.

- *I, per on creu que pot venir la competitivitat?, com creu que es pot millorar per dir-ho d'alguna manera?*

- La competitivitat ve donada per molts de factors. Un d'ells és el treball, però també hi ha la investigació, les bones

infraestructures i una bona mecanització per a la indústria, etcètera. Un dels factors que ens ha fet anar per avall ha estat els tipus d'interès que fins ara han estat una càrrega brutal per al conjunt de les empreses. La pressió fiscal és un altre element que també forma part dels "costos". Crec que durant un temps l'economia mallorquina va ser sols especulativa, sense teixit social o industrial.

EL PACTE NECESSARI

- *Ja sé que les solucions són polítiques i que vostè no es dedica a la política en el sentit clàssic o tradicional de la paraula, però així i tot, què aconsellaria per sortir definitivament de la crisi?*

- Pens que les solucions teòriques econòmiques estan condemnades al fracàs sempre. Avui en dia hi ha un corrent econòmic molt important que torna a recuperar l'home com a element bàsic de l'economia. Fer operacions dins un despatx i decidir si es redueixen salaris o es donen ajuts a un lloc o altre, no funciona. O es fa un gran pacte com va ser el Pacte de la Moncloa o l'economia difícilment tornarà ressorgir. Tot el que sigui imposat sempre costarà molt més i sempre durà tensions. I hem de pensar que, en definitiva, les tensions són més cares.

- *Però, vostè, què proposa, un pacte específic per a les Illes Balears o general per a tota Espanya?*

- Crec que la nostra economia és tan especial que necessita un pacte propi. És cert que no hi ha competències de política monetària i d'una sèrie de coses que sempre dependran de l'Estat central i el dia de demà d'Europa, però també ho és que hem de menester un pacte que reculli les peculiaritats nostres, que són moltes i molt concretes.

- *I el fet de ser membres de la UE, és bo o dolent per a la nostra economia? A vegades s'han fet titulars una mica sensacionalistes en els quals es deia per exemple que "els alemanys compren Mallorca".*

- És fonamental per a nosaltres poder ésser a Europa. No hi ha cap dubte. I sobre aquests titulars tan alarmistes pens que anam cap a un país europeu i per dir-ho d'alguna manera: crec que ningú no s'alarmaria si es digués per exemple que els castellans compren l'illa. Mai no m'han agradat les inversions tipus Suzuki o Kio, ja que crec que, sobretot, hem d'apendre a investigar. Per ventura acabarem fent una fàbrica de bombetes que fracassarà, però és igual, hauríem d'arribar a saber fer bombetes o un altre tipus de productes.

A les portes d'un gran canvi

Entrevista a Bartomeu Bennàssar

per Caterina Ortega

Parlar d'atur i de possibilitats de feina és parlar també d'un canvi en el mercat laboral que dona pas a un canvi profund en la societat i en l'estructura familiar. De la fredor de les xifres aterram, amb l'ajuda de Bartomeu Bennàssar, en els problemes concrets i quotidians dels aturats, d'aquells que són més dèbils davant la crisi. Una problemàtica que inclou la realitat "pura i crua" de les barriades d'immigrants, l'ampliació de l'estructura de la família nuclear, per necessitats, i els problemes burocràtics i administratius que apareixen a l'hora de dur a terme un projecte de treball alternatiu. Bartomeu Bennàssar confirma en aquesta conversa que és un "tot-terreny" a l'hora de tractar totes aquestes qüestions i sense esser sociòleg interpreta el comportament d'una estructura social completa i de vegades incoherent que segons ell es troba a les portes d'un gran canvi.

així ens podem convertir en una cultura del "veure" i del "beure", és a dir, veure la televisió per una banda i anar de copes i beure per una altra, com a elements que serveixen a la persona per fugir i no enfrontar-se a una realitat hostil i als seus problemes perquè en el fons no hi veuen cap sortida. Al món dels joves amb problemes d'atur es comença també a implantar el que podem denominar la cultura del jeure i del jugar perquè la manca d'expectatives els fa més inactius i

*Nascut a Felanitx el 2 de setembre de 1937, **Bartomeu Bennàssar** va realitzar els seus primers estudis al poble per després passar al Seminari Diocesà. La seva formació es va completar a Roma, a la Universitat Pontifícia Gregoriana i també a l'Acadèmia Afonsiana. Posteriorment es va doctorar en Teologia moral amb una tesi sobre turisme i Pastoral i també es va diplomar en metodologia de la penetració social.*

Cap als finals dels anys 60, Bartomeu Bennàssar decideix partir cap al Perú on viu la teoria de l'alliberament, quan tornà a Mallorca es va integrar a un col·lectiu que intentava estructurar i pensar solucions de cara als treballadors, sobretot d'hosteleria, que quedaven sense feina. Així varen començar a fer acolliments a s'Arenal, i Magaluf per passar després a la Sapiència.

Bartomeu Bennàssar ha estat delegat d'acció social del Bisbat i ha desenvolupat una intensa feina a barriades com Portopí i San Fernando de las Maravillas, devora el Molinar. Des de fa cinc anys s'encarrega de la parròquia de Son Roca.

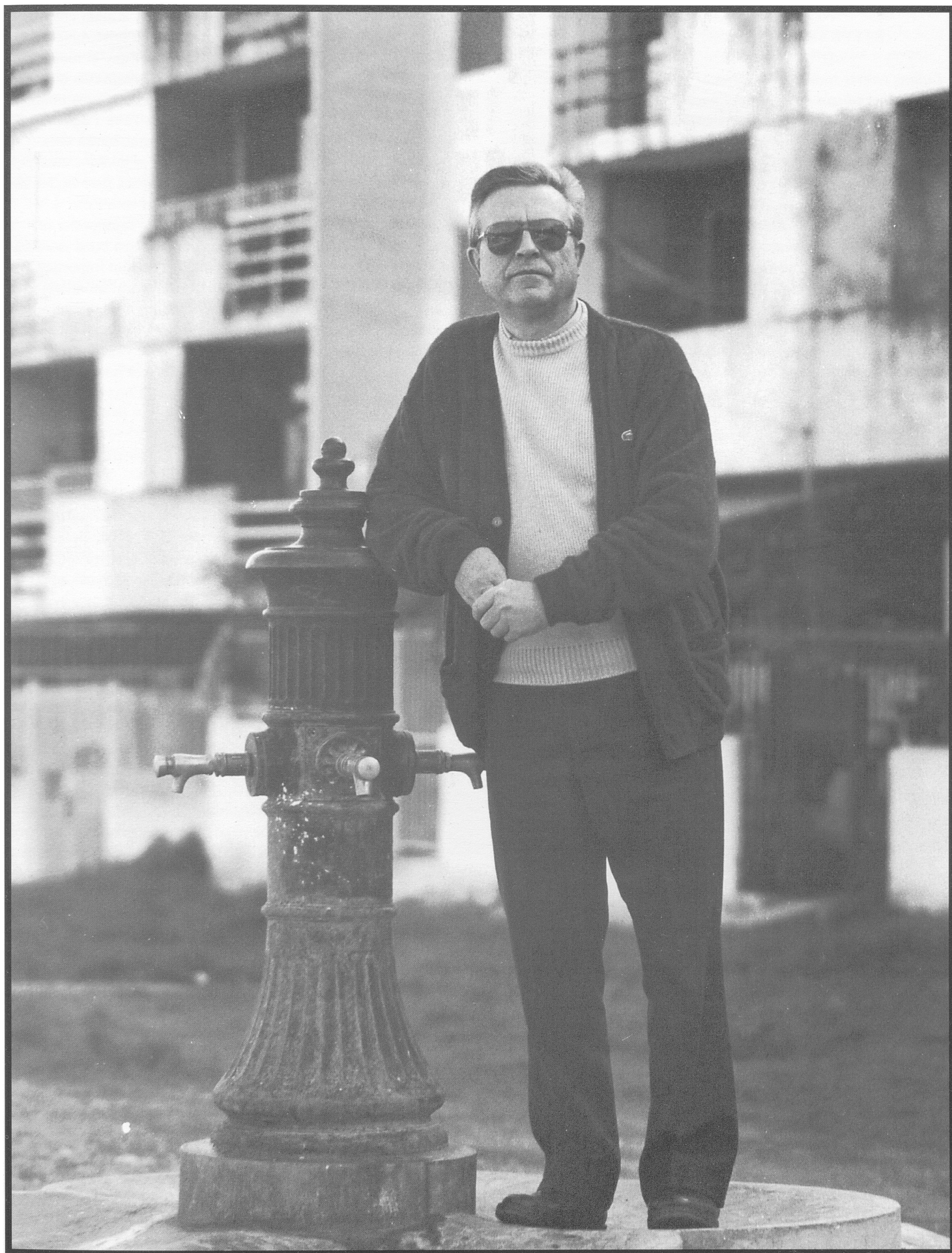
perquè el joc es també una forma d'evadir-se.

- I els problemes a nivell familiar?

- A nivell familiar l'atur afecta molt. Els pares queden més degradats i els fills també en surten perjudicats. El fet que dones i homes de 50 o 55 anys quedin sense feina o treballin en condicions molt precàries ha produït un canvi en les relacions familiars i de papers. Per exemple, qui ara aporta doblers a la família no és, en molts de casos, el mateix membre de la família que ho feia abans. És a dir, actualment qui substenta econòmicament la família són els fills i no els pares... I qui comanda és qui duu els doblers a casa.

- Des de la seva experiència en algunes barriades de Palma quins principals problemes a nivell social genera l'atur?

- Quan parlem d'un atur forçós hem de tenir en compte que és una fractura total de la persona. El treball és una peça vital en la concepció de la persona i quan aquest desapareix també perjudica les altres peces o fonaments que constitueixen la persona. I a més a més el treball manté viva una societat. Aleshores quan ens enfrontam a taxes d'atur elevades, ens enfrontam també a una societat que trontolla, on tot cau i tot penja. L'atur també perjudica el teixit social i la cultura social i

NOU MODEL DE FAMÍLIA: NO FER DE LA NECESITAT UNA VIRTUT

- I quins canvis socials pot provocar per exemple el fet que els fills s'independitzin més tard del nucli familiar a causa de problemes econòmics relacionats amb situacions d'atur?

- Actualment el jove viu més temps a ca els seus pares a conseqüència de l'atur, però també pot ser que sigui a conseqüència d'una nova ona, unes ones que es van repetint al llarg de la història a moments on la família queda, per així dir-ho, més recollida per necessitats i moments on queda més dispersa... El jove pot adquirir una forma d'esser i de comportar-se més debilitada com a persona que ha de prendre unes decisions a una determinada edat, mentre que dins l'àmbit familiar sembla que no està obligat a prendre aquestes decisions. Per tant, el jove queda més emparat dins aquesta mena de matriu familiar i aquest encontre amb els problemes reals de la vida queda minvat o reduït. Tot això és molt complex però crec que un jove a qualsevol edat ha de poder fer precisament aquesta passa d'independitzar-se i de configurar un altre àmbit familiar sense haver d'estar fernet. En el fons aquest jove quasi patiria una certa humiliació davant la no possibilitat de fer allò que hauria de poder fer. Clar, això per a qualsevol persona és una certa humiliació no en el sentit místic sinó en el sentit de manca de dignitat. Home, n'hi ha que diuen que aquesta situació té aspectes positius en el sentit que ara els joves estan més a casa encara que només sigui per menjar o per dormir i així no es poden involucrar en altres problemàtiques com la droga... Davant aquestes opinions jo consider que un jove que arriba a una certa maduresa i vol independitzar-se i no pot al final se sent frustrat i amb una certa humiliació.

- Si feim una mica d'història podem veure que de la gran família formada per pares, fills, padrins i altres membres, es va passar cap als anys 60 i 70 a una família de tipus nuclear. En aquests moments, l'atur pot provocar un altre canvi estructural i plantejar un altre model de família?

- Sí, totalment. Per això els joves queden a casa seva més temps per necessitat però aleshores tampoc no hem de caure en l'error de fer una virtut d'aquesta necessitat. M'explic, la virtut pot ser aquesta família més ampla, més oberta a membres de distintes generacions i amb una certa unió... però feta per necessitat. A mi em sap greu fer d'una necessitat virtut perquè crec que és una necessitat que ja he criticat abans. Per tant la família hauria de poder ser igualment oberta i acollidora sense passar per la necessitat de l'atur forçós. Això connecta també amb aquella idea que amb l'atur podem arribar a aconseguir un home més ociós, culturalment més ric i amb més hores per dedicar-se a les seves curolles i a la seva formació. Em sembla molt bé que s'arribi a aquesta situació però no precisament hem d'arribar-hi mitjançant un atur forçós i injust. Tan de bo disposàssim d'unes hores dedicades a l'oci però l'home també ha de tenir unes hores dedicades al treball.

- Creu que ha augmentat el nivell de violència social i familiar a causa de l'atur?

- L'augment de l'atur ha coincidit també amb un augment de la

problemàtica de la droga. Aquest increment paral·lel ens pot enganyar i fer pensar que l'atur ha donat peu a unes relacions socials més agressives i en part també pot ser que el món de la droga hagi contribuït a aquesta idea. Són dos aspectes que jo ara no sabria diferenciar suficientment però en alguns moments i en algunes persones les problemàtiques de l'atur i de les drogues coincideixen: com que no tenim feina, tenim més temps, com que tenim més temps, hem de fer alguna cosa per evadir-nos, i ens podem evadir amb les drogues però no tenim doblers i hem de començar a delinquir i així som més agressius... Això és una roda que s'hauria de rompre per les dues parts i si aquesta roda es trenca oferint una bona situació laboral a molts de joves ja seria una cosa bastant important. Clar que hi ha violència i agressivitat sobretot al món dels joves que, en molts de casos, provenen de famílies desestructurades que tenen tot el dia per davant sense saber què han de fer i en el fons amb la sensació que també tenen tota la vida per davant en aquesta situació. Davant aquesta problemàtica no hi ha personalitat que no esclati per alguna part i una manera de fer-ho és amb violència i agressivitat.

SEMPRE REBEN ELS MÉS DÈBILS

- Es pot afirmar que les barriades d'immigrants pateixen índexs d'atur més elevats?

- És difícil dir-ho. Mira, barriades com Son Roca, Son Gotleu o el Polígon de Llevant tenen una certa fama però això vol dir que a barriades com Jaume III no hi ha atur? Crec que no. A més a més, certes barriades s'enfronten no només a problemes d'atur sinó a problemes urbanístics com són la construcció de grans blocs d'habitatges, pràcticament un dins l'altre, i que provoquen que la majoria de persones no pugui descansar bé perquè senten els renous dels veïnats contínuament. Són barriades on no hi ha espais verds... Clar, si tenim un urbanisme molt esponjat les topades o l'agressivitat no es fan tan evidents. També he de dir que hi ha barriades que tenen una gran capacitat de dissimul cosa que no passa a altres que són més primàries i més espontànies. Em sembla que el binomi barriada/atur no és l'únic element a considerar per poder extreure una sèrie de conseqüències i per això hem de tenir en compte altres elements com l'urbanisme, l'habitatge o les atencions primàries bàsiques. A més a més, crec que la immigració viu de més aprop les conseqüències de l'atur perquè tota persona més dèbil o tot grup més debilitat està exposat a qualsevol malaltia. Aleshores la immigració forçosa que arriba a Mallorca perquè no els queda més remei i que es troba amb una deficient alimentació personal i social està molt més exposada a qualsevol tipus de problemes i el primer de tots és l'atur.

- I la societat mallorquina com acull aquests immigrants? Som respectuosos i feim tot el que podem fer per ajudar-los?

- En principi crec que no. Record que hi va haver una primera onada d'immigració abans del "boom" turístic que es va integrar bastant bé i fins i tot arribaven amb una disposició anímica diferent i amb un rerafons cultural que podem dir que era quasi de la República. En la segona onada d'immigració, que va coincidir plenament amb el "boom" del turisme massiu, arriben

pràcticament pobles sencers, sense cap tipus d'atenció, perquè els explotin i per deixar-se explotar... Aleshores es produí una rebaixa cultural total tant per als que els anaven a cercar com per als que arribaven a Mallorca. Crec que en el moment de les immigracions més fortes la societat mallorquina no els ha rebut com a persones perquè com més ens podiem aprofitar, millor, i a la vegada les persones que venien aquí ho feien simplement per doblers. Per tant, nosaltres no hem tengut un sentit de construir un país i per això no l'hem pogut transmetre, només ens han interessat els doblers fàcils i com més turisme millor. Per això som culpables de no haver oferit un model engrescador.

APRENDRE A COMPARTIR EL TREBALL AMB ELS IMMIGRANTS

- *N'hi ha que diuen que no és just que gent que arriba de fora ocupi un lloc de treball que podria ésser nostre. Vostè que diu?*

- Mira, lògicament el contacte i el diàleg entre els nadius i els que vénen de fora és un diàleg que sempre es realitza en una certa tensió. Aquest és un gran repte de contacte intercultural i intersocial i serà un aprenentatge difícil i segurament dolorós. Podem parlar dels que arriben de la Península però també podem parlar dels que vénen del nord d'Àfrica, dels magrebins, o dels que arriben d'Amèrica llatina però no parlem dels que vénen del nord d'Europa. La nostra mirada sempre es decanta, en el fons, cap a la gent que té menys que nosaltres a nivell econòmic i cultural mentre que no presentem aquest problema amb els que considerem superiors. Lògicament hi ha un rerafons que ens arriba a afectar sense ésser-ne del tot conscients i és allò de l'illa..., crec que és cert que som un poc tancats i a la vegada sempre som darrera la roca amb poques ganes d'acollir perquè, en principi, sempre ens arribava de fora allò que era dolent. Però ens hem d'acostumar a rebre també coses positives. Aquest és un gran repte i un aprenentatge de futur... D'altra banda crec que en bona part el racisme és una qüestió de prestigi socio-econòmic i no tant una qüestió del color de la pell.

- *Som solidaris els illencs amb magrebins o sudamericans que arriben cercant un lloc de treball?*

- La persona humana té la necessitat d'identificar-se, d'ésser cada un i d'ésser nosaltres però a la vegada té la urgència ètica d'obrir-se i fer-se solidària i això sempre serà una lluita. Per una banda el meu jo que creix i ocupa el terreny d'un altre i per una altra banda no deixa que aquest em prengui un terreny meu. Hem de fer, per això, un gran salt ètic i obrir-nos. Però en general les nostres societats no són solidàries.

- *Diuen que la Unió Europea ha d'ésser un*

projecte d'una Europa sense fronteres. Com es poden acceptar les conseqüències i per tant l'arribada de professionals de fora al mercat de treball de l'Estat espanyol? Començam a preparar-nos per a tot això?

- Supòs que començam a preparar-nos sense preparar-nos de tant de dir-ho. M'imagin que tenim por perquè no ho veim clar; el futur deim que passa per aquí però ens pot plantejar més coses negatives que positives. Jo crec que el nivell d'obertura a múltiples de cultures, economies, races i pobles serà un element important en els pròxims anys. Es pot construir una nova societat o agreujar els nostres problemes.

A LES PORTES D'UN GRAN CANVI ESTRUCTURAL

- *Ens trobam en una situació extrema de crisi i d'atur i què és el que ha fallat? Arrossegam les conseqüències de l'aplicació de plans econòmics dels anys 70 o 80?*

- Supòs que pagam errors d'anys anteriors, però també crec que vivim un moment històric nou que no és una cosa passatgera sinó

estructural. Davant aquesta situació i de cara al futur crec que el treball ja no podrà ser el suport fonamental de l'organització i de la gestió de tota la societat que, en el fons, ha estat fins ara. Actualment hi ha tot un trasvassament de capital i de feina i no sé si, fins a un cert punt, ens indica que haurem de pensar a organitzar-nos d'una altra manera i no només en base a la feina. El treball fins ara ens ha organitzat els drets, la cultura, la vida, l'horari diari o les famílies... Crec que això està acabant fins i tot com a punt d'organització de les idees on el treball ja no és l'eix central. Això ens obligarà a una altra manera de pensar o una altra manera de viure... Hem d'inventar aquestes noves maneres de pensar i de viure i crec que l'austeritat i la solidaritat jugaran un paper molt important.

- Però creu que amb el sistema de producció actual podem sortir de la crisi i així minvar o reduir l'atur?

- Crec que ens trobam en una situació difícil. La suma de producció al món és més rica però a la vegada hi ha més pobres. Això és senyal que algú s'enriqueix més i hi guanya. De moment, un model per sortir de la crisi no existeix i s'haurà d'inventar. Aquest és el nostre repte.

- Sembla que, encara que per ara no existeixi un nou model de producció definit, ja hi ha veus que proposen la reducció de la jornada laboral o el repartiment del treball... Com es podria fer, pot ser una bona solució? Com pot influir en la societat?

- En principi crec que és positiu mantenir l'element del treball com a dignificador de la persona. La possibilitat de mantenir l'home com a treballador encara que es redueixin les hores o s'hagi de repartir el treball és un fet molt important. Ara bé, crec que l'home quedarà molt enriquit quan redueixi unes expectatives exagerades de creixement. Hem de redimensionar aquestes expectatives, perquè darrerament s'havien disparat, i prioritzar aspectes com la cultura que vertaderament pot cultivar molt la persona. No crec que sigui un mal camí però ha d'esser un camí fet per tots i no només un camí fet per la gent que és més pobra, una tendència, aquesta, molt generalitzada. Si les coses es fan bé, aquesta crisi podrà ser considerada com la porta per trobar un altre enllà.

PROPOSTES ALTERNATIVES DE TREBALL

- Des de la seva experiència a Son Roca i a altres barriades, quines propostes alternatives de treball es poden plantejar per lluitar contra l'atur?

- Jo he tengut un parell d'experiències que es podrien extrapolar. Per exemple el treball-salut a través de la Sapiència. En aquell centre hi havia unes persones que, per una sèrie de circumstàncies sanitàries o de marginació, no podien complir amb un horari estricte de 8 hores diàries però podien esser útils amb un horari reduït i a treballs com la jardineria o el camp. Pens que hem de cercar camins en aquesta direcció, amb flexibilitat d'horaris, rebaixar els nivells empresarials tan estrictes, etc... I també reduir un poc els entrebancs administratius i burocràtics a noves possibilitats de feina i a la vegada d'aprenentatge, sobretot per a la gent jove. Però els camins d'aquest tipus no són fàcils de trobar encara que crec que la cosa ha d'anar per aquí... És ben igual que en comptes de donar doblers per comprar aliments a països pobres

el que s'hauria de fer o de plantejar és aprofitar aquests doblers per crear treball i sectors productius que a la vegada generin riquesa per comprar aquests aliments. També vull afegir que en l'atur també hi ha hagut una certa picaresca d'aprofitar prestacions quan es realitzen activitats en l'economia submergida i això, per dir-ho de qualque manera, ha corcat la societat. En resum crec que hi ha doblers per dur a terme una sèrie d'iniciatives però, qui les fa i com les fa...

- I a nivell de tasques socials o de voluntariats...

- Mira, quan deim voluntariat pensam en una persona que realitza una tasca social però és una persona ocupada que fa feina o una persona ocupada sense feina? Si és una persona ocupada amb feina que ja cobra té, per tant, unes hores que les vol dedicar al voluntariat sense necessitat de cobrar per aquest voluntariat. Ara bé, el voluntariat entès per ocupar persones que ho necessiten per viure no serveix. D'altra banda, el voluntariat com a element per construir una societat civil és interessant i positiu però això ho hauriem de matissar, perquè alguns d'ells el que fan és ocupar el que podríem considerar un lloc de treball i aquesta feina de voluntariat, aleshores, podria esser retribuïda. Per tant el voluntariat no pot ser la solució si continua havent-hi professionals que cobren molt; a més a més hi ha doblers per a altres coses però no per a problemes socials perquè diuen que per això no n'hi ha i sempre es fan els retalls pressupostaris en temes socials. Crec que no hauriem d'emascarar ni els doblers que es retiren de temes socials per dedicar-los a altres finalitats ni vertaders llocs de treball que són ocupats ara per voluntariat. Aleshores el voluntariat és un tapa-forats.

- Pot ser que aquest ambient de crisi s'hagi super-dimensionat i sembla que és més forta precisament a causa de la societat consumista en què vivim i ens hem creat necessitats que no són tal...

- Sens cap dubte. Ja dic que la gran revolució que nosaltres podem fer és redimensionar-nos. Això ens costa moltíssim sobretot quan parlem d'aquest tema i és que estam obligats a passar el dret de la necessitat de l'altre per damunt el criteri basat en el dret que jo tenc en allò. Aquí ja hi ha un canvi antropològic i social. Es com passar dels meus guanys a les teves necessitats o del que puc fer perquè tenc doblers al que tu has de menester. En una societat i economia de mercat el principal objectiu són els béns i els serveis però crec que la cosa no va per aquí. Normalment parlem de mercaderies per vendre i els guanys que en podem treure però no parlem dels béns que necessitam. I així esdevenim purs objectes d'un mercat, d'un mercat global i total on es venen les coses, les idees, els valors i la cultura.

EL PAPER DE L'ESGLÉSIA: LA CRÍTICA I LA DENÚNCIA

- Enmig d'aquest panorama quin paper ha d'assumir l'església. Quin ha d'esser el repte d'aquesta institució?

- Jo crec que l'església no ha de deixar d'esser crítica amb aquests punts, ho ha de denunciar i alhora ha d'assumir el repte d'una certa conversió d'aquesta societat i d'aquestes persones. L'església podria fer petites proves de nous models de societat o de noves propostes de treball alternatiu. Crec que el que són les comunitats o

congregacions religioses haurien d'esser petits grups alternatius de vida diferent dels altres, amb una economia diferent i una manera de viure també diferent per tal de suscitar una certa inquietud. És una crítica i a la vegada és un anunci que el canvi és possible. Però també he d'insistir en els elements de l'austeritat i la solidaritat.

- I dins aquest context què és i que pretén la teologia de l'alliberament? Pot ser un camí a seguir?

- La teologia de l'alliberament proposa un canvi de subjecte. Així el subjecte de la comunitat cristiana que tenia, normalment la tendència a pensar en una jerarquia com a punt de referència màxim es capgirà i s'afirma que el subjecte a escoltar i que ha de dir què s'ha de fer és el poble. El qui té, a tots els nivells, normalment, té també uns interessos que emmascaren, per tant, el que s'hauria de fer. És a dir, qui té i qui pot no sap què s'ha de fer pels altres i en canvi qui sap què s'hauria de fer per transformar les coses és el que pateix i aquest és el canvi més gros i més innovador que formula la teologia de l'alliberament. Clar, tot això es tradueix en tot un canvi de coses i els que no compten o els que no hi són en el poder són precisament els que ens obligarien a fer aquests plantejaments i els seus interessos esdevenen els nostres interessos. És una església del món i dels pobres i no hi ha res més pobre que estar a les ordres d'un pobre que no té veu i que et donarà aquestes ordres des de la necessitat, des de la urgència de vida.

LA TEOLOGIA DE L'ALLIBERAMENT, UN POSSIBLE CAMÍ A SEGUIR

- I com encaixa dins aquest món de crisi la teologia de l'alliberament?

- Encaixa bé. En el fons aquesta arrel de la fraternitat és sempre una revolució per fer i és l'arrel de l'evangeli. Tal volta la teologia de

l'alliberament no encaixarà en nivells d'una església gran i estructurada però té la seva arrel posada en Jesús.

- Però em sembla que hi ha estaments de l'església que són contraris a aquesta teologia que ha nascut devora els més dèbils i els més pobres? Per què es dona aquesta dicotomia?

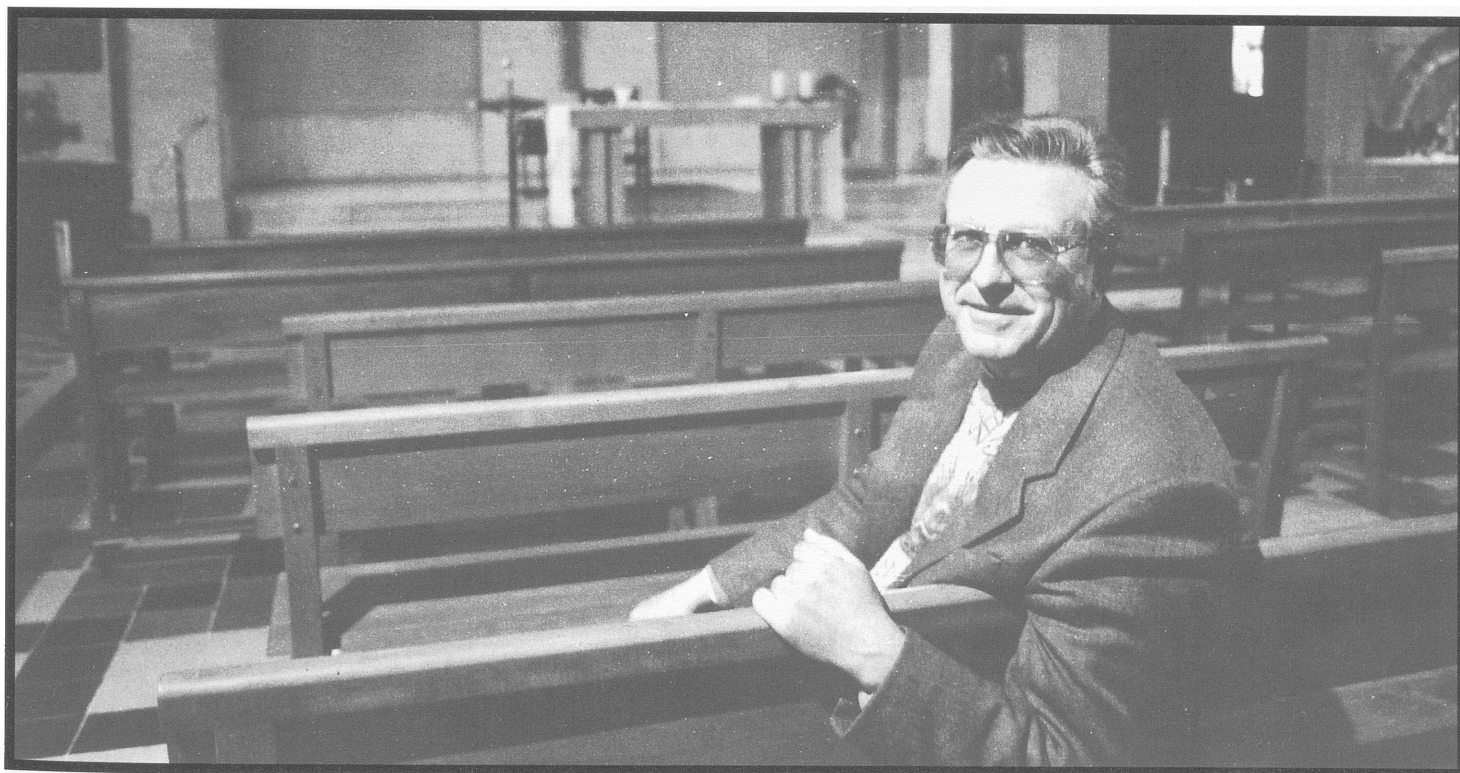
- No s'hauria de donar però es dona perquè al cap i a la fi som així d'humans, de flacs i d'incoherents. No és que hi hagi una altra doctrina que empari la desigualtat o la injustícia... simplement és que no som coherents.

- L'església ha de tornar a esser un poc més pobre per esser també un poc més vertadera?

- Sí, és a dir, a mesura que deixem enrera tot el que sigui poder polític, prestigi social i possessió, a tots els nivells, podrem començar a parlar d'un home nou i diferent. L'home del tenir i del poder crec que és un home vell i és l'arrel de la corrupció i del trencament. A mesura que tot això es redueixi surt un home nou i una altra manera de fer les coses.

- I quin pot ser el futur de la teologia de l'alliberament?

- Pot ser que en el futur aquesta teologia quedi més o menys arrelada dins una altra teologia o que quedi com altres branques teològiques. Pot ser que no hagin canviat gaire les coses però crec que aquest moviment ha trasbalsat la nostra societat, tothom n'ha parlat o almanco tothom hi ha pensat. Però d'aquí deu o vint anys, no sé on ni sé quan, tornarà a aparèixer una arrel d'aquest tipus. Imagina't el que va esser Sant Francesc d'Asís... Va esser revolucionari en el seu moment i després l'església va assumir les seves idees. Per tant, la teologia de l'alliberament pot ser s'assumeixi però després sorgiran altres moviments.

FUNDESCOOP

FUNDESCOOP

Fundación
para el Desarrollo
del Cooperativismo
y la Economía Social

"Ona-Quadern de debat" compleix el segon aniversari

"ONA-Quadern de Debat" compleix amb aquest número el seu segon any de vida. El juny de 1992 sortí a la llum el primer exemplar. Llavors eren molts els que auguraven que una publicació d'aquestes característiques era inviable a una societat poc acostumada a la reflexió en públic i, sobretot, que dóna l'esquena a la seva pròpia llengua. Dos anys de feina demostren tot el contrari, encara que, com és evident, mai no hagin desaparegut les dificultats financeres que una empresa d'aquestes característiques comporta. Això no obstant, la complicitat dels nostres lectors i anunciants amb el consell de direcció i l'equip de redacció ha fet possible el miracle i **ONA** ha entrat ja en el seu tercer un any un cop que aquest exemplar hagi arribat al públic.

FUNDESCOOP, editora d'**ONA**, va ser conscient des del principi que l'edició d'un "quadern de debat" era una empresa difícil que requeria molt d'esforç, sobretot si es tractava de la seva primera aventura editorial. Com és sabut, aquesta Fundació per al Desenvolupament del Cooperativisme i l'Economia Social dedica la seva principal activitat a la formació i, en conseqüència, fer possible una revista de les característiques d'**ONA**, significava una iniciativa molt novedosa i, alhora, problemàtica. Per sort les principals barreres s'han sobrepassat amb èxit i avui la publicació pot presentar un balanç positiu.

Durant vint números s'han fet més de cent-cinquanta entrevistes: polítics, empresaris, sindicalistes, economistes,

sociòlegs... un llarg etcètera de personalitats, de famosos o de gent del carrer, que han participat en un debat constant i obert, tot fent conèixer les seves opinions sobre el present i el futur de la societat balear. És un debat que no pensam tancar per ara

i, en conseqüència, el mes que ve ja anunciarem el número vint-i-u d'**ONA** en el qual introduïrem algunes modificacions.

ONA continuarà fonamentant cada número en un tema monogràfic, com fins ara, però també podrà incloure altres entrevistes relacionades amb altres temes i, sobretot, incorporarà unes pàgines suplementàries d'economia i societat, a través de les quals donarà notícia de fets i opinions sobre la realitat de les Illes Balears. D'aquesta manera **ONA** podrà fer un seguiment més actual dels esdeveniments que afecten la nostra societat i ampliar d'aquesta manera el ressò de la seva reflexió. Si més no el desig d'**ONA** i FUNDESCOOP és col·laborar a la recerca d'alternatives que duguin a un millorament de la qualitat de vida dels habitants d'aquestes illes.

Aquest és el nostre objectiu.

Vagi per endavant, doncs, el nostre agraïment a tots els que han fet possible arribar a aquest segon aniversari. A tots, moltes, moltíssimes gràcies. I ara que som a punt de començar una nova etapa, gràcies també a tots aquells que decidiran ésser els nostres amics. **ONA** és una publicació oberta a la pluralitat d'idees, on tothom té cabuda i així continuarà essent.

